

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI

ÖZEL EĞİTİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**HAFİF ZİHİN YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARA
SOSYAL BECERİ ÖĞRETİMİNDE SOSYAL ÖYKÜ VE GÜÇ
KARTLARININ ETKİLİLİK VE VERİMLİLİKLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sevgi ÇEVİK

Danışman

Doç. Dr. Sertan TALAS

TOKAT - 2025

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Sertan TALAS danışmanlığında hazırlamış olduğum **“Hafif Zihin Yetersizliği Olan Çocuklara Sosyal Beceri Öğretiminde Sosyal Öykü ve Güç Kartlarının Etkililik ve Verimliliklerinin Karşılaştırılması”** adlı Yüksek Lisans tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

27/01/2025

Sevgi ÇEVİK

TEŞEKKÜR

Araştırmamın her aşamasında desteğini esirgemeyen, süreci planlayan, bana rehberlik eden, kendisinden ilham aldığım tez danışmanım Doç. Dr. Sertan TALAS' a çok teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitim süreci boyunca kendisinden ders aldığım Dr. Öğr. Üyesi Serdar SÖNMEZ, Dr. Öğr. Üyesi Murat AKDAĞ ve Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Davut GÜL hocalarıma bana verdikleri emekleri ve ayırdıkları zamanları için çok teşekkür ederim.

Araştırmamda katılımcı olan güzel yürekli çocuklara, onların çok değerli ailelerine ve öğretmenlerine çok teşekkür ediyorum.

Yaşamımın boyunca beni her zaman destekleyen, her türlü fedakarlığı gösteren, üzerimde emeği olan anneme, babama, kardeşlerime sonsuz teşekkür ederim.

Hayatıma yön veren, hayatımda önemli yeri olan tüm öğretmenlerime, meslektaşlarıma, güzel dostlarıma ve bütün arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim süresince benden desteğini esirgemeyen okul müdürüme, idarecilerime ve öğretmen arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Hayatımda iyi ki dediğim ve desteğini hep hissettiğim, lisans ve yüksek lisans öğrenimim boyunca beni hep motive eden, yapamadığım, yetişemediğim yerde yardıma koşan ve tezimin her aşamasında benden yardımını ve desteğini esirgemeyen hayat arkadaşım canım eşim Yusuf ÇEVİK'e gösterdiği sonsuz anlayış ve sabırdan dolayı teşekkür ediyorum.

Ve benim en değerlilerim, özel eğitim lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca benimle beraber olan, her zaman olduğu gibi bu araştırma sürecinde de bana destek olduğunuz ve size ayırmam gereken zamanı eğitimim ile paylaşmama katlanmak zorunda kaldığınız için oğlum TALHA ve kızım ZÜMRA' ya anlayışlarından dolayı sonsuz teşekkür ediyorum.

Sevgi ÇEVİK

Ocak,2025

ÖNSÖZ

Sosyal beceriler, bireyin bebeklik döneminden itibaren başlayıp arkadaşlık ilişkileriyle genişleyen ve yaşam boyu süren becerileri kapsamaktadır. Bu beceriler akranlarından farklı gelişim özellikleri gösteren özel gereksinimi olan kişilerin yaşadıkları toplumla uyumlu olabilmeleri ve sosyal ortamlarda kabul edilmeleri bakımından önem arz etmektedir. Özel gereksinimli bireylerin toplumda varlığını gösterebilmeleri için bu sosyal becerileri edinmeleri gerekmektedir. Sosyal beceriler, birçok farklı yöntem ve teknikle özel gereksinimli bireylere öğretilmektedir.

Bu çalışmada amaca ve bireyin gereksinimine uygun yöntem kullanıldığında özel gereksinimli bireylerin sosyal becerileri öğrendiğini ve öğrendikleri bu sosyal becerileri içinde bulundukları sosyal ortamda topluma uygun bir şekilde sergileyebildiklerini görmekteyiz.

ÖZET

HAFİF ZİHİN YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARA SOSYAL BECERİ ÖĞRETİMİNDE SOSYAL ÖYKÜ VE GÜÇ KARTLARININ ETKİLİLİK VE VERİMLİLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

ÇEVİK, Sevgi

Yüksek Lisans, Özel Eğitim Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Sertan TALAS

Ocak, 2025

Araştırmanın amacı, hafif zihin yetersizliği olan kişilere sosyal becerilerin edinilmesinde sosyal öykü ile güç kartı stratejilerinin etkililik ve verimlilik açısından birbirinden ne kadar farklı olduğunu ortaya koymaktır. Bunun yanında, araştırmaya dahil olan katılımcı bireylerin edindikleri sosyal becerileri öğretim süreci tamamlandıktan sonra da sürdürebilme seviyeleri ile edindikleri becerileri değişik ortam ve kişilerde genelleyebilme becerileri de incelenmiştir. Araştırma kapsamında, katılımcı öğrencilerin annelerinin, öğretmenlerinin ve çocukların kendilerinin, kazandırılan sosyal beceriler hakkındaki görüşlerine yer verilerek, sosyal geçerlik verileri değerlendirilmiştir.

Araştırmaya katılan bireylerin yaşları 9-10 arasındadır ve hepsinin hafif düzeyde zihin yetersizlik tanısı vardır. Katılımcı çocukların ikisi erkek ve biri kız çocuktur. Çalışmada katılımcılara öğretilen hedef davranışlar teşekkür etme ve güneydın deme becerisidir. Tek-denekli araştırma modellerinden biri olan uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modeli kullanılarak araştırma yürütülmüştür. Çalışmanın bağımlı değişkenlerini "güneydın deme" ve "teşekkür etme" becerileri oluşturmaktadır. Araştırmadaki bağımsız değişkenleri ise sosyal öykü ve güç kartı stratejisi uygulamalarıdır.

Bulgular, araştırmada yer alan öğrencilerin sosyal öykü ve güç kartı stratejisi yöntemiyle, katılımcılar için hedeflenen becerileri öğrendiklerini, öğrendikleri becerileri de öğretim bittikten sonra da birinci, ikinci ve üçüncü haftalarda devam ettirdiklerini ve öğrendikleri becerileri değişik ortamlarda ve farklı kişilerin varlığında da genelleyebildiklerini göstermektedir. Araştırmada güç kartı uygulamasının sosyal öykü uygulamasından daha etkili olduğu, kalıcılık aşamasında katılımcı çocuklardan ikisinin bir hafta sonunda sosyal öykü yöntemi uygulamasıyla edindikleri hedef beceriyi sergileyemediği; ancak diğer

haftalarda sergilediği, genelleme aşamasında ise her üç katılımcının arasında bir farklılık görölmemiştir.

Araştırma bulgularının verimliliği değerlendirildiğinde ise katılımcı çocukların üçünde de ölçüt oluşuncaya kadar güç kartı stratejisi ile yapılan oturum sayısı sosyal öykü ile yapılan oturum sayısından daha azdır. Aynı zamanda araştırmanın verimlilik bulguları yanlış tepki sayısı açısından karşılaştırıldığında ise katılımcı çocukların üçünde de güç kartı stratejisi öğretim oturumlarında yanlış tepki hiç yok iken, sosyal öykü öğretim oturumlarında sadece bir katılımcıda bir yanlış tepki olduğu görölmektedir. Dolayısı ile üç katılımcı için güç kartı stratejisi ile öğretim uygulamalarının daha verimli olduğu söylenebilir.

Katılımcı çocukların edindikleri sosyal becerileri farklı durum ve ortamlara genelleleyebildiği söylenebilir.

Araştırmada, katılımcı çocukların kendilerinden, öğretimlerinden ve annelerinden sosyal geçerlik verileri toplanmıştır. Elde edilen sosyal geçerlik bulgularına göre, katılımcı çocuklar, anneler ve öğretimler bu araştırmayla ilgili olumlu görüşler ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hafif Zihin Yetersizliği, Sosyal Beceriler, Sosyal Öykü Uygulaması, Güç Kartı Stratejisi.

ABSTRACT

COMPARISON OF THE EFFECTIVENESS AND EFFICIENCY OF SOCIAL STORIES AND POWER CARDS IN TEACHING SOCIAL SKILLS TO CHILDREN WITH MILD MENTAL DISABILITY

ÇEVİK, Sevgi

Master's Degree, Department of Special Education

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Sertan TALAS

January, 2025

The purpose of the research is to reveal that the social story and power card processes are different from each other in terms of effectiveness and efficiency in the acquisition of social development of people with mild exercise deficiency. In addition, the models included in the module organize the social development teaching process they have acquired, and then continue to be given in different environments and in general with the levels they can continue. Within the scope of the research, the developments of their mothers and the experiences of the children, the acquired social skills, the characters transferred to their places, social validity data were evaluated.

Participants in the study are between the ages of 9-10 and have a mild level of mental retardation. Two of the participating children are boys and one is a girl. The target behaviors taught to those in the study are the skills of saying thank you and saying good morning. The research is conducted through the adaptive practices model, which is one of the single-subject research models. The dependent variables of the study are "saying good morning" and "saying thank you". The independent variables in the study are the social story and power card strategy applications.

The findings show that with the social story and power card strategy method in the field of research, the targeted learnings continued in the first, second and third weeks after the teaching of the learning of the learnings and that they could generalize what they learned in different ways and to different people. In the research, it was found that the power card and social stories were more effective, and in the retention stages, children could not exhibit the target skill they acquired with the application of the social story method at the

end of a week; However, in the other weeks, no change was observed between all three changes in the generalization stage.

While evaluating the efficiency of research success, the number of sessions made with the power card plan until the measurement is present in all three people is less than the recording view made with the social story. At the same time, while there is no wrong response in the teaching sections in the form of power cards in all three students, it is seen that there is only one wrong response in one example in the social reading teaching sessions. Therefore, it is seen that teaching practices with the power card features are more efficient for three varieties.

Participating children's acquired social development, general power values in different situations and environments.

In the study, socially valid data were collected from the children themselves, their practices and their mothers. According to the social validity entrepreneurship obtained, children, mothers and adults have positive opinions about this research.

Keywords: Mild Intellectual Disability, Social Skills, Social Story Application, Power Card Strategy.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME.....	i
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR.....	xiii
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Gereksinimi	3
1.3. Araştırmanın Amacı.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi.....	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Sayıtlar.....	6
1.7. Tanımlar	6
BÖLÜM II.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Sosyal Beceriler	7
2.2. Öykü Temelli Uygulamalar.....	9
2.3. Sosyal Öyküler.....	11
2.3.1. Sosyal Öykülerin Hazırlanması.....	12
2.3.2.Sosyal Öykülerde Kullanılan Cümle Türleri.....	13
2.3.3.Sosyal Öykülerin Uygulanması.....	13
2.3.4. Sosyal Öykülerin Silikleştirilmesi.....	14
2.3.5. Sosyal Öyküler İle İlgili Araştırmalar	14
2.3.6. Sosyal Öykü Uygulamasının Başka Bir Uygulama İle Karşılaştırıldığı Araştırmalar	17
2.4. Güç Kartı Stratejisi.....	18
2.4.1. Güç Kartlarının Hazırlanması	19
2.4.2. Senaryo.....	20
2.4.3. Güç Kartı.....	20

2.4.4. Güç Kartı Stratejisi Unsurlarını Hazırlama Basamakları	21
2.4.5. Güç Kartı Stratejisinin Uygulaması	24
2.4.6. Güç Kartı Stratejisinin Değerlendirilmesi ve Sonlandırılması.....	26
2.4.7. Güç Kartı Stratejisi Uygulamasının Silikleştirilmesi	26
2.4.8. Güç Kartı Stratejisi İle İlgili Araştırmalar.....	27
BÖLÜM III	36
YÖNTEM.....	36
3.1 Katılımcılar	36
3.2. Uygulamacı	40
3.3. Ortam	40
3.4. Araç-Gereç	41
3.5. Araştırma Modeli	42
3.6. Bağımlı Değişken.....	43
3.7. Bağımsız Değişken	43
3.8. Genel Süreç	45
3.8.1 Pilot Uygulama.....	45
3.8.2 Deney Süreci	46
3. 8. 3. İzleme	50
3.8.4. Genelleme	50
3.9. Verilerin Toplanması	51
3.9.1. Etkililik Verilerinin Toplanması	51
3.9.2.Verimlilik Verilerinin Toplanması.....	51
3.9.3.Sosyal Geçerlilik Verilerinin Toplanması.....	52
3.9.4. Güvenirlilik Verilerinin Toplanması	52
3.10. Verilerin Analizi	53
4.1.Etkililiğe İlişkin Bulgular.....	56
4.1.1. Bilal’a Sosyal Öykülerin ve Güç Kartı Stratejisi Uygulamalarının Etkileri	56
4.1.2.Cengiz’e Sosyal Öykülerin ve Güç Kartı Stratejisi Uygulamalarının Etkileri.....	58
4.1.3.Melek’e Sosyal Öykülerin ve Güç Kartı Stratejisi Uygulamalarının Etkileri	60
4.2.Sosyal Öykü Uygulaması ve Güç Kartı Stratejisi Uygulaması Verimlilik Bulguları	62
4.3.Sosyal Geçerlik	64
4.3.1. Anne ve Babaların, Araştırmanın Sosyal Geçerliliğine İlişkin Görüşleri.	64
4.3.2. Öğretmenlerin Araştırmanın Sosyal Geçerliliğine İlişkin Görüşleri	65
4.3.3. Öğrencilerin Araştırmanın Sosyal Geçerliliğine İlişkin Görüşleri	66
BÖLÜM V	67
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	67

5.1. Tartışma ve Sonuç.....	67
5.2. Öneriler	73
5.2.1.Uygulamaya Yönelik Öneriler	73
5.2.2.İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler	73
KAYNAKÇA.....	74
EKLER.....	88
EK-1.Veli İzin Formu	88
EK-2.Etik Kurulu Kararı	89
EK-3.Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni	90
EK-4.Anne Babalara Yönelik Sosyal Geçerlik Veri Formu	91
EK-5.Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Sosyal Geçerlik Veri Formu	94
EK-6. Öğretmenlerin Görüşlerine Yönelik Sosyal Geçerlik Veri Formu	96
EK-7. Başlama Düzeyi Oturumları ve Günlük Yoklama Oturumları Veri Toplama Formu ..	99
EK-8. Sosyal Öykü ile Öğretimde Değerlendirme Sürecinde Kullanılacak Veri Kayıt Formu	100
EK-9.Sosyal Öykü ile Öğretimde Değerlendirme Sürecinde Kullanılacak Veri Kayıt Formu	101
EK-10.Güç Kartı Stratejisi Öğretimi Değerlendirme Sürecinde Kullanılacak Veri Kayıt Formu	102
EK-11.Güç Kartı Stratejisi Öğretimi Değerlendirme Sürecinde Kullanılacak Veri Kayıt Formu	103
EK-12. Yoklama Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu	104
EK-13.Güç Kart Stratejisi Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu	105
EK-14.Sosyal Öykü Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu.....	106
EK-15. Sosyal Öykü Yazma Değerlendirme Formu.....	107
EK-16.Güç Kartı Stratejisi Materyal Hazırlama Değerlendirme Formu	108
EK-18. Teşekkür Etme Becerisine Yönelik Güç Kartı Senaryosu.....	110
EK-19.Günaydın Deme Becerisine Yönelik Güç Kartı	111
EK-20.Teşekkür Etme Becerisine Yönelik Güç Kartı	112
EK-21.Günaydın Deme Becerisine Yönelik Sosyal Öykü.....	113
EK-22.Teşekkür Etme Becerisine Yönelik Sosyal Öykü.....	114
EK-23. Öğretim Oturumlarının Yapıldığı Ortama Dair Fotoğraflar	115

TABLolar LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Sosyal Becerilerin Sınıflandırılması	8
Tablo 2. Ulusal Standartlar Projesi 2015 Yılı Raporuna Göre Uygulamalar (NAC, 2015)	10
Tablo 3. Güç Kartı Stratejisi Unsurları /Materyalleri Basamakları.....	22
Tablo 4. Örnek Güç Kartı Senaryosu.	23
Tablo 5. Güç Kartı Materyali	24
Tablo 6. Güç Kartı Stratejisi İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	35
Tablo 7. Katılımcıların Özellikleri	40
Tablo 8. Gözlemciler Arası Güvenirlilik Bulguları	54
Tablo 9. Uygulama Güvenirliliği Bulguları	55
Tablo 10. Sosyal Öykü Uygulaması ve Güç Kartı Stratejisi Uygulaması Verimlilik Bulguları.	63

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 4.1. Bilal'in başlama düzeyi, uygulama ve izleme oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerine ilişkin doğru tepki yüzdeleri.	57
Şekil 4.2. Bilal'in genelleme oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerine ilişkin doğru tepki yüzdeleri.	58
Şekil 4.3. Cengiz'in başlama düzeyi, uygulama ve izleme oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerine ilişkin doğru tepki yüzdeleri.	59
Şekil 4.4. Cengiz'in genelleme oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerine ilişkin doğru tepki yüzdeleri.....	60
Şekil 4.5. Melek'in başlama düzeyi, uygulama ve izleme oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerine ilişkin doğru tepki yüzdeleri.	61
Şekil 4.6. Melek'in genelleme oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerine ilişkin doğru tepki yüzdeleri.....	62

KISALTMALAR

AAIDD : Amerikan Zihinsel ve Gelişimsel Yetersizlikler Birliği (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities)

DSM : Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı.

NAC : National Autism Center

NCAEP : The National Clearinghouse The on Autism Evidence and Practice

NPDC : National Professional Development Center on Autism Spectrum Disorders

OSB: Otizm Spektrum Bozukluğu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Araştırmanın bu kısmında araştırmaya temel oluşturan problem durumu, araştırmanın gereksinimi, araştırmanın önemi, sınırlılıklar, sayıtlar ve tanımlar yer almaktadır. Problem durumunda araştırmanın amacına ve yapılmasına temel oluşturan gerekçeler bilimsel kanıtlara dayalı olarak ortaya konmuştur. Ardından araştırmanın amacına, önemine, sınırlılıklarına, tanımlara ve ilgili kısaltmalara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Zihin yetersizliğini açıklayan geçmişten günümüze birçok tanım bulunmaktadır. Günümüzde en çok kabul edilen tanımların başında üç kuruluşun yapmış olduğu tanımlar gelmektedir. Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı-5'te (The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders Fifth Edition [DSM-5]). DSM-5 zihin yetersizliğini nörogelişimsel yetersizlikler içerisine dahil etmektedir. Zihinsel yetersizlikler yaşayan bireylerin iletişim başta olmak üzere sosyal etkileşimde günlük yaşam becerilerinde ve bağımsız yaşam becerilerinde yetersizlik yaşadığı ifade edilmektedir. Zihin yetersizliğinin başka bir tanımı da "Amerika Zihinsel ve Gelişimsel Yetersizlikleri Birliği'nin (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities, [AAIDD], 2021) tarafından yapılmaktadır. AAIDD tarafından yapılan tanımın içeriğinde de bireyin akademik, sosyal ve çabukluk gerektiren becerilerde yetersizlikler yaşaması olarak ifade edilmektedir. Ancak ifade edilen bu yetersizliklerin bireyin 22 yaşından önce ortaya çıkması gerekmektedir (Schalock vd., 2021). Bu konuda en son yapılan tanım ise Hastalıkların Uluslararası İstatistiksel Sınıflandırması-11(International Classification of Diseases [ICD11]) tarafından yapılmaktadır. Yapılan bu tanımda da zihin yetersizliği, "Zihin, Davranışsal ve Nörogelişimsel Yetersizlik" grubunda yer almaktadır ve zihinsel gelişim bozukluğu olarak ifade edilmektedir. İsmi geçen kuruluşlarda ifade edilen zihin yetersizliğinin tanımı genel olarak bilişsel ve sosyal becerilerde belirli eksikliklerin olması ve 22 yaşından önce ortaya çıkmasıdır (Çıkkılı Soylu, 2023).

Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik tanısı olan kişi, zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeyde yetersizlik yaşayan ve bu nedenle özel

eğitim ve destek hizmetlerine sınırlı düzeyde muhtaç olan kişiler olarak ifade edilmektedir (MEB, 2018).

Zihinsel yetersizlik yaşayan bireyler bilişsel, sosyal, duygusal, davranışsal becerilerde ve bazen de fiziksel özellikleri bakımından normal gelişimi olan bireylere kıyasla yetersizlik gösterirler ve bu da zihinsel yetersizlik yaşayan bu kişilerin içinde yaşadıkları toplumda bağımsız bireyler olarak yaşamalarını olumsuz yönde etkiler (Çifci-Tekinarslan, 2019; Yıldırım-Doğru, 2019). Gelişimsel yetersizliği olan bireylerin yaşadıkları yetersizlikten dolayı oluşan etkileşim ve iletişimle ilgili gecikmeler onların diğer bireylerle olumlu ilişkiler kurmasını etkileyerek olumsuz yaşantılara sebep olmaktadır (Hume, Bellini ve Pratt, 2005).

Alan yazın incelediğinde zihinsel yetersizliği olan bireylerin yaşadıkları sorunları aşmak için bilimsel dayanaklı uygulamaların kullanılması gerektiği savunulmaktadır. Bilimsel araştırmalarca olumlu etkileri ortaya konmuş olan bilimsel dayanaklı uygulamaların zihin yetersizliği olan bireylerde kullanılması önerilmektedir. Otizm Spektrum Bozukluğu Ulusal Gelişim Merkezi (National Professional Development Center on Autism Spectrum Disorders [NPDC], Otizm Kanıt ve Uygulama Ulusal Veri Kütüphanesi (The National Clearinghouse The on Autism Evidence and Practice [NCAEP]) ve Ulusal Otizm Merkezi (National Autism Center [NAC]'ın hazırlamış olduğu raporlar bilimsel dayanaklı uygulamalar ile ilgili bilgi vermektedir (NAC, 2009, 2015; Connie, 2015 ; NPDC, 2014; Kırcaali-İftar ve Tekin-İftar, 2018; Kurt, 2018; Odom ve NCAEP, 2020). Bilimsel dayanağı olan uygulamalar, hakemli dergilerde yayımlanan ve yapılan deneysel araştırma çalışmalarla destek gören uygulamalardır (Kırcaali-İftar, 2007, Kurt, 2012a).

Öykü temelli uygulamalar yetersizliği olan her yaş grubundan bireye çeşitli becerilerin (oyun, günlük yaşam, sosyal, iletişim, vb.) öğretiminde kullanılan bilimsel dayanaklı bir uygulamadır. Öykü temelli uygulamalar, kişilere kazandırılmak istenen becerileri içeren hikayeler ile bu hikayelerin belirli ölçütlerle bireye sunulmasına dayalıdır (NAC, 2015; NPDC, 2018; Olçay-Gül ve Tekinİftar, 2012; Sam). Öykü temelli uygulamaların sosyal öyküler (Social Stories™), karikatürle iletişim (Comic Strip Conversations™) ve güç kartı stratejisi gibi türleri söz konusudur (Gray, 1994; Sam ve AFIRM Team, 2015; Smith Myles ve Aspy, 2016). Gelişimsel yetersizliği olan bireylere sosyal becerilerin öğretilmesinde, bilimsel olarak desteklenen yaygın uygulamaların

başında sosyal öyküler gelmektedir (Anderson, 2010, Balçık ve Tekinarslan, 2012). Güç kartı stratejisi de, hedef becerinin nasıl gerçekleştireceğinin bireyin sevdiği kahramanın ya da rol modelin ağzından yazılan bir öyküyü ve bu öykünün belirli uygulama adımları izlenerek sunulduğu bir uygulamayı içermektedir (Davis, Boon, Cihak ve Fore, 2010; Ergin ve Bakkaloğlu, 2015; Gagnon ve Myles, 2016; Güleç-Aslan, 2020b; Yücesoy-Özkan, 2015). İzleyen bölümde sosyal öykülerin ve güç kartlarının araştırma gereksinimine ilişkin daha ayrıntılar yer almaktadır.

1.2. Araştırmanın Gereksinimi

Sosyal beceriler, bireyin içinde bulunduğu topluma uyum sağlamasına yardımcı olarak yaşam kalitesini artırır. Bu nedenle, sosyal beceriler, kişilerin yaşamlarının her alanında ev, eğitim, iş ve aile hayatında ve başka insanlarla etkili iletişim kurabilmek amacıyla ihtiyaç duyulan önemli yeteneklerdir (Acar, 2015; Scattone, 2007).

Zihinsel yetersizliği olan bireyler bilişsel, sosyal, duygusal, davranışsal becerilerde ve bazen de fiziksel özellikleri bakımından bazı yetersizlikler yaşarlar. Yaşadıkları bu olumsuz durum zihinsel yetersizliği olanların yaşadıkları sosyal ortamlarda bağımsız olmalarını engellemektedir (Çifci-Tekinarslan, 2019; Yıldırım-Doğru, 2019). Gelişimsel yetersizliği olan bireylerin yaşadıkları yetersizlikten dolayı oluşan etkileşim ve iletişimle ilgili gecikmeler onların diğer bireylerle olumlu ilişkiler kurmasını etkileyerek olumsuz yaşantılara sebep olmaktadır (Hume, Bellini ve Pratt, 2005). Dolayısıyla, sosyal beceriler, zihin yetersizliği tanısı olanların sosyal kabullerini artırıp onların yaşamlarında daha mutlu olabilmeleri ve başarıyı yakalayabilmeleri için önem arz etmektedir.

Alan yazın incelediğinde zihinsel yetersizliği olan bireylerin yaşadıkları sorunları aşmak için bilimsel dayanaklı uygulamaların kullanılması gerektiği savunulmaktadır. Yetersizliği olan bireylere sosyal becerilerin öğretiminde öykü temelli uygulamalar da bilimsel dayanaklı uygulamalar içinde yer almaktadır. Alan yazın incelendiğinde farklı yetersizlik türlerine sahip bireylerde sosyal öykü ve güç kartları ile öğretimin etkililiğini tespit etmeye yönelik araştırmalara gereksinim duyulduğu görülmektedir.

Alan yazın incelendiğinde zihinsel yetersizliği olan bireylere birtakım becerilerin edinilmesinde sosyal öykülerin kullanıldığı sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır (Blair, Kim ve Lim, 2014; Bornman ve Rathbone, 2016; Olçay-Gül, 2016). Bu sebeple

alayazında farklı yetersizlik yaşayanlara sosyal öyküler ile becerilerin öğretildiği çeşitli araştırmaların ihtiyacı olduğu ifade edilmektedir (Acar, 2015; Turhan ve Vuran, 2015; Akçayır, 2018).

Uluslararası alanyazında güç kartı stratejisi ile öğretimin yapıldığı çalışmalarda OSB olan bireylerle daha çok çalışılmıştır (Angell vd., 2011; Ashar, 2022; Campbell ve Tincani, 2011; Davis vd., 2010; Daubert vd., 2015; Prince, 2018;). Güç kartı stratejisi uygulaması ile ulusal alanyazında yapılan çalışmalarda da hem OSB olan bireylerle hem de zihin yetersizliği olan bireylerle çalışma yapıldığı görülmektedir (Ulu- Aydın, 2023; Kırşan, 2024; Şahin, 2023).

Güç kartı stratejisi sadece OSB olan bireylerde değil, OSB dışında özel gereksinimi olan bireylerde ve tipik gelişim gösteren bireylerde de kullanılabilir (Keeling ve diğ., 2003). Bu sebeple zihinsel yetersizliği bulunan çocuklara sosyal becerilerin öğretilmesinde sosyal öykü ve güç kartlarının etkililiği ile verimliliğine yönelik ulusal alanyazında yapılan sınırlı sayıda yapılan çalışmalardan birisi olması ve bu sebeple de ulusal alanyazına katkısının olacağı düşünülmektedir. Araştırmadaki önerilerle de başka araştırmaların yapılmasına olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırmanın konusu ile ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanılmadığı için bu çalışma alan yazın açısından bir ihtiyaç niteliğindedir. Bütün bu sebeplerden dolayı bu çalışmanın alanyazında önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı zihinsel yetersizliği olan bireylere sosyal becerilerin (selamlaşma ve teşekkür etme) kazandırılmasında sosyal öykü ve güç kartı stratejisi kullanılarak yapılan öğretimin etkililik ve verimlilik açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır;

1. Zihinsel yetersizliği olan çocuklara sosyal becerilerin (selamlaşma ve teşekkür etme) kazandırılmasında, güç kartı stratejisi ve sosyal öykü uygulamalarından hangisi daha etkilidir?
2. Zihinsel yetersizliği olan çocuklara sosyal becerilerin (selamlaşma ve teşekkür etme) kazandırılmasında güç kartı stratejisi ve sosyal öykü yöntemlerinin verimlilikleri;

- Beceri kazandırılanana kadar yapılan oturum sayısı,
- Deneme sayısı,

- Yanlış tepki sayısı,
- Öğretim süresi bakımından farklılık göstermekte midir?

2. Zihinsel yetersizlik tanısı olan çocuklar, güç kartı stratejisi ve sosyal öykü yöntemi ile edindikleri sosyal becerileri (selamlaşma ve teşekkür etme) çalışmadan sonra birinci, ikinci ve üçüncü haftanın bitiminde sergilemeye devam etmekte midir?

3. Zihinsel yetersizlik tanısı olan çocuklar güç kartı stratejisi ve sosyal öykü uygulaması ile edindikleri sosyal becerilerini (selamlaşma ve teşekkür etme) farklı durumlara genelleyebilmekte midir?

4. Zihinsel yetersizlik tanısı olan çocuklara sosyal beceri (selamlaşma ve teşekkür etme) kazandırılmasında güç kartı stratejisi ve sosyal öykü uygulamasına yönelik ailelerin, öğretmenlerin ve katılımcıların fikirleri nelerdir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Her bireyin içinde bulunduğu toplumda bağımsız bir şekilde yaşayabilmeleri, mutlu olabilmeleri ve başarmaları için sosyal becerileri edinmeleri gerekmektedir. Bu nedenle, sosyal becerilerin öğretilmesi son derece önemlidir. Sosyal beceriler kazanıldıkça bireyin problem davranışları azalacağından toplum tarafından sosyal kabulü de artacaktır. Sosyal beceriler sadece sosyal kabulü arttırmayı sağlamayıp aynı zamanda bireyin akademik becerilerinin artmasını da sağlar.

Türkiye’de zihinsel yetersizliği olan çocuklara sosyal becerinin kazandırılmasında güç kartlarının ve sosyal öykü uygulamalarının birlikte yapıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Zihinsel yetersizlik tanısı olan kişilere sosyal becerinin edinilmesinde güç kartı stratejisi ve sosyal öykü uygulamalarının etkisinin ve verimliliğinin ele alındığı bu araştırmanın alan yazında sınırlı araştırmalar yapılmasından dolayı önemlidir. Araştırma sonrasında elde edilen bulguların, alandaki uzmanlar ve öğretmenler için önemli katkılar sağlayacaktır.

1.5. Sınırlılıklar

1. Tokat ilinde özel eğitim sınıflarında eğitim gören üç öğrenci ile sınırlıdır.
2. Bu çalışma günaydın deme ve teşekkür etme becerisi ile sınırlıdır.

1.6. Sayıtlar

Bu çalışmaya dahil edilen tüm deneklerin eğitsel ve tıbbi değerlendirmeleri sonrasında aldıkları zihin yetersizliği tanılarının ve eğitim ortamlarının doğru olduğu kabul edilmiştir.

1.7. Tanımlar

Bu bölümde zihinsel yetersizlik ve güç kartı stratejisi ile sosyal öykü uygulamaları ile gerekli görülen tanımlar yer almaktadır.

Zihinsel yetersizlik: Zihinsel işlevlerde ve sosyal, kavramsal, pratik becerileri kapsayan uyumsal davranışlarda önemli düzeyde sınırlılıklarla karakterize edilen bir gelişimsel yetersizliktir ve bu yetersizlik 18 yaşına gelmeden ortaya çıkar (American Association on Intellectual and Developmental Disabilities (AAIDD) – Amerikan Zihinsel ve Gelişimsel Yetersizlikler Birliği, 2010).

Öykü Temelli Uygulamalar: Öykü temelli uygulamalar OSB olan bireylere sosyal beceri öğretiminde sunulabilecek bilimsel dayanaklı uygulamalardandır (NAC,2015; Steinbrenner vd.,2020). Öykü-temelli uygulamalar, sosyal öykü, çizgi karikatürler, sosyal otopsi ve güç kartları gibi çeşitli uygulamaları içermektedir (Gagnon, 2001; Olçay-Gül ve Tekin-İftar, 2012; Gagnon ve Myles, 2016; Güleç-Aslan, 2020b).

Sosyal Öykü: Bir beceriyi, durumu veya kavramı, ipuçları, değişik bakış açıları ile genel kabul gören davranışlar/tepkilerle anlatan yazılı ve/veya resimli öykülerdir (Gray, 2010).

Güç Kartı Stratejisi: Daha çok OSB tanısı olan kişilerin toplumda yaşanan sosyal durumları anlayabilmeleri için uygun davranışları veya becerileri edinmeleri için kişilerin ilgisini çeken favori kahramanların görsellerle beraber kullanıldığı uygulamalardır (Campbell ve Tincani, 2011; Gagnon ve Myles, 2016; Prince, 2018; Güleç-Aslan, 2020a, 2020b, 2020c, 2021, 2022; Olçay vd., 2020).

Tek-denekli Araştırma: Standart koşullar altında yapılan tekrarlanan ölçümlerle, uygulamanın etkilerinin her bir katılımcı için bireysel olarak değerlendirildiği araştırmadır (Tekin-İftar, 2014).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde, zihinsel yetersizliği olan öğrencilere sosyal beceri kazandırmaya yönelik kuramsal bilgilere ve bu konu hakkında daha önceden yapılmış çalışmalar yer almaktadır.

2.1. Sosyal Beceriler

William James (1890) “Psikolojinin Prensipleri” adlı eserinde sosyal becerilere değinmektedir. Bu kitapta sosyal beceriler sosyal ilişkiler olarak ele alınmıştır (Yüksel, 2008). Bu tarihten itibaren sosyal beceriler ile ilgili birçok tanım yapılmıştır. Elliot ve Gresham (1993) sosyal becerileri bireylerle etkileşime geçmesini sağlarken bir yandan olumlu tepkiler ortaya çıkarırken bir yandan olumsuz tepkilerden kaçınmasını sağlayan sosyalliği kabul edilen öğrenilmiş davranışlar olarak ifade etmiştir. Sosyal becerilerin bireylerin farklı durumlarla baş etmesine ve ortamlara uyum sağlamasına yardımcı olduğuna değinilmiştir (Walker, Colvin ve Ramsey,1995). Günümüze gelindiğinde ise sosyal beceriler karşılıklı konuşma, iletişim başlatma ve sürdürme, bireylerin sosyal pekiştirilmesini sağlayan, olumsuz tepkiler alma olasılığını en aza indiren etkileşimli, duruma özgü, amaçlı davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Merrell ve Gimpel, 1998; Vuran, 2007).

Alanyazında araştırmacıların yaptığı birçok sınıflandırma yer almaktadır. Akkök, 1999 yılında kültürümüze uyan bir sınıflama yapmıştır. Sosyal becerileri altı grupta toplamıştır.

Tablo 1. Sosyal Becerilerin Sınıflandırılması

İlişki başlatabilme ve sürdürebilme becerileri	Yönergelere uyma, dinleme, konuşmayı başlatma ve sürdürme, sorular sorabilme, teşekkür etme, iltifat etme, yardım etme, özür dilemeyebilme, ikna etme.
Grup ile çalışabilme becerileri	Şikayetleri iletebilme, gruptaki iş bölümlerine uyma, sorumluluk alabilme, grup üyelerine saygılı olma.
Duygularla ilgili beceriler	Kendini ödüllendirme, kendisinin duygularını anlayabilme, başka kişilerin hislerini anlayabilme, korku ile başetme.
Saldırgan davranışlarla başa çıkma becerileri	Çevresindeki kişilerin hakkına saygı gösterme, kızgınlığını kontrol altına alma, kavgadan kaçınma, hakkını koruma.
Stres durumlarıyla başa çıkma becerileri	Alay edilmeyele başedebilme, başarısızlıkla başa çıkabilme, yalnız bırakılma ile başetme.
Plan yapma ve problem çözme becerileri	Problemlerin neden kaynaklandığını sorgulama, bilgiler toplama, amaç edinme, karar verebilme, bir işte yoğunlaşabilme.

Bireylerin çevresindekilerle olumlu etkileşimde bulunması, sosyal etkinliklere katılması ve yaşadığı gruba ait olabilmesi için gerekli olan sosyal beceriler, normal gelişim gösteren bireyler için önemli ise, yetersizlik yaşayan kişiler için de son derece önemli bir yere sahiptir (Vuran, 2007).

Özel gereksinimi olan kişiler, kabul gören sosyal becerileri yaşatlarını gözlemleyerek ve karşılaştıkları öğrenme fırsatlarını değerlendirerek tek başlarına öğrenememektedirler. Bu sebeple, herhangi bir yetersizlik tanısı olan kişilerle vakit geçiren kişilerin (öğretmen, aile...), bireylere yetersizlik gösterdikleri becerileri

öğretmeyi hedeflemelidir. Becerileri öğretirken de bilimsel dayanaklı yöntemleri tercih etmeli ve edinilen becerilen öğretim sonrasında kalıcılığını ve genellemesini sağlamalıdır (Dobbins, Higgins, Pierce, Tandy ve Tincani, 2010).

Yetersizlik tanısı olan kişilere sosyal becerileri öğretirken kullanılan öykü temelli uygulamalar bilimsel dayanağı olan uygulamalar içinde yer almaktadır. Alanyazın incelendiğinde farklı yetersizlik türlerine sahip bireylerde sosyal öykü ve güç kartları ile öğretimin etkililiğini tespit etmeye yönelik araştırmalara ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır.

2.2. Öykü Temelli Uygulamalar

Öykü temelli uygulamalar OSB olan bireylere sosyal beceri öğretiminde sunulabilecek bilimsel dayanaklı uygulamalardandır (NAC, 2015; Steinbrenner vd.,2020). Öykü-temelli uygulamalar, sosyal öykü, çizgi karikatürler, sosyal otopsi ve güç kartları gibi çeşitli uygulamaları içermektedir (Gagnon, 2001; Olçay-Gül ve Tekin-İftar, 2012; Gagnon ve Myles, 2016; Güleç-Aslan, 2020b). Öykü temelli uygulamalarda hedef davranış, davranışın meydana geldiği durumlar ve davranışı gerçekleştirmenin olası sonuçları yazılı belirtilir (NAC, 2015).

Tablo 2. Ulusal Standartlar Projesi 2015 yılı raporuna göre uygulamalar (NAC, 2015)

Bilimsel Dayanaklı Uygulamalar	Umut Veren Uygulamalar
1. Davranışsal uygulamalar: UDA temeline bağlı yöntemler	1. Destekleyici ve alternatif iletişimsel araçlar
2. Bilişsel ve davranışsal uygulamalar	2. Gelişimsel – ilişkiye bağlı uygulamalar
3. Küçük çocuklara ait kapsamlı davranışsal uygulamalar: EYDE	3. Alıştırmalar
4. Dil eğitimi (üretim)	4. Maruz bırakılma
5. Model olma	5. İşlevsel iletişim
6. Doğal öğretim yöntemleri	6. Taklit temelli etkileşme
7. Aile ile eğitim	7. İletişimi başlatabilme öğretimi
8. Akranla öğretimi	8. Dil eğitimi (üretim&anlama)
9. Temel tepki ile öğretim	9. Masaj terapisi
10. Etkinlik çizelgeleri	10. Çok unsurlu uygulamalar paketi
11. Senaryolar	11. Müzik terapisi
12. Kendini yönetme uygulamaları	12. Resim değiş-tokuş sistemi
13. Sosyal beceriler paketi	13. Problem davranışların azaltılmasına yönelik azaltma/sönme uygulamaları
14. Öykü temelli uygulamalar	14. İşaret dili öğretimi
	15. Sosyal iletişim uygulamaları
	16. Yapılandırılmış öğretim
	17. Teknolojiye bağlı uygulama
	18. Zihin kuramı

2.3. Sosyal Öyküler

Sosyal öyküler etkililiği kanıtlanmış uygulamalar arasında yer alan öykü temelli uygulamalardan biridir. Sosyal öyküler, uygun sosyal davranışlar ve normlarla alakalı durumlarla ilgili ipuçlarını ve bu durumlara uygun olan tepkileri açıklayan, belirli kurallara sahip ve belli bir biçimde yazılmış kısa, bireyi ilgilendiren öykülerdir (Gray ve Garand, 1993; Gray, 2000; Gray, 2010). İlk kez Carol Gray tarafından 1991 yılında Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı olan çocuklar ile ilgili geliştirilmiş olsa da zihinsel yetersizliği bulunan ve normal gelişimi olan kişiler için de kullanılabileceğini gösteren çalışmalar mevcuttur (Gray, 2004; Özdemir, 2008; Reynhout ve Carter, 2008; Test, Richter, Knight ve Spooner, 2011; Kim, Blair ve Lim, 2014; Kutlu, 2016). Sosyal öykü uygulaması, sosyal kabulü yüksek olan beceriler için bazı ipuçlarını ve sosyal açıdan uygun tepkileri açıklayan, belirli kurallara sahip ve belli bir formda yazılmış kısa ve bireysel hikayelerdir (Gray ve Garand, 1993; Gray, 2000; Gray, 2010). Sosyal öyküler ayrıca kim, ne, nerede, ne zaman ve niçin sorularına yanıt vererek sosyal bağlamda uygun gerekli bilgileri sunmaktadır (Gray ve Grand, 1993; Quirmbach, 2006; Özdemir, 2007; Page, 2016). Sosyal öyküler günlük rutinlerle ilgili yazılabildiği gibi akademik ve sosyal kabulü yüksek becerileri (doğum günü, gezi...) açıklamak ve öğretmek için de yazılabilir (Gray, 2000).

Alan yazında sosyal öykü uygulamaları farklı yetersizlik yaşayan ve farklı özellikler gösteren bireylerde (Osby, zihinsel yetersizlik, öğrenme güçlüğü...) etkili bir biçimde kullanılmaktadır (Kalyva ve Agaliotis, 2009; Olçay-Gül ve Tekin-İftar, 2016; Bıçakcı ve Gül, 2019; Kurt ve Kutlu, 2019).

Sosyal öyküler öğretmen, anne-baba, arkadaş ve terapist gibi bireyle etkileşimde bulunan herkes tarafından yazılabileceği belirtilmektedir (Gray, 2010).

Sosyal öykü uygulamasının kullanılması birçok bakımdan avantaj sağlamaktadır Bunlar;

- (a) görsellerin bulunması,
- (b) Öğrencilerin bireysel gelişimlerini dikkate alınarak oluşturulması,
- (c) Birçok kez sunulabilmesi,
- (d) Her türlü becerilerin öğretiminde ve problem davranışların kaldırılmasında etkili bir şekilde kullanılabilmesi,

(e) Bir sosyal öykü ile birden fazla becerinin öğretilmesi,

(f) Bireylerin eğitim gördüğü okullarda ve eğitim merkezlerinde öğretmen ve uzmanların yanında bireyle sık vakit geçiren anne-baba, komşu gibi kişiler tarafından da kolayca kullanılabilmesi,

(g) Edinilen becerilerin öğretim bittikten sonra da kullanılabilmesi,

(h) maliyetinin verimli olması sayılabilmektedir. Bu yararlar sosyal öykünün etkili olarak kullanılmasını sağlamaktadır.

Belirtilen avantajların yanında sosyal öykü uygulamasının bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Bunlardan başlıcası yetersizlik yaşayan bireyin okunan metni anlama becerisine sahip olmasının gerekliliğidir (Gray,2002; Wheeler, 2005).

2.3.1. Sosyal Öykülerin Hazırlanması

Sosyal öyküler, yetersizlik yaşayan bireylerin yaşadıklarına ilişkin bilgi vermenin yanında sergilenmesi beklenen sosyal kabulü yüksek davranışlar hakkında da bilgiler içermektedir (Sansosti, Powell-Smith ve Kincaid, 2004; Delano ve Snell, 2006). Sosyal öykü yönteminde, bireyden beklenen hedef davranış bireyin bakış açısı ile ele alınmalıdır (Gray ve Garand, 1993).

Sosyal öykülerin yazılması dört aşamadan oluşmaktadır: Hedef davranışın ne olduğunu tanımlama, hedef davranışa yönelik bilgi toplama, sosyal öykü oluşturma ve son olarak öyküye uygun başlık koymaktır (Gray, 2000; 2010; Olçay-Gül; 2013).

Sosyal öyküler oluşturulurken birtakım hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Hazırlanan sosyal öykünün bireyin ihtiyaçlarına yönelik olmalıdır. Bu sebeple, öğretilmesi beklenen hedef davranış, birey doğrudan veya dolaylı olarak gözlem yapıldıktan veya yakın çevresinden bilgi alınarak belirlenmelidir. Sosyal öykü uygulamasındaki öyküler bireyin ilgileri doğrultusunda on cümleyi geçmeden oluşturulmalıdır (Andrews, 2004). Hazırlanan sosyal öykünün uygun bir başlık ile sunulmasına, her öyküde olduğu gibi sosyal öykülerin de giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinin olmasına, beceri çalışılacak bireyin gereksinimlerine ve ilgilerine uygun olmasına ve 5N 1K sorularının yanıtını içermesine dikkat edilmelidir (Andrews, 2004; Gray, 2010; Olçay-Gül ve Tekin-İftar, 2012).

2.3.2.Sosyal Öykülerde Kullanılan Cümle Türleri

Alan yazında, sosyal öykülerin genel olarak betimleyici, yansıtıcı, yönlendirici, doğrulayıcı, işbirlikçi ve kontrol cümleleri başta olmak üzere altı farklı cümle çeşidinden oluştuğu ifade edilmektedir (Gray ve Grand, 1993; Gray, 2000; Carbo, 2005). Sosyal öykülerin yazımında bir sosyal öyküde muhakkak, en az 1 tane yönlendirici ya da kontrol cümlesi, 2-5 oranında ise betimleyici, 1 tane yansıtıcı, 1 tane de doğrulayıcı ya da işbirlikçi cümle yer almalıdır.

Betimleyici cümleler, "nerede", "nasıl" gibi soruların yanıtlarını veren ve sosyal ortamı açıklayan sosyal öykülerin temelini oluşturan cümlelerdir (Gray ve Grand, 1993). Örneğin; “ Okulda derslerimiz bitince arkadaşlarımla servise bineriz.”

Yönlendirici cümleler, bir olay karşısında verilmesi bireyi davranışa kibarca yönlendiren cümlelerdir (Gray, 2000). Örneğin; “ Servise sırayla binsem iyi olur.”

Yansıtıcı cümleler, bireyin yaptığı davranış sonrasında duygularını ve düşüncelerini belirten cümlelerdir (Gray, 2000). Örneğin; “Servise sıra ile binersem öğretmenim çok mutlu olur.”

Doğrulayıcı cümle, bireyin içinde bulunduğu kültürü ve değerleri içeren cümlelerdir (Gray ve Grand, 1993). Örneğin; “Servise sıra ile binmek çok doğru bir davranıştır.”

Kontrol cümlesi, bireyin öyküde edinmesi amaçlanan bilgiyi hatırlamasını sağlayan cümledir (Carbo, 2005). Örneğin; “Servise sıra halinde binmeyi hatırlamaya çalışacağım.”

İşbirlikçi cümle, bireyin hedef davranışı gerçekleştirmesi için çevresinde olan kişilerin ona nasıl yardımcı olduklarını açıklar (Carbo, 2005). Örneğin; “Servise sıra halinde binmemiz için öğretmenim bize yardım eder.”

2.3.3.Sosyal Öykülerin Uygulanması

Sosyal öykülerin yazılması bittikten sonra sosyal öykünün uygulama aşamasına geçilmelidir. Gray’e (2000) göre sosyal öykülerin uygulaması üç aşamadan oluşur: sosyal öyküyü sunma, sosyal öyküyü gözden geçirme ve sosyal öyküyü silikleştirme. Sosyal öyküler, kişinin kendisini mutlu ve rahat hissedebileceği bir ortamda sunulmalı. Sosyal öyküler, tek sayfa şeklinde sunulabileceği gibi kitap haline getirilip de sunulabilir. Sosyal

öyküler sunulurken çizimler, fotoğraflar, resimler de kullanılabilir (Brownell, 2002; Barry ve Burlew, 2004; Gray, 2010; Çimen, 2015).

Öğretim yapılacak bireyin kendisini rahat ve güvende hissettiği bir ortamda bireye sosyal öykü sunulmalıdır. Uygulamacı kişi, sosyal öyküyü ilk defa sunarken “Senin için bir hikaye yazdım. Beraber okuyalım mı?” dedikten sonra bireye sosyal öyküde yer alan resimleri de göstererek bireyin dikkatini hikayeye çekmelidir. Bunu yaptıktan sonra uygulayıcı, ister katılımcının yanına ister karşısı oturarak bireyi rahatsız etmeyecek bir ses tonuyla, sosyal öyküyü bireye okumalıdır. Aynı zamanda bireyin resimlere bakıp resimleri incelemesine fırsat vermelidir. Katılımcı birey, okuma biliyor ise sosyal öyküyü kendisi okuyabilir (Gray, 2000).

Sosyal öyküyü okuma sürecinde bireyin davranışlarına yönelik kayıtlar tutulmalı ve hedef davranışa ulaşılmaya başlanıldığında öykü silikleştirilmelidir (Spencer, Simpson ve Lynch, 2008; Tekin-İftar ve Değirmenci, 2012).

Öyküyle ilgili herhangi bir değişikliğe ihtiyaç varsa ortam, zaman gibi konular gözden geçirilip öykünün sunumundan sonraki aşamada gerekli düzenlemeler yapılabilir. Son aşamada ise sosyal öykünün silikleştirilmesi aşamasıdır.

2.3.4. Sosyal Öykülerin Silikleştirilmesi

Sosyal öykülerin sunulmasının ardından bireyde istendik yönde değişimler meydana geldiğinde bireyin hedeflenen beceride bağımsızlık kazanabilmesi için sosyal öykü silikleştirilmelidir.

Sosyal öykülerde iki türlü silikleştirme vardır. Bunlardan biri sosyal öyküde bulunan yönlendirici cümlelerin öyküden çıkarılması bir diğeri ise sosyal öykünün okunmasının ardından geçen sürenin arttırılmasıdır (Kokina ve Kaczmarek, 2014; Tekin-İftar ve Değirmenci, 2012). Örneğin, her gün sunulan sosyal öykü silikleştirme aşamasında iki günde bir veya üç günde bir sunularak silikleştirilir (Gray, 2000).

2.3.5. Sosyal Öyküler İle İlgili Araştırmalar

Kaya (2022) tarafından yapılan araştırmada sosyal öykü uygulamasının zihin yetersizliği tanısı olan kişilere güvenlik becerileri öğretiminde sosyal öykünün etkililiği araştırılmıştır. Araştırmaya zihinsel yetersizliği olan 10-15 yaş aralığında üç erkek, bir kız çocuk katılmıştır. Bu çalışmada tek denekli uygulamalar modelinden davranışlar arası yoklama evreli çoklu yoklama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda sosyal öykü

uygulamasının güvenlik becerileri öğretiminde etkili bir uygulama olduğu sonucuna varılmıştır.

Gökkaya Horzum (2021)'un yaptığı araştırmada sosyal öykünün zihinsel yetersizlik tanısı olan kişilere emniyet kemeri takma becerisi öğretiminde sosyal öykünün etkililiği araştırılmıştır. Araştırmaya 14-15 yaş aralığında zihinsel yetersizlik tanısı olan iki erkek bir kız katılımcı katılmıştır. Tek denekli araştırma yöntemlerinden yoklama evreli çoklu yoklama modeli ile araştırma yürütülmüştür. Araştırma sosyal öykü uygulamasının emniyet kemeri takma beceri öğretiminde etkili olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Olçay Gül ve Tekin-İftar (2016) tarafından “Aile Eğitimi Programı”nın OSB tanısı olan ergenlik dönemindeki çocuklara sahip ailelerin sosyal öykü yöntemini uygulayabilme ve OSB tanısı olan ergen kişilerin hedef becerileri edinmedeki etkililikleri ele alınmıştır. Araştırma, hem tek denekli araştırma modeli hem de betimsel model kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma bireylerin hedef davranışı kazandıkları ve genelleyebildiklerini ortaya koymaktadır.

Aggarwal ve Prusty (2015), 4 ila 8 arasındaki yaşta olan dört OSB'li bireyde, sosyal öykülerin çocuklardaki sosyal becerilerindeki (insanlarla etkileşim, değişikliğe adapte olma,) etkisi incelenmiştir. Deneysel araştırma desenlerinden öntest-sontest kullanılarak araştırma yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda, OSB tanısı olan bireylerde sosyal öykülerin etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Golzari ve diğ., (2015) OSB tanısı olan erkek bir çocuk üzerinde sosyal öykülerin bireyin sosyal becerilerini arttırmadaki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın modeli, öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desendir. Araştırma bulguları sosyal öykülerin öğrencilerin etkileşim başlatma ve etkileşim sürdürme sosyal becerilerini arttırdığını göstermektedir.

Süzer (2015), cinsel istismardan korunma becerilerinin öğretiminde yaşları 10-17 arasında olan bir erkek ve iki kız katılımcı ile sosyal öykü uygulamasının etkililiği incelenmiştir. Tek denekli araştırma yöntemlerinden çoklu yoklama modeli ile araştırma yürütülmüştür. Araştırma cinsel istismardan korunma becerisinde, sosyal öykü yönteminin etkili olduğu bulgusunu ortaya koymaktadır.

Kim, Blair ve Lim (2014) tarafından, zihinsel yetersizlik tanısı olan 17 yaşında iki erkek ve bir kız öğrencinin tablet destekli sosyal öykülerle bireylerin derse katılım davranışının arttırılması tek denekli araştırma yöntemlerinden çoklu yoklama modeli kullanılarak incelenmiştir. Araştırmada katılımcı bireylerin hedef davranışları kazanmasında sosyal öykülerin etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Karayazi ve diğ., (2014) tarafından burnunu silme ve selamlaşma becerilerinin OSB tanısı olan 22 yaşındaki bir ergene, tek denekli araştırma modellerinden çoklu başlama düzeyi modeli kullanılarak sosyal öykü yöntemi ile öğretimin etkililiği incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, her iki davranış için de sosyal öykülerin etkili olduğu bulgusuna varılmıştır.

Wright ve McCathren (2012) OSB tanısı olan dört ve beş yaşlarında dört çocuk üzerinde akranlarının başlattığı etkileşime cevap vermeme ve etkileşim başlatmama gibi problem davranışlarının azaltılmasında sosyal öykü yönteminin etkililiği üzerine araştırma yapmışlardır. Tek denekli araştırma yöntemlerinden katılımcılar arası çoklu başlama düzeyi modeli kullanılarak araştırma yürütülmüştür. Dört bireyin üçünde sosyal davranışlarda artış olurken, dört bireyde de uygun olmayan davranışlarda azalma görülmüştür.

Balçık ve Çifci-Tekinarslan (2012) kaynaştırma eğitimi içerisinde yer alan okul öncesi çağındaki 4 yaşında OSB tanılı bir çocuğa sosyal öykülerin bir etkinliğe katılma becerisinin kazandırılmasındaki etkililiği incelenmiştir. Araştırma, tek denekli araştırma yöntemlerinden davranışlar arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Sosyal öykülerin etkili ve öğretilen becerilerin kalıcılık aşamasında sergilendiği araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgulardandır.

Cihak ve diğerleri (2012) OSB tanısı olan yaşları 11-14 arasında değişen dört öğrencide video ile sunulan sosyal öykülerin etkinliğe katılım ve etkinliğe dikkat etme becerilerine etkileri incelenmiştir. İşlevsel analiz yapılarak çalışma yürütülmüştür. Araştırma bulguları bireylerin olumlu sosyal becerilerini arttırdığını ve problem davranışlarını azalttığını ortaya koymaktadır.

Olçay Gül'ün (2012) merhaba deme ve izin isteme gibi sosyal becerilerinin aile üyeleri tarafından sunulan sosyal öykülerin bireylerin edinimleri üzerindeki etkileri ele alınmıştır. 12-16 yaşlarında olan OSB tanısı olan üç birey ile üç aile üyesi araştırmada yer almıştır. Yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanılarak araştırma yürütülmüştür.

Araştırma bulguları ailelerin sosyal öyküleri hazırlayabilme ve sunabilmeyi öğrendiklerini ve katılımcı çocukların hedef becerileri edindiklerini ortaya koymaktadır.

2.3.6. Sosyal Öykü Uygulamasının Başka Bir Uygulama İle Karşılaştırıldığı

Araştırmalar

Korkmazer-Özdemir(2023), sosyal öykü uygulaması ve bireylerin kendi fotoğraflarının kullanıldığı sosyal öykülerin etkililiklerinin ve verimliliklerinin karşılaştırılmasını yapmıştır. Araştırmada 8-10 yaş aralığında OSB tanısı olan iki erkek çocuk ile yer almıştır. Tek denekli araştırma modellerinden uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modeli kullanılarak araştırma yürütülmüştür. Araştırma sonunda elde edilen bulgularda her iki uygulamanın dersi hazır bir şekilde bekleme, vedalaşma, kendini tanıtmaya ve öğretmenini sessizce bekleme becerilerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulardan katılımcı bireylerin birinde eşit düzeyde verimlilik elde edilirken diğer katılımcı bireyde kendi fotoğrafının kullanıldığı sosyal öykülerin daha verimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çetrez Arıcan (2019), sosyal öykü uygulaması ve karikatür sohbetleriyle öğretim uygulamasının yeni bir etkinlik başlatma ve eşyalarını paylaşma becerilerinin öğretiminde etkililik ve verimlilikleri karşılaştıran bir çalışma gerçekleştirmiştir. Tek denekli uygulamalar modelinden uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar deseni kullanılarak araştırma yürütülmüştür. Araştırma OSB tanılı 10-12 yaş aralığında dört erkek çocukla yürütülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgular sosyal öykü uygulamasının karikatür sohbetleriyle öğretim uygulamasından daha etkili ve verimli olduğudur.

Talas (2017) tarafından yapılan araştırmada OSB tanılı, yaşları 9-17 aralığında değişen dörk erkek katılımcı ile sosyal öykülerin tekli sunumu ile çoklu sunumunun karşılaştırılması yapılmıştır. Teşekkür etme ve davet edilen etkinliğe katılma hedef becerileri tek denekli araştırma modellerinden uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modeli kullanılarak incelenmiştir. Araştırma dört katılımcı birey için de her iki uygulamanın etkili olduğunu ortaya koyarken, iki katılımcı birey için sosyal öykülerin tekli sunumu ile yapılan öğretimin uygulamasının daha verimli olduğu, bir katılımcı birey için sosyal öykülerin çoklu sunumunun daha verimli olduğu ve bir katılımcı birey için de her iki uygulamanın da eşit düzeyde verimli olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Kutlu (2016) tarafından yapılan araştırmada yabancı kişilerden korunma becerisinin öğretiminde sosyal öykü ve sosyal öykülerin video modelleri birlikte sunulmasının

karşılaştırılması yapılmıştır. OSB tanılı 10-13 yaş aralığında dört çocukla, tek denekli uygulamalar modelinden uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar deseni kullanılarak araştırma yürütülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre sadece bir katılımcıda sosyal öykülerin yalnız sunulduğu öğretimin daha etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Verimlilik değişkeni açısından da üç katılımcı bireyde sosyal öykülerin yalnız sunulduğu öğretimin daha verimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Geboloğlu (2016) tarafından yapılan araştırmada izin isteme ve yardım isteme becerileriyle ilgili becerilerin öğretiminde sosyal öykü yöntemi ve müzikli sosyal öykü uygulamasının etkililik ve verimlilikleri karşılaştırılmıştır. OSB tanılı üç erkek çocukla yürütülen araştırmada tek denekli uygulamalar modelinden uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar deseni kullanılmıştır. Araştırmadaki iki uygulamanın da etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Müzikli sosyal öykü uygulaması bir katılımcıda daha verimli olurken diğer iki katılımcıda ise eşit düzeyde verimlilik sonucuna ulaşılmıştır.

Turhan (2015), sosyal öykü uygulaması ve video model uygulamalarının etkililik verimliliklerini OSB tanısı olan yaşları 6-8 aralığında olan dört çocuğun katılımcı olarak yer aldığı bir araştırma ortaya koymuştur. Bu araştırmada tek başına bir etkinlik tamamlama ve oyun başlatma ve sürdürme becerileri öğretilmiştir. Tek denekli uygulamalar modelinden dönüşümlü uygulamalar deseni kullanılarak araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırma, her iki uygulamanın da etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Üç katılımcı için video modelle yapılan uygulama daha verimli olurken bir katılımcıda ise sosyal öykü uygulamasının daha verimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Acar (2015), OSB tanısı olan yaşları 7-11 aralığında değişen üç erkek çocukla yaptığı araştırmada annelerin kendileri tarafından hazırlanıp sunulan sosyal öyküler ile video modelle öğretim uygulamaları karşılaştırılmıştır. Araştırmada, tek denekli araştırma modelinden uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar deseni kullanılmıştır. Araştırma, her iki uygulamanın da belirlenen becerilerin öğrenilmesinde etkili olduğunu, ancak video modelle öğretim yönteminin sosyal öykü uygulamasına göre daha verimli olduğunu ortaya koymaktadır.

2.4. Güç Kartı Stratejisi

Güç kartı stratejisi öykü temelli uygulamalardan biri olup özellikle OSB'li bireylerin çevresindeki olayları algılayıp bu olaylar karşısında kabul edilebilir uygun davranışlar sergileyebilmeleri ve karşılaştıkları güçlüklerle baş edebilmeleri için

bireylerin ilgi duydukları kahramanlarını ya da rol modellerini görsel destekle birlikte kullanmaya dayalı bir yöntemdir (Campell ve Tincani, 2011, Angell ve diğerleri, 2011; Gagnon ve Myles, 2016; Ulu-Aydın, 2023; Kırşan, 2024). Bu strateji her yaş grubundaki OSB'li bireylerle ev, okul ve toplumsal ortamlarda kullanılabilir (Gagnon, 2001; Angell ve diğ., 2011; Campbell ve Tincani, 2011; Daubert ve diğ., 2015). Bireyin özel ilgilerine göre şekillenen, uygun sosyal etkileşim başlatma, empati kurma ve paylaşma gibi kişiler arası becerilerin öğretiminde kullanılan bir uygulamadır (Gagnon, 2002). Güç kartı bireyde olumlu davranışları arttırmanın yanı sıra olumsuz davranışları azaltmayı hedefler. Sosyal beceriler, iletişim becerileri, seçim yapma becerisi, davranış problemleri ile baş etme, akademik beceriler, öz bakım becerileri, günlük yaşam becerileri, serbest zaman becerileri gibi birçok alanda öğretim sunulmak amacıyla güç kartı stratejisi kullanılabilir (Angell ve diğ., 2011; Campbell ve Tincani, 2011; Daubert ve diğ., 2015; Güleç – Aslan, 2020b).

Bireyin favori kahramanının ağzından yazılmış kısa öykülerle bireye uygun davranışlar edindirmek güç kartı stratejisinin amaçlarındandır. Bireyin sergilemesini beklediğimiz becerileri favori kahramanın ağzından bireye anlatılır (Gagnon, 2001; Campbell ve Tincani, 2011; Daubert ve diğ., 2015; Gagnon ve Myles, 2016; Güleç-Aslan, 2020).

Güç kartı stratejisi sadece OSB olan bireylerde değil, OSB dışında özel gereksinimi olan bireylerde ve tipik gelişim gösteren bireylerde de kullanılabilir (Keeling ve diğ., 2003). Güç kartı stratejisi yetersizlik yaşayan bireylerin yanı sıra normal gelişim gösteren bireylerin eğitimlerinde de kullanılabileceği alanyazında ifade edilmektedir. Güç kartı stratejisi her türlü ortamda (ev, okul vb.) rahatlıkla kullanılabilir.

Güç kartı stratejisinin kullanmak için başta bireyin 'okuma' bilmesi bir kriter değildir; ancak okunanı anlama becerisine sahip olması gerekmektedir. Birey okuma bilmiyorsa, uygulama sürecinde eğitmen tarafından 'okuma' gerçekleştirilebilir. Eğer birey yazılı bir metni okuma becerisine sahip ise uygulama sürecinde birey kendisi öyküyü okuyabilir (Keeling ve diğ., 2003; Campbell ve Tincani, 2011; Daubert ve diğerleri, 2015; Güleç – Aslan, 2020b).

2.4.1. Güç Kartlarının Hazırlanması

Güç kartlarında senaryo ve güç kartı olmak üzere iki unsur bulunmaktadır. Bunlar aynı zamanda güç kartı stratejisinin materyalleri olarak ifade edilmektedir (Gagnon, 2001;

Campbel ve Tincani,2011; Davis ve diğerleri,2010; Güleç-Aslan, 2020b). Bu unsurlar hazırlanırken beş temel unsura dikkat etmek gerekmektedir (Keeling, Myles, Gagnon ve Simpson, 2003). Bunlar;

(I) Senaryo: Uygun davranışın sergilenmediği ve/veya uygun olmayan davranışın sık sergilendiği sosyal bağlamı betimleyen kısa bir senaryo hazırlanmalıdır. Senaryonun, favori kahramanını ya da ilgi alanını da içerecek şekilde bireyin okuma, okuduğunu/okunanı anlama performans düzeyine uygun yazılması gerekmektedir.

(II) Görsel destek: Kahramana ya da ilgi alanına ilişkin resim, karikatür, öğrencinin çizimi gibi görsel ya da görseller kullanılmalıdır.

(III) Kahramanın/ilgi alanının rolü: Birey uygun davranış sergilemediğinde ya da uygun olmayan davranış sergilediğinde kahramanın ya da ilgi duyduğu alanın çözüm üretme girişimini betimleyen kısa bir açıklama yapılmalı ve niçin uygun davranışın sergilenmesi gerektiğine dair gerekçe vurgulanmalıdır.

(IV) Problem çözme süreci: Kahramanın uyguladığı ya da ilgi duyduğu alanda uygulanan çözüm stratejileri en fazla beş cümle olacak şekilde kısa ve basit bir şekilde ifade edilmelidir.

(V) Güdüleyici cümle: Bireyi uygun davranışı sergilemeye teşvik edecek güdüleyici bir cümle yazılmalıdır.

2.4.2. Senaryo

Güç kartı stratejisinin birinci unsuru olan güç kartı senaryosunda, bireyin ilgi duyduğu hoşlandığı bir kahramanın ağzından yetersizlik yaşanan anlarda nasıl davranması gerektiği, sorunun üstesinden nasıl gelebileceği yani hedef becerinin nasıl gerçekleştirmesi gerektiği ile ilgili betimleme yapılır. Bireye kazandırılması istenen beceri veya bireyin güçlük yaşadığı durumla alakalı bir öykü yazılır. Senaryo bölümünde kahramanın uygun beceriyi sergilemesinin önemine değinilir. Daha sonra kahramanın görsellerine yer verilerek uygun davranış veya beceriler belirtilir (Angell vd., 2011; Campbell ve Tincani, 2011; Daubert vd., 2015; Gagnon ve Myles, 2016; Prince 2018; Rose, 2020; Güleç-Aslan, 2020a, 2020b, 2020c, 2021, 2022).

2.4.3. Güç Kartı

Güç kartı stratejisi uygulamasının ikinci unsuru olan güç kartında, kartvizit büyüklüğündeki kartın önünde ya da arkasında kahramana ait görsellerin yanı sıra güç

kartı senaryosunun 3-5 maddelik özeti yer almaktadır (Davis ve diğerleri, 2010; Campbell ve Tincani, 2011; Daubert ve diğerleri, 2015; Güleç-Aslan, 2020).

Güç kartı stratejisinin senaryo ve güç kartı materyallerinde bir takım bireyselleştirmeler yapılabilmektedir. Uygulamada denek olarak yer alan bireyin ilgileri ve tercihleri doğrultusunda uygulamayı yapan kişi yazı stilini, kullandığı kâğıt türünü ve boyutunu, renkleri, görsellerin kullanım yerleri, boyutları gibi faktörleri bireyselleştirebilir (Campbell ve Tincani, 2011; Gagnon ve Myles, 2016; Prince, 2018; Rose, 2020; Güleç-Aslan, 2020a, 2020b, 2020c, 2021, 2022).

2.4.4. Güç Kartı Stratejisi Unsurlarını Hazırlama Basamakları

Güç kartı stratejisi unsurlarını oluştururken izlenmesi gereken basamaklar bulunmaktadır. Senaryo bölümünde yer alması gereken basamaklar şu şekildedir: (a) öyküye konusuna uygun bir başlık koyma, (b) favori kahramanın ağzından hedef beceriyi betimleme, (c) favori kahramanın ağzından uygun davranışı sergilemenin önemine yer verme, (d) kahramanın ağzından uygun davranışların kısaca maddeler şeklinde yazılması (e) bireyi cesaretlendirici birkaç cümle ekleme, (f) kahramanın görsellerini eklemedir. Güç kartı bölümünde ise kartvizit büyüklüğündeki bir karta senaryoda yer alan öykü özetlenir ve ilgi duyulan kahramanla ilgili görsel yerleştirilir (Campbell ve Tincani, 2011; Gagnon ve Myles, 2016; Prince 2018; Rose, 2020; Güleç-Aslan, 2020a, 2020b, 2020c, 2021, 2022;).

Tablo 3. Güç Kartı Stratejisi Unsurları /Materyalleri Basamakları

SENARYO	GÜÇ KARTI
• Amaca uygun başlık koymak. • Bireyin favori kahramanın ağzından bir kart ya da kâğıda hedef beceriyi betimlemek. • Kahramanın ağzından hedef beceriyi edinmenin önemini belirtmek. • Favori kahramanın ağzından uygun davranışların neler olduğunu maddeler halinde yazmak •Bireyi cesaretlendiren birkaç cümle yazmak, • Favori kahramanın görselini kâğıda yerleştirmek.	• Kartvizit büyüklüğünde bir kâğıt hazırlamak. • Bu karta senaryonun üç ile beş maddeden oluşan bir özetini yazmak. • Kartvizitin önüne ya da arkasına favori kahramanın görselini yerleştirmek.

Tablo 4. Örnek Güç Kartı Senaryosu.

Hedef Beceri: El Yıkama

PEPEE ELİNİ YIKIYOR

Pepee temiz olmayı çok seviyor. Ellerinin temizliğine çok dikkat ediyor. Ama bazen Pepee'nin elleri kirleniyor. Pepee'nin elleri yemek yerken, oyun oynarken, boya yaparken ve tuvalete gittiğinde kirleniyor. Pepee'nin böyle durumlarda ellerini güzelce yıkaması gerekiyor. Pepee de lavaboya gidip ellerini su ve sabunla iyice yıkıyor. Ellerini iyice yıkadığında hem daha temiz görünüyor hem de çok sağlıklı oluyor.

Pepee senden ellerin kirlenince senden şu üç şeyi yapmanı istiyor:

1. Ellerine sabunu dök veya sabunu eline al.
2. Elini az suyla iyice bileklerine kadar köpürt.
3. Ellerini akan suyun altında ovalayarak köpükler gidene kadar yıka.

Haydi sende Pepee gibi elini yıka. Temiz ve sağlıklı ol! Pepee ellerini sabunla iyice yıkadığın için sana kocaman aferin diyor.

Tablo 5. Güç Kartı Materyali

GÜÇ KARTI MATERYALİ Pepee elini yıkarken senden şunları yapmanı istiyor: 1. Ellerine sabunu dök veya sabunu eline al. 2. Elini az suyla iyice bileklerine kadar köpürt. 3. Ellerini akan suyun altında ovalayarak köpükler gidene kadar yıka. Haydi sende Pepee gibi elini yıka. Temiz ve sağlıklı ol! Pepee ellerini sabunla iyice yıkadığın için sana kocaman aferin diyor.	
---	---

2.4.5. Güç Kartı Stratejisinin Uygulaması

Uygulama basamağında ilk olarak uygulamacı daha önceden hedef beceriye yönelik hazırlamış olduğu güç kartı senaryosu ve güç kartı materyalini öğretim yapacağı ortama getirir. Uygulamanın sessiz bir ortamda yapılması önemlidir. Uygulamacı öğrencinin dikkatini güç kartı stratejisi materyalleri üzerine çekebilmek için dikkat çekici ipucu sunar. Birey eğitim için hazır olduğunu belirttiğinde bireyi pekiştirir. Uygulamacı, bireyin dikkatini uygulamaya çektikten sonra, güç kartını ve senaryoyu bireye sunar. Yani, uygulamacı önce senaryoyu ve ardından güç kartını bireye okur. Bireyin bu materyalleri ne zaman kullanabileceğini bireye anlatır. Uygulamacı ilk olarak senaryoyu ardından da güç kartını okur ve/veya bireyle birlikte okurlar. Bireyin ‘okuma’ bilmesine güç kartı stratejisi uygulamasında gerekli değildir. Çünkü birey okuma bilmiyorsa, uygulamacı öyküyü bireye okuyarak öğretim yapar. Eğer birey okuma becerisine sahipse, öyküyü bireyin kendisi okuyabilir ya da uygulamacı ve birey öyküyü birlikte okuyabilirler (Keeling ve diğ., 2003; Campbell ve Tincani, 2011; Daubert ve diğ., 2015; Güleç-Aslan, 2020). Ardından uygulamacı ve birey hedef becerinin sergileneceği ortama geçerler ya da hedef beceri aynı ortamda sergilenecekse o ortamda kalırlar ve uygulamacı

hedef beceriye yönelik uygun yönergeyi sunar. Örneğin hedef beceri ‘Merhaba’ deme becerisi ise uygulamacı bireye ‘merhaba de’ yönergesini verir. Uygulamacı son olarak güç kartı materyalini bireyin görebileceği bir yere koyarak istediği zaman güç kartını kullanabileceğini vurgular (Gray, 1994; Gagnon, 2001; Keeling ve diğ., 2003; Campbell ve Tincani, 2011; Daubert ve diğ., 2015; Gagnon ve Myles, 2016).

Uygulama sürecinde uygulanacak bireyin bireysel özellikleri ve tercihleri göz önünde bulundurularak birtakım ipucu sunulabilir. Örneğin, yönerge verildikten sonra birey hedef beceriyi sergilemiyorsa fiziksel ipucu ya da jest ipucu ile güç kartı gösterilerek ile bireyin güç kartına bakması sağlanabilir. Birey hedef beceriyi sergilemeye başladıkça ipucunda silikleştirme yapılabilir. Ayrıca bireyin hedef beceriye yönelik uygun tepkileri pekiştirilir. Silikleştirme aşamasında birey hedef beceri her sergilendiğinde pekiştiriliyorsa pekiştireçler birkaç hedef beceri sergilendikten sonra pekiştirilebilir (Davis vd., 2010; Angell vd., 2011; Campbell ve Tincani, 2011; Daubert vd., 2015; Prince, 2018; Rose, 2020; Güleç-Aslan, 2020c, 2021, 2022;).

Güç Kartı Stratejisi Uygulama Basamakları

- Güç kartı stratejisi yönteminin materyallerinin hazırlanması ve materyallerin eğitim ortamına getirilmek,
- Güç kartı yönteminin gerçekleştirileceği ortamın rahatsızlık vermeyecek bir ortam olmasına dikkat etmek,
- Bireyin ilgisini materyallere çekmek amacıyla uygun ipucunu sunmak ve birey hazır olduğunda onu pekiştirmek,
- Bireyle birlikte güç kartı stratejisi materyallerini incelemek ve ardından önce güç kartı senaryosunun ardından da güç kartı materyalini bireye tanıtmak. Birey bu aşamada materyalleri kullanmak için cesaretlendirilir. Bireyin öyküyü anlayıp anlamadığını değerlendirmek maksadı ile bireyle senaryo üzerine konuşmak,
- Hedef becerinin sergilenebileceği ortamda bulunuluyorsa orada kalınması değil ise uygun ortama geçilmesi.
- Uygun yönergenin verilmesi.
- Güç kartı materyalini bireyin erişebileceği bir yere koymak.

2.4.6. Güç Kartı Stratejisinin Değerlendirilmesi ve Sonlandırılması

Güç kartı stratejisi uygulamasının ardından uygulamanın etkili olup olmadığını incelemek belirlemek için değerlendirme yöntemi belirlenip veri toplanır. Böyle güç kartı stratejisinin etkisi değerlendirilir (Keeling ve diğerleri, 2003; Campbell ve Tincani, 2011).

Değerlendirme süreci uygulama ortamında gözlem yapılarak, hedef davranışın kaydının tutulmasıyla gerçekleştirilir. Değerlendirme süreci; belirlenen becerinin öğretimine yönelik veri toplama ve hedeflenen beceriye ilişkin veri toplama olmak üzere iki basamaklı olarak yürütülebilmektedir. Öğretim sürerken bireyin hedef beceriyi edinip edinmediğine dair değerlendirme becerinin öğretimine yönelik değerlendirme iken, öğretim yapılmaksızın bireyin hedef beceriyi sergileyip sergilemediğine yönelik yapılan değerlendirme de beceriye ilişkin veri toplamadır. Toplanan veriler kayıt altına alınır (Campbell ve Tincani, 2011; Güleç-Aslan,2020b).

2.4.7. Güç Kartı Stratejisi Uygulamasının Silikleştirilmesi

Birey uygulama aşamasında hedeflenen beceriyi sergileyince yani, birey kendisinden beklenen davranışı bağımsız bir şekilde sergilemeye başlayınca silikleştirme aşamasına geçilerek uygulama bitirilir. Uygulamaya son verilmesi için bireyin hedef beceriyi en az üç kez üst üste %80 ya da üstü ölçütte sergilemesi gerekmektedir. Genelleme çalışmaları farklı ortamlarda, farklı kişilerin varlığında ve farklı materyallerle yapılmalıdır. Aynı zamanda uygulamanın belirli zamanlarda tekrarlanması ile de izleme çalışmaları da yapılabilir (Campbell ve Tincani, 2011; Daubert ve diğerleri, 2015; Güleç-Aslan,2020b). Bu amaçla silikleştirme süreci çeşitli şekillerde yapılabilir. Örneğin, başlangıçta hem senaryo hem de güç kartını kullanılırken, silikleştirme aşamasına geldiğinde güç kartı veya senaryo kullanılmayarak uygulama sürdürebilir, güç kartı ve senaryoda kullanılan görseller azaltılabilir, tamamen kaldırılabilir, senaryo ve güç kartı materyalindeki cümleler kısaltılabilir. Ayrıca, uygulama sürecinde verilen pekiştireçler ve ipuçları azaltılabilir ya da tamamen kaldırılabilir. Bunların dışında, güç kartının uygulama sıklığı azaltılabilir ya da senaryo ve güç kartının bireye tanıtılması ile hedef becerinin gerçekleştirileceği ortama geçme arasındaki süre uzatılarak da silikleştirme yapılabilir (Campbell ve Tincani, 2011; Daubert ve diğerleri, 2015).

2.4.8. Güç Kartı Stratejisi İle İlgili Araştırmalar

Alanyazında güç kartı stratejisi kullanılarak yetersizlik yaşayan bireylerle yürütülen çeşitli araştırmalar yer almaktadır. Bu araştırmalarla ilgili açıklamalar ilerleyen satırlarda yer almaktadır.

Kırşan (2024) tarafından yapılan araştırmada zihinsel yetersizlik tanısı olan, biri 9, ikisi 15 yaşında olan üç bireyde yardım talep etme sosyal becerisinin öğretiminde güç kartı stratejisi uygulamasının etkililiği incelenmiştir. Araştırma tek denekli araştırma modellerinden biri olan katılımcılar arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda güç kartı stratejisinin hedef sosyal becerinin öğretiminde etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Şahin (2023) gelişimsel yetersizlik yaşayan, yaşları 9, 10 ve 13 olan üç çocukta araç içi güvenlik davranışlarının öğretiminde güç kartı stratejisi uygulamasının etkililiğini incelemiştir. Araştırmanın modeli tek denekli araştırma modellerinden katılımcılar arası yoklama evreli çoklu yoklama modelidir. Araştırma sonucunda gelişimsel yetersizlik yaşayan bireylerin hedef becerileri edinmesinde güç kartı stratejisi uygulamasının etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Ulu-Aydın (2023) tarafından yapılan araştırmada güç kartı stratejisinin akran zorbalığı ile baş edebilme becerisi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma OSB tanılı, yaşları yedi, sekiz ve dokuz olan, ikisi erkek çocuk ve biri kız çocuk ile gerçekleştirilmiştir. Tek denekli araştırma modellerinden, katılımcılar arası yoklama evreli çoklu yoklama modeli kullanılarak araştırma yürütülmüştür. Otizm spektrum bozukluğu tanısı olan bireylerde akran zorbalığı ile baş etmeye yönelik sosyal beceri kazandırılmasında güç kartı stratejisinin etkili olduğu araştırma sonucunda elde edilen bulgulardandır.

Ashar ve diğerleri (2022), OSB tanısı olan beşinci sınıf öğrencisinin iletişim becerilerini arttırmaya yönelik dijital olarak sunulan güç kartlarının etkililiğini incelemiştir. Tek denekli araştırma modelinin kullanıldığı çalışmada OSB tanılı bir erkek öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırma güç kartlarının gürültüden rahatsız olma durumunda uygun iletişim becerilerini gerçekleştirmede etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Güleç-Aslan (2022)'in yaptığı nitel bir çalışmada güç kartı stratejisi ile ilgili eğitimci görüşleri incelenmiştir. OSB tanısı olan bireylerle çalışan eğitimcilerden görüşler toplanmıştır. Yansıtma formlarından elde edilen bilgilerden hareketle

eğitimcilerin güç kartı stratejisi uygulaması ile olumlu görüşler ifade ettikleri sonucuna varılmıştır. Güleç-Aslan (2021)'ın yaptığı diğer çalışma ise güç kartı stratejisi ile ilgili kuramsal ve betimleyici bilgiler, uygulama adımları ve bir takım öneriler içermektedir. Güç kartı stratejisinin kullanımına yönelik birtakım öneriler sunmaktadır.

Tan (2021)'ın yapmış olduğu nitel çalışmada davranışsal beceri eğitimi ile güç kartı stratejisi öğretimi süreci ve sonuçlarının incelenmesi, yardımcı öğretmenlerin davranışsal beceri eğitimi hakkındaki ve güç kartı stratejisi hakkındaki DBE hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir. Beş yaşında OSB olan öğrenci ve iki öğretmen araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğretmenler güç kartı materyallerini hazırlayabilmekte ve sunabilmektedir. Güç kartı stratejisinin etkili ve verimli yöntem olduğu araştırmanın sosyal geçerlik bulgularından elde edilen bilgilerdendir(Tan, 2021).

Olçay ve diğerleri (2020) betimsel bir çalışmada güç kartı stratejisinin hazırlanma sürecine ve uygulama sürecine yönelik birtakım bilgiler sunmuştur. Araştırmada sadece OSB tanılı bireyler ile gerçekleştirilen araştırmaları incelemişlerdir. Çalışmaya 6 araştırma dahil edilmiştir. Çalışmalardan güç kartı stratejisinin OSB tanılı bireylerde etkili olduğu bulgusuna varılmıştır.

Prince (2018) OSB tanısı olan üç çocuğun oyun becerileri kazandırılmasında güç kartı stratejisinin etkisi incelenmiştir. Tek denekli araştırma yöntemi ile yürütülen araştırmada katılımcılara oyun oynarken arkadaşının yüzüne bakma ve oyun hakkında sohbet etme becerilerinin etkililiği incelenmiştir. Araştırma güç kartı stratejisinin hedeflenen sosyal beceriler üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Sosyal geçerlik bulguları da güç kartı stratejisinin etkili bir yöntem olduğunu ortaya koymuştur.

McGee (2017) tarafından yürütülen çoklu yoklama modeli ile tasarlanan bir araştırmada ise 17-14 yaşlarında 1 erkek 1 kız OSB olan iki öğrencide güç kartlarının konuşma davranışları üzerindeki etkililiği incelenmiştir. Araştırma sonuçları ortamlar arası konuşma davranışlarının geliştiğini ortaya koymaktadır. Ancak katılımcıların konuşma becerilerinde artış olmasına rağmen eğitim ortamları dışında da konuşma becerilerini kullanmaları konuşma becerilerindeki bu artışın kesin olarak güç kartlarından kaynaklandığının söylenemeyeceği bulgusuna varılmıştır.

Daubert, A., Hornstein, S. ve Tincani, M. (2015) tarafından çoklu yoklama modeli ile yapılan bir başka araştırmada OSB tanılı 9-10 yaşlarında iki erkek çocuğa güç

kartlarının oyun oynarken sıra alma/verme ve sosyal yorum yapma gibi sosyal becerileri üzerindeki etkililiği incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre güç kartlarının sıra alma, sıra verme, uygun şekilde yorum yapma becerilerini öğretmede ve sürdürmede etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Darley, S.(2014) tarafından 3 ve 4 yaşlarında OSB tanılı 3 Erkek 2 Kız katılımcının olduğu tek denekli araştırma yöntemlerinden davranışlar arası çoklu yoklama modeli ile yürütülen çalışmada güç kartı stratejisinin ortak dikkat, taklit etme ve akarana yanıt verme becerileri üzerindeki etkililiği incelenmiştir. Araştırma bulguları belirlenen hedef becerilerin artmasında ve genellemesinde etkili olduğu; ancak becerileri sürdürmede etkisiz olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Lanou, A. , Hough, L. , ve Powell, E.(2012) tarafından yürütülen çalışmada OSB tanılı bir erkek katılımcıda bakış açısı alma hedef davranış olarak belirlenmiştir. Araştırma bulguları güç kartı stratejisinin bakış açısı alma becerisinin öğretiminde etkili olduğunu ve katılımcının uygun olmayan sosyal becerilerinde önemli bir azalmanın olduğunu ortaya koymaktadır.

Campbell ve Tincani (2011), OSB tanısı olan 6 yaşlarında 2 erkek bir kız üç öğrenciye yönergeleri takip etme becerisinin kazandırılmasını amaçlamışlardır. Tek denekli araştırma modellerinden çoklu başlama modeli ile araştırma yürütülmüştür. Araştırmanın bulgularında güç kartı stratejisi uygulamasının yönerge takibi davranışını arttırmada ve sürdürmede etkili olduğu belirtilmiştir.

Angell vd. (2011) tarafından yürütülen tek denekli bir araştırmada biri OSB ve ikisi zihinsel yetersizliği olan 10 ve 11 yaşlarında 2 erkek bir kız öğrencide güç kartları ile sınıf etkinliklerindeki geçişlerde yönergelere uymadaki gecikmeyi azaltma hedef davranış olarak belirlenmiştir. Araştırma ABABAB modeli ile yürütülmüştür. Güç kartı stratejisinin geçiş becerilerinin kazandırılmasında ve problem davranışların azaltılmasında etkili olduğunu araştırma bulguları göstermektedir.

Wisnowski (2010), 9 yaşında OSB tanısı olan bir erkek çocuğun uygun olmayan davranışlarının azaltılmasında ve sosyal yeterliliğinin artırılmasında güç kartı stratejisinin etkililiğini tek denekli araştırma ile ortaya koymuştur. Sınıftan çıkma, çığlık atma gibi problem davranışların azaltılmasında ve sosyal yeterliliğin artırılmasında OSB tanılı bireylerde güç kartlarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kuligowski (2010) tarafından OSB tanılı yaşları 9 ve 12 arasında değişen 4 öğrenci için sohbete katılma, başkalarının sözünü kesme, hoşgörü ve konu dışı konuşma hedef davranış olarak belirlenmiştir. Tek denekli araştırma modellerinden AB modeli ile çalışma yürütülmüştür. Araştırma sonuçları 2 katılımcının konuşma becerilerini arttırmada etkisiz, 2 katılımcının uygun olmayan davranışlarını azaltmada etkili olduğu bulgusunu ortaya koymaktadır.

Davis, Boon, Cihak (2010) tarafından yapılan ve 16-17 yaşlarında OSB tanısı olan üç öğrencinin iletişim becerilerini geliştirmek için güç kartı stratejisinin kullanıldığı tek denekli araştırma yöntemlerinden katılımcılar arası çoklu başlama modeli ile yürütülen araştırmada konuşma başlatma ve sürdürme becerilerini arttırmada güç kartı stratejisinin etkililiği incelenmiştir. Araştırma sonuçları, hedeflenen becerilerin arttığını ve bireylerin bu becerileri farklı kişilere genelleyebildiklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca güç kartı stratejisinin düşük maliyetli ve kolay uygulanabilir bir yöntem olduğu bulgularına da yer verilmiştir.

Spencer ve diğerleri (2008), OSB tanısı olan beş yaşındaki erkek çocuğa akranlarıyla etkileşimini kolaylaştıran sosyal becerileri (oyun oynama) kazandırmak için tek denekli araştırma yönteminden AB modeli ile güç kartı stratejisinin etkililiğini ortaya koymuşlardır. Araştırmanın bulguları, güç kartı stratejisinin kullanımı ile bireyin amaçlanan sosyal becerilerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Devenport, J.M. (2004) tarafından tek denekli araştırma yöntemiyle yürütülen bir başka araştırmada OSB tanılı on yaşındaki bir kız çocuğa görevini yerine getirme ve sürdürme becerisi kazandırmak hedeflenmiştir. Araştırmanın bulguları, güç kartı stratejisinin kullanımının hedeflenen becerilerde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Keeling ve diğerleri (2003) tarafından yürütülen tek denekli araştırma, güç kartı stratejisi ile yürütülen ilk çalışmadır. Bu çalışmada 10 yaşında OSB tanılı bir kız çocuğuna güç kartı stratejisi ile problem davranışı azaltıp uygun sosyal becerilerin (iyi iş çıkardın, belki sonrakine kazanırım gibi) ve oyunu kazandığında da uygun olan sosyal becerilerin (gülümse, çak yap gibi) kazandırılması hedeflenmiştir. Araştırma çoklu başlama modeli ile yürütülmüştür. Bireyin problem davranışlarında azalma görüldüğü ve uygun sosyal davranışların bireye kazandırılmasında etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Yazar	Tanı	Cinsiyet	Yaş	Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Araştırma Modeli	Sonuç
Keeling vd., (2003)	OSB	1 Kız	10	Çılgılık atma	Power Puff Girls	Çoklu Başlama	Oyun kazandığında uygun olan davranışlarında artma, oyunu kaybettiğinde uygun olmayan davranışlarında azalma ve farklı ortamlara genellemede etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
Devenport,J. M. (2004)	OSB	1 Kız	10	Görevini yerine getirme	Bill Nye the Science Guy	A-B-C-A	Araştırmanın bulguları görevini yerine getirme davranışını arttırmada ve sürdürmede etkili olgunu ortaya koymaktadır.
Spencer vd., (2008)	OSB	1 Erkek	5	Oyun zamanı sosyal etkileşim	Lightening McQueen	A-B	Akranı ile sosyal etkileşimini arttırmada ve sürdürmede etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
Davis vd., (2010)	OSB	3 Erkek	16 17 17	Sohbet etme	Greg Mc Michael, Kazuki Takahashi, Kentucky Unforgetta bles	Çoklu Yoklama Modeli	Sosyal becerileri öğretmede ve genellemede etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
Kuligowski, J.(2010)	OSB	4 Erkek 1 Kız	9- 11- 12- 12- 10	Sohbete katılma	The Mets, Sponge Bob, Charles Darwin, iCarly	A-B	Araştırmanın bulguları sohbet sırasında uygun olmayan davranışların azalmasında, konu dışı konuşmanın azalmasında, sohbeete katılma becerilerinin artmasında etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Wisnowski (2010)	OSB	1 Erkek	9	Çığlık atma, Uygun ses tonu kullanma	Sponge Bob	ABA	Çığlık atma, kol sallama ve sınıftan kaçma gibi uygun olmayan davranışların azalmasında ve uygun olan davranışların artmasında etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
Angell vd. (2011)	OSB	2 Erkek 1 Kız	10- 11- 11	Yönergeye tepki süresinin azaltılması	Sünger Bob, Katılımcının Babası	ABABAB	Sınıf içi etkinliklerdeki geçişlerde yönergeye uymadaki gecikmenin azaldığı bulgusuna ulaşılmıştır.
Campbell ve Tincani (2011)	OSB	2 Erkek 1 Kız	6- 6- 6	Yönergelere uyma	Carla, makinist, Carl/ Russell	Çoklu Başlama Modeli	Araştırmanın bulgusu yönergeyi takip davranışının arttırmada ve sürdürmede etkili olduğunu göstermektedir.
Lanou, A., Hough,L.,& Powell, E.(2012)	OSB	1 Erkek	-	Bakış açısı alma	Titanic ve buz dağı	-	Araştırmanın bulgusu bakış açısı alma becerisinin öğretiminde etkili olduğunu ortaya koymaktadır.
Darley, S.(2014)	OSB	3 Erkek 2 Kız	3-4- 4-4- 4	Ortak dikkat, akranı taklit etme	Angry Birds, Thomas the Train,Breana Boat,Pete the Cat	Çoklu Başlama Modeli	Akranı taklit etme, ortak dikkat ve akarana yanıt verme davranışlarında, ayrıca genelleme de etkili olduğu; ancak sürdürmede etkisiz olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Daubert vd. (2015)	OSB	2 Erkek	9-10	Sıra alma, sıra verme, yorum yapma	Ninja Kaplumbağa Karakterleri	Çoklu Yoklama Modeli	Sıra alma, sıra verme ve uygun yorum yapma becerilerinin öğretiminde ve sürdürmede etkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
McGee, M.,K. (2017)	OSB	1 Erkek 1 Kız	17-14	Selamlama, konuşma	Tim and Moby, Justin Bieber	Çoklu Yoklama Modeli	Katılımcıların konuşma becerilerinde artış olduğu; ancak bu becerilerdeki artışın kesin olarak Güç Kartı Stratejisinden kaynaklandığının söylenemeyeceği bulgusuna ulaşılmıştır.
Prince (2018)	OSB	2 Erkek 1 Kız	6-7-9	Uygun sosyal yorum yapma	Thomas the Tank Engine, Scooby Doo	Çoklu Yoklama Modeli	Arkadaşları ile konuşurken göz temasında artış olduğu, oyunun gidişatı hakkında arkadaşları ile uygun yorum yapma becerilerinde artış olduğu ve oyun bittiğinde olumlu şeyler söylemelerinde artış olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.
Ashar vd. (2022)	OSB	1 Erkek	5. sınıf	İletişim becerisi	Matter	Tek Denekli	Araştırma bulguları bireyin uygun davranışlarının artmasında etkili olduğunu ortaya koymaktadır.
Olçay vd. (2020)	-	-	-	Güç kartı etkililiği yapılan, dahil etme kriterlerini sağlayan 6	-	Betimsel Analiz	OSB tanılı bireylerde uygun davranışı arttırmada ve uygun olmayan davranışı azaltmada güç kartlarının etkili olduğu belirtilmiştir.

				araştırma analiz edilmiştir.			
Güleç-Aslan (2021)	-	-	-	Güç kartı stratejisinin uygulama basamaklarını içermektedir.	-	Kuramsal Model	Güç kartı stratejisine yönelik OSB tanıli bireylerde kullanımına yönelik bir takım önerilere yer verilmiştir.
Tan (2021)	3 (2 Eğitim ve OSB tanıli bir çocuk)	-	-	DBE ile güç kartı stratejisi öğretimi sürecinin ve sonuçlarının incelenmesi amaçlanmıştır.	-	Nitel Araştırma Modeli	Araştırmanın bulguları yardımcı eğitimcilerin DBE ile güç kartı stratejisi materyallerini hazırlama ve uygulama becerisini edindiklerini, becerileri koruyabildiklerini ve genelleyebildikleri, ayrıca DBE'nin ve güç kartı stratejisinin kabul edilebilir, etkili ve verimli yöntemler olduğunu ortaya koymaktadır.
Güleç-Aslan (2022)	4		-	Güç kartı stratejisi ile ilgili eğitimci görüşlerinin incelenmesi.	-	Nitel Araştırma Modeli	Katılımcılar güç kartı stratejisinin etkili, kabul edilebilir, öğrenmesi kolay, ucuz ve kanıta dayalı bir strateji olduğunu ifade etmişlerdir.
Ulu-Aydın (2023)	OSB	1 Kız 2 Erkek	9- 7- 8	Akran zorbalığı ile baş etmek için gerekli sosyal beceriler	Piyanolar, Robloxlar, Huggy Wuggy	Çoklu Yoklama Modeli	Araştırma güç kartı stratejisinin akran zorbalığı ile baş etmede etkili olduğunu kazandıkları beceriyi farklı durumlarda genelleyebildiklerini ortaya koymaktadır.

Şahin (2023)	Zihin Y. OSB	2 Erkek 1 Kız	9- 10- 13	Emniyet kemeri takma becerisi	Rafadan Tayfa Akın, Katılımcının dedesi, Grizzly ve Lemmingler	Katılımcılar arası yoklama evrelili çoklu yoklama modeli	Araştırma güç kartı stratejisinin araç içi güvenlik becerilerini edinmede etkili olduğunu ve bireylerin edindikleri becerileri koruyup farklı durumlara genelleyebildiğini ortaya koymaktadır.
Kırşan (2024)	Zihin Y.	2 Kız 1 Erkek	9- 9- 15	Yardım talep etme becerisi	Rafadan Tayfa Sevim, Polis fotoğrafı, Pepee	Katılımcılar arası yoklama evrelili çoklu yoklama modeli	Araştırma güç kartı stratejisi uygulamasının zihin yetersizliği yaşayan çocuklarda yardım talep etme becerisini edinmede etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bireyler edindikleri beceriyi farklı durumlara genelleyebilmiştir.

Tablo 6. Güç kartı stratejisi ile ilgili yapılan çalışmalar

BÖLÜM III

YÖNTEM

Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik tanısı olan ilkokul çağı çocuklarına sosyal becerilerin kazandırılmasında öykü temelli uygulamalardan olan güç kartı stratejisinin ve sosyal öykünün etkililiklerinin ve verimliliklerinin sınındığı Bu araştırmada, tek denekli araştırma modelleri arasında yer alan uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modeli tercih edilmiştir. Bu bölümde, katılımcılar, ortam ile araç-gereçler, araştırmanın modeli, deney süreci, veri toplama, veri analizi, güvenirlik ve sosyal geçerlik gibi unsurlara dair ayrıntılı bilgiler verilmektedir.

3.1 Katılımcılar

Hafif düzey zihinsel yetersizlik tanısı almış ilkokul çağı çocuklarına sosyal becerilerin kazandırılmasında öykü temelli uygulamalardan olan güç kartı stratejisinin ve sosyal öykünün etkililiğinin ve verimliliğinin sınındığı bu araştırma Tokat Merkez’de bir devlet okulundaki özel eğitim sınıfına kayıtlı dört 3 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada bir de yedek öğrenci belirlenmiştir. Ancak denek kaybı olmadığı için yedek katılımcı uygulamaya dahil edilmemiştir. Araştırma hafta içi saat 08:30 ile 14:00 arasında gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların çalışmaya katılabilmesi için Tokat Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve katılımcıların ebeveynlerinden yazılı izin alınmıştır. Araştırmada, katılımcı çocukların gerçek isimleri yerine takma isimler kullanılmıştır. Katılımcı çocukların bu çalışmayı yerine getirebilmeleri için belirli önkoşul özelliklere sahip olmaları beklenmiştir. Katılımcı çocuklarda olması beklenen bu önkoşul özellikler ise şunlardır:

- 1) hafif düzeyde zihinsel yetersizlik tanısı almış olma,
- 2) görsel uyaran ve işitsel uyaran verildiğinde en az beş dakika süre dikkatini yöneltebilme,
- 3) verilen yönergeyi takip edebilme,
- 4) dinleme becerisine sahip olma,
- 5) Okunan bir metni anlama,
- 6) herhangi bir kahramanının ya da rol modelinin olması,

7) Deneklere sosyal öykü ve güç kartı stratejisi uygulanmadan önce, daha önce herhangi bir sosyal beceri öğretimi yapılmamış olması gerekmektedir.

Katılımcı çocukların, çalışmada kullanılan sosyal öykü ve güç kartından farklı bir güç kartı ile bir oturum gerçekleştirerek, gerekli önkoşul becerilerine sahip olup olmadıkları belirlenmiştir. İzleyen satırlarda katılımcılarda bulunan önkoşul özelliklerin değerlendirilmelerine ilişkin açıklamalar yer almaktadır:

1) Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik tanısı almış olma: Katılımcıların hastaneden aldığı “Çocuklar İçin Özel Gereksinim Raporu (ÇÖZGER)” ile RAM tarafından verilen “Özel Eğitim ve Değerlendirme Kurulu Raporu” göz önünde bulundurulmuştur.

2) Görsel ve işitsel uyaranlara en az beş dakika süreyle dikkatini yöneltebilme becerisi, katılımcılara çalışmada kullanılan sosyal öykü ve güç kartlarından farklı bir sosyal öykü ve güç kartı sunularak değerlendirilmiştir. Bu süreçte, katılımcıların dikkatlerini yaklaşık beş dakika boyunca öyküye yöneltebildikleri gözlemlenmiştir.

3) Yönergeleri takip edebilme: Araştırmacı “bak, izle, dinle” gibi katılımcının öğretim oturumlarında karşılaşacağı yönergeleri sunmuş ve sunulan bu yönergelere tüm katılımcıların beş saniye içinde tepki verdiği araştırmacı tarafından gözlenmiştir.

4) Dinleme becerisine sahip olma: Katılımcıların önkoşul becerilerini değerlendirmek amacıyla yapılan oturumda katılımcılara farklı bir sosyal öykü ve güç kartı okunmuştur. Katılımcılar, araştırmacı tarafından kendilerine okunan öyküyü ve güç kartını dinlerken gözlemlenmiştir. Ardından okunan öyküye ilişkin sorular sorulmuş ve katılımcıların öyküye ilişkin sorulara verdiği yanıtlar incelenmiştir.

5) Okunan bir metni anlama: Katılımcı çocuklara farklı bir sosyal öykü ve güç kartı okunmuştur. Okunan öyküye ilişkin 5N 1K (“ne, ne zaman, nerede, nasıl, neden, kim”) soruları yöneltilmiş ve katılımcıların bu önkoşul özelliğe sahip olup olmadıkları, sorulara verilen doğru yanıtların sayısı dikkate alınarak belirlenmiştir.

6) Herhangi bir kahramanının ya da rol modelinin olması: Güç kartı stratejisi uygulamaları için önemli olan çocuğun özel ilgisi olan kahramanı ya da rol modeli aileyle ve öğretmenleriyle görüşülerek öğrenilmiştir.

7) Katılımcı çocuklara sosyal öykü ve güç kartı stratejisi uygulaması yoluyla daha önce herhangi bir sosyal beceri öğretiminin yapılmamış olması: Katılımcılarla çalışan

öğretmenler ve katılımcıların aileleriyle yapılan görüşmeler sonucunda, bu yöntemlerle sosyal beceri öğretimi yapılmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma; hafif düzeyde zihinsel yetersizlik tanıları olan 9-10 yaşlarında, iki erkek, bir kız olmak üzere üç öğrenciyle yürütülmüştür.

Birinci katılımcı Bilal 10 yaşında bir erkek öğrencidir. RAM’da gerçekleştirilen eğitsel tanılamada hafif düzeyde zihinsel yetersizlik tanısı ile Tokat Merkez’de bulunan bir devlet okulundaki özel eğitim sınıfında eğitim görmesine karar verilmiştir. Bilal ilkokul 4. Sınıf öğrencisidir. Hafta içi 08.30-14.00 saatleri arasında derslerine devam etmektedir. Ayrıca haftada bir gün saat 14.00’den sonra özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde eğitim almaktadır. Bilal, kaba ve ince motor becerilerini bağımsız olarak yerine getirmekte ve kendisine sunulan ardışık üç yönergeyi yerine getirmektedir. İletişim başlatma, sürdürme becerilerini gerçekleştirmektedir. Bilal kendisi, ailesi ve yakın çevresi ile ilgili sorulan sorulara doğru olarak yanıt vermektedir. Bilal temel okuma-yazma becerilerini gerçekleştirmekte olup, kendisine sunulan metni bağımsız olarak okumakta ve kendisine söylenen cümleyi bağımsız olarak yazabilmektedir. Okuduğu ve dinlediği metne ilişkin sorulan sorulara doğru yanıt vermektedir. Matematikte yüze kadar birer, beşer ve onar sayabilmektedir. Ayrıca basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapabilmektedir. Sosyal ve iletişimsel becerileri güçlü olan Bilal, sözel olarak kendini güzel ve net ifade edebilmekte, basit ve karmaşık yönergeleri yerine getirebilmekte, bir konu üzerine kısa sohbetlerde bulunabilmektedir. Bilal, fiziksel aktiviteler konusunda aktif bir öğrencidir. Bilal sosyal etkileşim başlatmakta ve sürdürebilmektedir. Bilal öz bakım becerilerini yardımsız olarak gerçekleştirebilmektedir.

İkinci katılımcı Cengiz 9 yaşında bir erkek öğrencidir. RAM’da gerçekleştirilen eğitsel tanılamada hafif düzeyde zihinsel yetersizlik tanısı ile Tokat Merkez’de bulunan bir devlet okulundaki özel eğitim sınıfında eğitim görmesine karar verilmiştir. Cengiz ilkokul 3. Sınıf öğrencisidir. Hafta içi 08.30-14.00 saatleri arasında derslerine devam etmektedir. Ayrıca haftada iki gün saat 14.00’den sonra özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde eğitim almaktadır. Cengiz, kaba ve ince motor becerilerini bağımsız olarak yerine getirmekte ve kendisine sunulan ardışık üç yönergeyi yerine getirmektedir. Cengiz kendisi, ailesi ve yakın çevresi ile ilgili sorulan sorulara doğru olarak yanıt vermektedir. Cengiz’in hafif zihin tanısının yanında dil ve konuşma güçlüğü tanısı da vardır. Bu sebeple bazı sesleri çıkarma ve doğru telaffuz etmede sorunlar yaşamaktadır. Cengiz

temel okuma-yazma becerilerinde ses gruplarından dördüncü ses grubundaki sesleri öğrenmektedir. Okuma yazmaya geçmemiştir. Sadece öğrendiği sesleri ve o seslerden oluşturulan hece, kelime ve cümleleri okumaktadır. Kendisine sorulan sorulara basit bir şekilde cevap verebilmektedir. Matematikte yüze kadar birer, beşer ve onar sayabilmektedir. Ayrıca basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapabilmektedir. İletişim başlatma ve sürdürmede sınırlılıklar yaşamaktadır. Cengiz, fiziksel aktiviteler konusunda aktif bir öğrencidir. Sınıfın en hareketli öğrencisidir. Cengiz öz bakımını yardım almadan yapabilmektedir. Ancak başkaları ile iletişim başlatabilme ve sürdürebilme, akranları ile arkadaşlık ilişkisi kurma gibi sosyal becerilerde yetersizlik göstermektedir.

Üçüncü katılımcı Melek 9 yaşında bir kız öğrencidir. RAM’da gerçekleştirilen eğitsel tanılamada hafif düzeyde zihinsel yetersizlik tanısı ile Tokat Merkez’de bulunan bir devlet okulundaki özel eğitim sınıfında eğitim görmesine karar verilmiştir. Melek ilkokul 3. Sınıf öğrencisidir. Hafta içi 08.30-14.00 saatleri arasında derslerine devam etmektedir. Ayrıca haftada bir gün saat 14.00’den sonra özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde eğitim almaktadır. Melek, kaba ve ince motor becerilerini bağımsız olarak yerine getirmekte ve kendisine sunulan ardışık üç yönergeyi yerine getirmektedir. Melek kendisi, ailesi ve yakın çevresi ile ilgili sorulan sorulara doğru olarak yanıt vermektedir. Melek temel okuma-yazma becerilerinde ses gruplarından ikinci ses grubundaki sesleri öğrenmektedir. Okuma yazmaya geçmemiştir. Sadece öğrendiği sesleri ve o seslerden oluşturulan hece, kelime ve cümleleri okumaktadır. Kendisine sorulan sorulara basit bir şekilde cevap verebilmektedir. Matematikte birer sayı saymaktadır. Melek öz bakımını yardımsız yapabilmektedir. Ancak Melek, başkaları ile iletişimi başlatmada ve sürdürmede sınırlılıklar yaşamaktadır. Akranlarıyla arkadaşlık ilişkisi kurma gibi sosyal beceri gerektiren konularda yetersizlik göstermektedirler.

Tablo 7. Katılımcıların Özellikleri

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Tanı	Devam ettiği okul
Bilal	10	Erkek	Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik	Genel eğitim okulunda özel eğitim sınıfı
Cengiz	9	Erkek	Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik	Genel eğitim okulunda özel eğitim sınıfı
Melek	9	Kız	Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik	Genel eğitim okulunda özel eğitim sınıfı

3.2. Uygulamacı

Uygulamacı, ilk olarak Cumhuriyet Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olmuştur. Bu bölümü bitirdikten sonra devlet okullarında ücretli Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yapmıştır. İkinci lisans olarak Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü'nde başladığı eğitimini İnönü Üniversitesi'nde tamamlamıştır. MEB'e bağlı bir okulda özel eğitim öğretmenliği yapmaktadır. Aynı zamanda özel eğitim alanında yüksek lisans eğitimine devam etmektedir.

3.3. Ortam

Çalışma, katılımcıların devam ettiği ilkokulda bulunan kütüphanede yürütülmüştür. Çalışmanın yürütüldüğü kütüphanenin zemini seramik kaplıdır. Kütüphanede kitapların olduğu kitaplık, bireysel masa ve sandalyeler yer almaktadır. Sosyal öykülerin ve güç kartlarının katılımcılar tarafından rahatça duyulabileceği, sessiz ve uygulamanın yapılmasına olanak sağlaması için kütüphanenin boş olduğu özellikle ilk derslerde öğretim yapılmıştır. Oturumlar sırasında uygulamacı ve öğrenci yer almıştır.

Yoklama oturumlarında, katılımcıların sınıfları, kantin ve okul bahçesi gibi farklı ortamlar kullanılmıştır.

3.4. Araç-Gereç

Zihinsel yetersizliği olan bireylere sosyal becerilerin öğretiminde sosyal öykü ve güç kartlarıyla öğretim uygulamalarının etkisinin ve verimliliğinin incelendiği bu araştırmada sosyal öyküler ve güç kartları kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan sosyal öyküler ve güç kartları katılımcı çocukların ihtiyaçları gözetilerek ve benzer araştırmalarda kullanılan öykülerle güç kartları göz önüne alınarak hepsi araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan sosyal öyküler ve güç kartları için özel eğitim alanında uzman öğretim görevlisinden görüş alınmıştır. Akademisyenin sosyal öykü ve güç kartlarına ilişkin sunduğu görüş ve öneriler doğrultusunda bazı düzenlemeler yapılarak sosyal öykü ve güç kartlarına son hali verilmiştir. Teşekkür etme ve günaydın deme becerisi ile ilgili tüm denekler için iki tane sosyal öykü ile iki tane güç kartı ve senaryosu hazırlanmıştır.

Sosyal öyküler A4 boyutunda bir sayfada üstte öykü ile ilgili bir fotoğraf ve fotoğrafın altında ilgili öykü yer almıştır. Sosyal öykülerde katılımcı kişilerin dışındaki kişilerin fotoğrafları görsel olarak kullanılmıştır. Bu sosyal öyküler laminasyon kaplı bir şekilde kullanıma hazır hale getirilmiştir. Ayrıca belirlenen bu sosyal öyküler, Gray'in (2010) sosyal öykülerde bulunması gereken cümle çeşitleri ve cümle oranlarına uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca alanyazına dayalı “ Sosyal Öykü Yazma Değerlendirme Formu” doldurulmuştur.

Güç kartı senaryosu ve güç kartı materyali için “Güç Kartı Stratejisi Materyal Hazırlama Değerlendirme Formu” doldurulmuştur. Bu form Güleç-Aslan (2021), tarafından alanyazına dayalı olarak hazırlanan informal bir değerlendirme aracıdır. Güç kartı stratejisinin için hazırlanan senaryolar A4 boyutunda yazılıp laminasyon kaplı bir şekilde kullanıma hazır hale getirilmiştir. Güç kartları ise 20cmX10cm olacak şekilde dikdörtgen formda hazırlanmıştır.

Tüm başlama düzeyi verilerini, öğretim oturumlarını, izleme oturumlarını, genelleme oturumlarını ve yoklama oturumlarını kayıt altına almak için telefon bulundurulmuştur. Katılımcıların tepkilerini kayıt etmek için;

a) başlama düzeyi, günlük yoklama, toplu yoklama, genelleme ve izleme oturumları veri kayıt formları,

- b) uygulama güvenilirliği veri toplama formları,
- c) gözlemciler arası güvenilirlik veri toplama formları kullanılmıştır.

3.5. Araştırma Modeli

Kişilerde sosyal beceri öğretiminde zihinsel yetersizliği varsa, sosyal öykü ve güç kartlarıyla yapılan öğretim uygulamasının etkisi ve verimliliği üzerine tek denekli araştırma modellerinden uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modeli bu çalışmada kullanılmıştır. İki veya daha fazla bağımsız değişkenin olduğu bu model, geri dönüşü olmayan iki veya daha fazla bağımlı değişken üstündeki etkilerinin karşılaştırılmasında kullanılan bir karşılaştırmalı tek denekli araştırma modelidir (Kurt, 2012a). Her ne kadar geriye dönüşü mümkün olmayan davranışların karşılaştırılmasında kullanılsa da alanyazında geriye dönüşü olan davranışların karşılaştırılmasında kullanılabileceği de ifade edilmektedir. Uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modeli davranışların bağımsız, amaca uygun olarak benzer ve eşit zorluk düzeyine sahip olmalıdır (Kurt, 2012a). Davranışların aynı zorluk düzeyine sahip olup olmadıkları ve işlevsel olarak benzer olup olmadıkları belirlemek amacıyla, araştırmacı hedef davranışları mantıksal analizden geçirmiştir. Mantık analizinde; hedeflenen davranış için ortaya konulması istenen deneme sayısı veya art arda yapılması gereken davranış için katılımcının ortaya koyması gereken beceri basamaklarının sayılarının birbirinin aynısı veya yakın olması dikkate alınır (Kurt, 2012a).

Deneyssel kontrol sağlayabilmek amacıyla bu çalışmada bağımsız değişkenlerinin süratli bir şekilde dönüşmeleri sağlanmıştır. Bu dönüşme, aynı gün farklı saatlerde planlanan öğretim oturumlarıyla gerçekleştirilmiştir. İki bağımsız değişken için aynı gün aynı sayıda öğretim oturumu ve deneme yapılmıştır. Bu çalışmada, İki uygulama içinde aynı sayıda oturum ve deneme yapılarak bağımsız değişkenlere eşit bir dağılım sağlanmıştır. Sosyal öykü ve güç kartı stratejisi senaryolarının sunumları için sosyal öykülerin ve senaryoların sıralamaları yansız atama yöntemiyle belirlenmeye çalışılmıştır.

Yapılan çalışmada her bir katılımcı çocuğa teşekkür etme ve günaydın deme becerileri hedef davranış olarak belirlenmiştir. Katılımcı çocukların belirlenen ulaşılması gereken davranışlara yönelik performanslarını belirlemek amacıyla, kontrollü başlama düzeyi yoklama oturumları gerçekleştirilmiştir. Kararlı başlama düzeyi verisi yani üç tane kararlı veri noktası elde edildikten sonra uygulama oturumlarına başlanmıştır. Başlama

düzeyi yoklama oturumlarından kararlı verilere ulaşıldıktan sonra tüm katılımcılar için öğretilmesi hedeflenen teşekkür etme ve günaydın deme becerilerinden birisi sosyal öykü ve bir diğeri ise güç kartı stratejisi uygulamasıyla öğretimi yapılarak uygulama evresine başlanmıştır. Hedef beceri olarak belirlenen beceriler için ölçüt karşılanıncaya değin, en az üç kararlı veri noktasına ulaşıncaya kadar, öğretim yapılmaya devam edilmiştir. Öğretim oturumlarının tamamlanmasının ardından, bütün katılımcılar ve hedef davranışlar için genelleme oturumları düzenlenmiştir. Öğretim oturumlarının ardından bir, iki ve dördüncü haftalarda izleme oturumlarının düzenlenmesi sağlanmıştır. Katılımcıların performansları, izleme, yoklama, genelleme ve öğretim oturumlarına ait verileri toplama formlarına kaydedilmiştir.

3.6. Bağımlı Değişken

Teşekkür etme ve günaydın deme becerileri bu araştırmanın bağımlı değişkenleridir. Araştırma modeli olan uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modeline dayalı olarak, işlevsel açıdan benzeyen ancak birbirinden bağımsız beceriler seçilmiş ve böylece öğretimdeki süreçlerin birbirini etkilemesi riski en aza indirilmeye çalışılmıştır.

Katılımcı çocukların ebeveynleri ve öğretmenleri ile görüşmeler yapılarak, katılımcı çocukların ihtiyaç duydukları beceriler arasında katılımcılar için hedef beceriler belirlenmiştir. Katılımcıların sosyal kabulü üzerinde bu becerilerin olumlu etkiler yaratacağı düşüncesi, hedef becerilerin seçilmesinde etkililiği büyüktür. Ayrıca ulaşılması gereken becerilerin çocukların sosyal bir biçimde etkileşim göstermesini olumlu yönde etkileyeceğine dair beklentilerdir.

Ulaşılması gereken davranışların işlevsel açıdan birbirine benzediğini fakat birbirinden bağımsız olabileceğini belirlemek için davranışlar mantık analiziyle incelenmiştir. Bununla birlikte, önceden uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modelini kullanıp araştırma yapmış bir akademisyenin, hedef davranışların işlevsel açıdan benzer; fakat birbirinden bağımsız olduğuna veya olmadığına dair görüşlerine başvurulmuştur. Bu görüşler doğrultusunda davranışların işlevsel açıdan birbirine benzediği; fakat davranışların birbirinden bağımsız olduğu kanaatine varılmıştır.

3.7. Bağımsız Değişken

Araştırmanın bağımsız değişkenleri sosyal öykü ve güç kartı stratejisi uygulamalarıdır. Çalışmanın amacı hafif zihinsel yetersizlik tanısı konmuş kişilere sosyal beceri öğretiminde sosyal öykünün ve güç kartlarının etkililik ve verimlilik bakımından

karşılaştırılmasıdır. Belirlenen hedef davranışlar için sosyal öykü ve güç kartı senaryosu ile materyali hazırlanmıştır. Hazırlanan bu öyküler ve senaryolar tüm oturumlarda sunulmuştur.

Çalışmada hem sosyal öyküler hem de güç kartı stratejisi uygulaması bağımsız değişkenlerine ait değişkenler dışındaki bütün değişkenlerin sabit tutulması sağlanmıştır. Günaydın deme ve teşekkür etme becerilerinin öğretilmesi için her iki beceriye yönelik aynı sayıda öğretim oturumunun düzenlenmesi sağlanmıştır.

Bu çalışmada belirlenen hedef becerilerin öğretimi için hazırlanan sosyal öyküler, cümle oranlarına ve cümle çeşitlerine göre sosyal öykü yönteminde Gray'ın (2010) de belirttiği şekilde olması gerektiği gibi hazırlanmıştır. Oluşturulan sosyal öykülerde iki tane betimleyici cümle, bir tane yönlendirici cümle, bir tane kontrol edici cümle, bir tane yansıtıcı cümle ve bir tane de doğrulayıcı cümle yer almaktadır. Bu bağlamda çalışmada kullanılan sosyal öykülerin tamamı altı cümleden oluşmaktadır. Hazırlanan bu sosyal öyküler A4 boyutunda bir sayfada üstte öykü ile ilgili bir fotoğraf ve fotoğrafın altında ilgili öykü yer almıştır. Sosyal öykülerde katılımcı kişilerin dışındaki kişilerin fotoğrafları görsel olarak kullanılmıştır. Bu sosyal öyküler laminasyon kaplı bir şekilde kullanıma hazır hale getirilmiştir.

Güç kartı stratejisi uygulaması, güç kartı senaryosu ve güç kartı materyali olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Bu çalışmadaki hedef beceriye yönelik hazırlanan senaryolar ilgili araştırmalarda belirtildiği üzere hedeflenen beceriler kısa ve açık bir biçimde yazılmıştır. Kişiler 'aferin, tebrik ederim, vb.' gibi cesaretlendirici ve pekiştirici cümleler ile bu stratejiyi kullanmaları desteklenmiştir. Yazılan senaryolara da uygun bir başlık konmuştur (Elisa, 2001; Davis ve diğ., 2010; Angell ve diğ., 2011; Campbell ve Tincani, 2011; Ergin ve Bakkaloğlu, 2015; Yücesoy-Özkan, 2015; Güleç-Aslan, 2020). Güç kartı materyalinde ise favori kahramanın resminin yanında güç kartı senaryosunun özeti vardır (Davis ve diğ., 2010; Angell ve diğ., 2011; Ergin ve Bakkaloğlu, 2015; Yücesoy-Özkan, 2015; Gagnon ve Myles, 2016; Smith Myles ve Aspy, 2016; Güleç-Aslan, 2020).

Güç kartı senaryosu ve güç kartı güç kartı stratejisi için hazırlanan senaryolar A4 boyutunda yazılıp laminasyon kaplı bir şekilde kullanıma hazır hale getirilmiştir. Güç kartları ise 20cmX10cm olacak şekilde dikdörtgen formda hazırlanmıştır.

3.8. Genel Süreç

Bu araştırmanın uygulama öncesinde pilot uygulama yapılarak olası sorunların önlenmesi hedeflenmiştir. Uygulamada yer alan deneklerle aynı tanıya sahip, aynı yaşlarda olan bir öğrenci pilot uygulamada yer almıştır. Pilot uygulamada araştırmaya dahil edilen deneklerde bulunan önkoşul beceriler pilot uygulamadaki bireyde de bulunmaktadır.

Deney sürecinde, başlama düzeyi yoklamaları, günlük yoklama oturumları, uygulama, izleme ve genelleme oturumları yapılmıştır. Araştırmacı, uygulamanın yapılacağı oturumları katılımcı çocukların örgün eğitime devam ettikleri okulda birebir çalışılabilecek kütüphane ortamında gerçekleştirmiştir. Araştırmada iç geçerliliği olumsuz etkileyebilecek durumların önüne geçebilmek için uygulama süresince katılımcı çocukların ailelerinden ve öğretmenlerinden hedef davranışla ilgili herhangi bir çalışma yapmamaları sağlanmıştır. Yoklama oturumları ise katılımcı çocukların sınıflarında, kantinlerinde ve okul bahçelerinde gerçekleştirilmiştir. Silikleştirme aşaması ise her katılımcı çocuk için, kazanması gereken becerilerde %100 düzeyinde doğru performans sağlanan üçüncü oturumun hemen ardından zamana bağlı silikleştirilme gerçekleştirilmiştir. Öğretim oturumları arasındaki geçen süre uzatılarak öğretim oturumlarından sonra yapılan yoklama oturumları bir gün sonra gerçekleştirilerek zamana bağlı şekilde yapılmıştır.

3.8.1 Pilot Uygulama

Bu araştırmanın uygulama öncesinde pilot uygulama yapılarak olası sorunların önlenmesi hedeflenmiştir. Uygulamada yer alan deneklerle aynı tanıya sahip, aynı yaşlarda olan bir öğrenci pilot uygulamada yer almıştır. Pilot uygulamada araştırmaya dahil edilen deneklerde bulunan önkoşul beceriler pilot uygulamadaki bireyde de bulunmaktadır.

Pilot uygulamada, katılımcı çocuğun annesi ve öğretmenleri ile görüşmeler gerçekleştirilerek bireyle ilgili bilgi toplanmıştır. Hazırlanan sosyal öykü öğrenciye okunarak sosyal beceri öğretimi gerçekleştirilmiştir. Katılımcı öğrenciye sorular sorularak yapılan öğretim değerlendirilmiştir. Öncelikle sosyal öykü uygulaması ile ilgili öğretim yapılmış sonrasında 20 dakikalık bir ara verilmiştir. Aranın sonrasında güç kartı stratejisi uygulaması ile diğer sosyal becerinin öğretime geçilmiştir. Gerçekleştirilen pilot çalışma ile hem sosyal öykü uygulaması hem de güç kartı stratejisi uygulamalarının,

öğretim süreci ve araştırmada kullanılması düşünülen veri toplama formlarının geçerlik ve güvenilirliği değerlendirilerek pilot uygulama sonlandırılmıştır. Pilot uygulama esnasında araştırmacı uygulamada izlenecek ilkelere bağlı kalmış ve pilot uygulama başarı elde edilmiştir. Uygulama sürecinde herhangi bir aksaklık yaşanmamıştır. Katılımcı ile gerçekleştirilen pilot uygulamada öğretim oturumlarında kullanılacak olan materyallerin amacına uygun olduğuna karar verilmiştir.

3.8.2 Deney Süreci

Hafif düzey zihinsel yetersizlik tanısı almış ilkökul çağı çocuklarına sosyal becerilerin edindirilmesinde öykü temelli uygulamalar dahilinde olan güç kartı stratejisinin ve sosyal öykünün etkililiğinin ve verimliliğinin incelendiği bu araştırmanın uygulama aşaması; pilot çalışma, öğretim oturumları, yoklama oturumları, genelleme ile kalıcılık oturumlarından oluşmaktadır. Öğretim uygulama aşamalarının hepsinde birebir öğretim uygulaması yapılmıştır. Öğretim oturumları dışındaki tüm oturumlar hedef becerilerin sergilenmesi beklenen doğal ortamlarında yürütülmüştür. Yoklama oturumlarında ihtiyaç duyulan ortam düzenlemesi araştırmacının kendisi tarafından sağlanmıştır. Katılımcı çocukların hedef becerileri sergileyebilecekleri fırsatlar katılımcı bireylerin doğal ortamlarında sağlanmıştır. Örneğin, katılımcının kalemtraşı ortamdan kaldırılıp katılımcıdan kalemını açması istenir. Katılımcıya ihtiyacı olduğu bir şey arkadaşında olduğunda ondan izin isteyip alması sağlanır. Ardından belirli bir süre içinde ‘Teşekkür ederim.’ demesi beklenir.

Uygulama evrelerinin tamamı araştırmacı tarafından gerçekleştirmiştir. İzleyen bölümde sürece dair ayrıntılı bilgiler yer almaktadır:

3.8.2.1. Yoklama Oturumları

Bu araştırmanın yoklama oturumlarını başlama düzeyi yoklama oturumları ve günlük yoklama oturumları oluşturmaktadır.

3.8.2.1.1. Kontrollü Başlama Düzeyi Yoklama Oturumları

Araştırmanın başlama düzeyi yoklama oturumlarında bütün katılımcı çocuk için seçilen hedef sosyal beceriler esas alınmıştır. Araştırmacı, hedef becerilerin sergilenmesine olanak tanıyacak ortam düzenlemelerini yaparak, verileri veri toplama formlarına verileri kaydetmiştir. Bu çalışmada yer alan yoklama oturumlarında kontrollü başlama düzeyi evresi düzenlemeleri yapılmıştır.

Sergilenmesi beklenen her davranış için en az üç oturum boyunca üst üste kararlı veri elde edilene kadar başlama düzeyi yoklama oturumları devam edilmiştir. Araştırmacı uygulama güvenilirliğini tespit etmek amacı ile başlama düzeyi verileri, yoklama ve öğretim sürecini kayıt altına almıştır. Başlama düzeyi oturumları katılımcıların öğrenim gördükleri kendi sınıflarında gerçekleştirilmiştir.

3.8.2.1.2. Günlük Yoklama Oturumları

Bu araştırmada öğretim oturumlarının bitmesinin ardından katılımcı çocukların hedeflenen sosyal becerilere yönelik performanslarını belirlemek amacıyla günlük yoklama oturumları gerçekleştirilmiştir. Bu süreç silikleştirme süreci başlayıncaya kadar belirlenen tüm beceriler için bir denemeden oluşmaktadır. Günlük yoklama oturumları, başlama düzeyi yoklama oturumlarına benzer şekilde yürütülmüştür.

Günlük yoklama oturumlarında, öğretim oturumunun bitmesinin ardından katılımcı çocuğun hedef becerileri sergileyebileceği bir ortama geçişi sağlanmıştır. Daha önce gerekli ortam düzenlemeleri yapılmış, katılımcı çocuğun hedef davranışı sergileyebilmesi amacıyla gerekli fırsat oluşturularak katılımcı bireyin verdiği tepkiler gözlemlenip veri formuna kaydedilmiştir. Mesela, öğretim oturumundan sonra ‘Teşekkür ederim.’ deme becerisi için katılımcı öğretim oturumunun ardından sınıfa girdiğinde silgisi ortamdan kaldırılıp defterine yazdığı yazıyı silmesi istenir. Katılımcının arkadaşlarından silgi istemesi sağlandıktan sonra ‘Teşekkür ederim.’ hedef becerisini sergilemesi beklenir. Katılımcının davranışları gözlemlenerek doğru tepkilerinin yanında yanlış tepkileri de veri toplama formuna kaydedilmiştir.

Üst üste üç oturum kararlı veriye ulaşıncaya öğretim oturumlarından silikleştirme aşamasına başlanmıştır. Bu araştırmanın silikleştirme aşamasında ise zamana bağlı silikleştirme yapılmıştır. Öğretim oturumuyla yoklama oturumu arasındaki süre artırılarak zamana bağlı silikleştirme gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada öğretim oturumundan bir gün sonra yoklama oturumu yapılmıştır. Katılımcının verdiği tepkiler kaydedilmiştir.

3.8.2.2. Öğretim Oturumları

Bu çalışmada sosyal öykü ve güç kartı stratejisi uygulamaları ile yapılan öğretim oturumları olmak üzere iki farklı şekilde öğretim oturumları gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada başlama düzeyi oturumlarında kararlı veriye ulaşılmasının ardından hedef becerilerin öğretilmesi için öğretim oturumları aşamasına geçilmiştir. Gün

içerisinde iki beceri için iki oturum olarak öğretim yapılmıştır. Öğretim oturumları araştırmacının gerekli uyarlamaları sağlamasının ardından olumlu bir atmosferin olduğu, bire bir öğretim yapılabilen ve katılımcı ile uygulamacının yan yana oturulabildiği bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Tüm öğretim oturumlarında ve öğretim oturumlarının sonunda katılımcılar araştırmacı tarafından sosyal pekiştireçlerle (Örneğin, aferin, bravo.) sözel olarak sürekli pekiştirme tarifiesi ile pekiştirilmiştir. Öğrenciler, öğretim oturumunun hemen sonrasında yoklama oturumu için becerinin sergilenmesi beklenen doğal ortama geçmesi sağlanmıştır. Ayrıca yansız atama yoluyla öğretim oturumlarının sırası belirlenmiştir.

Her iki öğretim uygulamasında da hedeflenen sosyal becerilerde katılımcı bireyler %100 düzeyinde doğrulukla doğru performans sergileyene kadar öğretim oturumlarına devam edilmiştir. Hafta içi her gün ve günde iki oturum yapılarak öğretimler gerçekleştirilmiştir. Yapılan oturumlardan elde edilen veriler uygulama oturumları veri toplama formlarına kaydedilmiştir. Ayrıca oturumların hepsi araştırmacı tarafından video kamera ile kayıt edilmiştir.

Araştırmanın öğretim oturumları izleyen bölümlerde açıklanmıştır.

3.8. 2. 2. 1. Sosyal Öykü İle Gerçekleştirilen Öğretim Oturumları

Öğretim oturumlarına, üst üste üç oturumdan kararlı veri elde edilmesinin ardından başlanmıştır. Öğretim oturumları katılımcıların devam ettikleri okulun kütüphanesinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacı tarafından gerekli görülen düzenlemelerin yapılmasının ardından katılımcı çocukla yan yana oturulmuştur. Araştırmacı sosyal öyküyü katılımcının incelemesine izin verdikten sonra katılımcıya dikkat sağlayıcı ipucunu vermiştir (“Senin için bir hikaye yazdım. Okumamı ister misin? Daha sonra da öykü ile ilgili birkaç soru soracağım.”). Katılımcı çocuk çalışmaya hazır olduğunu söylediğinde araştırmacı katılımcıyı sözel pekiştireçle pekiştirmiştir(örn.,“ Harikasin, çok güzel vb.). Ardından “Teşekkür Ediyorum” adlı sosyal öyküyü araştırmacı katılımcıya okumuştur. Eğer katılımcı çocuğun dikkati dağılırsa araştırmacı tarafından “Devam edelim.” dedikten sonra katılımcı çocuğun dikkatini sosyal öyküye vermesini sağlamıştır. Sosyal öykünün bitmesinin ardından araştırmacı katılımcı bireye öyküyle alakalı 5N1K sorularını yöneltmiştir. Katılımcı çocuktan sorulan soruları doğru yanıtlaması beklenmiştir. Katılımcı tüm soruları doğru bir şekilde cevapladığında uygulamacı sözel pekiştireçle

pekiştirmiştir (Örneğin, çok güzel aferin, vb). Eğer katılımcı birey sorulan sorulara doğru cevap vermez veya soruyu yanıtlamak istemezse katılımcı çocuğa soru tekrar sorulmuştur. Eğer katılımcı hiçbir tepkide bulunmaz veya yanlış cevap verirse model olunarak katılımcının hedef davranışı sergilemesi beklenmiştir. Katılımcı hedef davranışı sergileyince de “Aferin, beni çok dikkatli dinledin .” şeklinde sosyal olarak pekiştirilerek çalışma bitirilmiştir. Öğretim oturumunun bitmesinin hemen ardından katılımcı çocuğun hedef davranışı sergileyeceği doğal ortama geçişi sağlanmıştır.

Uygulama aşamasında belirlenen ölçüt için en az bir defa üst üste kararlı veri elde edilince, öykü silikleştirme aşamasına geçilmiştir. Bu araştırmada zamana bağlı silikleştirme yapılmıştır. Öğretim oturumları arasındaki geçen süre uzatılarak, öğretim oturumlarından sonra yapılan yoklama oturumları bir gün sonra gerçekleştirilerek zamana bağlı şekilde yapılmıştır.

3.8.2.2.2. Güç Kartı Stratejisi Uygulaması Gerçekleştirilen Öğretim Oturumları

Başlama düzeyi oturumlarında, en az üç oturumdan kararlı veri elde edilmesinin ardından öğretim oturumlarına başlanmıştır. Öğretim oturumları katılımcıların devam ettikleri okulun kütüphanesinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacı tarafından ihtiyaç duyulan düzenlemelerin yapılmasının ardından katılımcı çocuk ile uygulamacı yan yana oturmuştur. Araştırmacı daha önceden hazırlamış olduğu materyalleri(güç kartı ve güç kartı senaryosu) katılımcının incelemesine izin verdikten sonra katılımcıya dikkat sağlayıcı ipucunu sunmuştur(Seninle bu öyküyü okuyacağız. Bak burada Kral Şakir ne diyor merak ediyor musun? Beni dikkatli dinlemen lazım. Çünkü sana soru soracağım. Hazırsan başlayalım mı?). Araştırmacı güç kartı senaryosu ve güç kartı materyalini katılımcıya tanıtmıştır. Güç kartı materyalini ne zaman ve nasıl kullanabileceğini katılımcıya açıklama yapmıştır. Araştırmacı senaryoyu katılımcıya okuduktan sonra katılımcının öyküyü anlayıp anlamadığına dair önceden hazırlamış olduğu soruları sormuştur. Katılımcının sorulan soruların hepsine doğru yanıt vermesi beklenmiştir. Katılımcı çocuk sorulan soruları doğru yanıtladığında uygulamacı bu doğru yanıtı sözel olarak pekiştirmiştir(Örneğin, çok güzel, aferin vb).Katılımcı çocuğun soruları doğru yanıtlamadığı durumlarda uygulamacı ilgili bölümü tekrar katılımcıya okunmuş ve ardından soru tekrar sorulmuştur. Katılımcı yine de doğru yanıt vermez veya tepkisiz kalınca sorular model olunarak

cevaplandırılmıştır. Katılımcının uygun cevaplarının ardından katılımcı sözel pekiştireçle pekiştirilmiştir (Aferin çok güzel cevaplar verdin.). Katılımcının hedef beceriyi vakit kaybetmeden sergileyebileceği ve bu beceri için fırsatların yaratıldığı doğal ortama geçişi sağlanmıştır. Günaydın deme becerisinde güç kartı materyali bireyin eline verilmiştir. Ardından “Kral Şakir’e bak. Senden ne yapmanı istiyor? Sen de onun gibi yap.” denilerek ipucu verilmiştir ve bireyin sınıfa girerken öğretmenlerine veya arkadaşlarına “Günaydın”demesi beklenmiştir. Teşekkür etme becerisinde ise katılımcı sınıfına geldiğinde masasının üstüne güç kartı materyali konur ve ardından defterine yazdığı yazıyı silmesi istenmiştir. Daha önceden gerekli ortam düzenlemesi yapıldığı için bireyin bilgisi ortamdan kaldırılmıştır. Katılımcının arkadaşından bilgi isteyip ona teşekkür etmesi beklenmiştir. Yönerge verildikten sonra katılımcı hedef beceriyi sergilemiyorsa fiziksel ipucu ya da jest ipucu ile güç kartı gösterilerek bireyin güç kartına bakması sağlanmıştır.

Uygulama aşamasında belirlenen ölçüt için en az üst üste kararlı veri elde edilince, öykü silikleştirme aşamasına geçilmiştir. Bu araştırmada senaryo ve güç kartının bireye tanıtılması ile hedef becerinin gerçekleştirileceği ortama geçme arasındaki süre uzatılarak silikleştirme yapılmıştır.

3. 8. 3. İzleme

Son yoklama oturumu yapıldıktan bir, iki ve üç hafta sonra katılımcıların kazandıkları hedef becerileri ne düzeyde sergileyebildiklerini değerlendirmek için izleme oturumları gerçekleştirilmiştir. İzleme oturumları, günlük yoklama ve kontrollü başlama düzeyindeki yoklama oturumlarında izlenen süreçle aynı şekilde gerçekleştirilmiştir. İzleme evresinde, veri toplama süreci günlük yoklama oturumlarında kullanılan materyaller kullanılmıştır.

3.8.4. Genelleme

Genelleme, katılımcı bireylerin edindikleri becerileri farklı kişi, ortam ve zamanlarda yani öğrendiği koşullardan farklı koşullarda hedef beceriyi sergileyebilmesidir.

Bu araştırmada, katılımcı bireylerin edindikleri becerileri farklı kişi, ortam ve zamanlara genelleme yapıp yapmadıkları, öntest ve sontest ölçümleriyle ortaya konmuştur. Başlama düzeyi oturumlarının ardından ön-test genelleme oturumu; son yoklama oturumu yapıldıktan sonra da son test genelleme oturumu yapılmıştır.

Genelleme öntest oturumları sosyal öykü ve güç kartı stratejisi uygulama oturumlarına başlanmadan önce kontrollü başlama düzeyi yoklama oturumlarında olduğu gibi kontrollü olarak toplanmıştır. Sontest oturumları ise sosyal öykü ve güç kartı stratejisi uygulama oturumları bittikten sonra ve günlük yoklama oturumları gibi toplanmıştır. Bu araştırmada genelleme oturumları yapılmıştır. Genelleme oturumları katılımcı çocukların eğitim gördükleri sınıftan farklı sınıf ve ortamlarda, farklı öğretmenler ve kişilerle gerçekleştirilmiştir.

3.9. Verilerin Toplanması

Bu araştırmada, sosyal öykü ve güç kartı stratejisi öğretim uygulamalarıyla ilgili etkililik, verimlilik, sosyal geçerlik ve güvenirlik verileri (gözlemcilerarası güvenirlik ve uygulama güvenirliği verileri) toplanmıştır.

Yoklama oturumları için başlama düzeyi oturumları ve günlük yoklama oturumları veri toplama formu (ek -7), sosyal geçerlik verileri için, öğretmen, anne-baba ve katılımcıya yönelik sosyal geçerlik verileri formları (ek-6, ek-4, ek-5) öğretim oturumları için sosyal öykü ile öğretimde değerlendirme sürecinde kullanılacak veri kayıt formu (ek-8, ek-9) ile güç kartı stratejisi öğretimi değerlendirme sürecinde kullanılacak veri kayıt formu (ek-10, ek-11) ve uygulama güvenirliği veri toplama formları (ek-13, ek-14) kullanılmıştır.

Güvenirlik verileri hariç diğer bütün veriler, araştırmacı tarafından toplanmıştır.

3.9.1. Etkililik Verilerinin Toplanması

Etkililik verileri, katılımcıların doğru ve yanlış tepkileri kayıt altına alınarak ve doğru tepki yüzdesi hesaplanarak elde edilmiştir. Bu veriler, sosyal öykülerin sunumu ile gerçekleştirilen öğretim oturumları ve güç kartı stratejisi uygulaması ile yapılan öğretim oturumları için düzenlenen yoklama oturumlarından toplanmıştır. Etkililik verilerinin toplanması sırasında, yoklama, izleme ve genelleme oturumlarına ait veri toplama formları kullanılmıştır.

3.9.2. Verimlilik Verilerinin Toplanması

Sosyal öykü ile gerçekleştirilen öğretim oturumları ve güç kartı stratejisi ile yapılan öğretim oturumlarının verimlilik bakımından farklı olup olmadığını belirlemek amacıyla, (a) ölçüt karşılanıncaya kadar gerçekleşen oturum sayısı, (b) ölçüt karşılanıncaya kadar gerçekleşen yanlış tepki sayısı, (c) ölçüt karşılanıncaya kadar geçen toplam öğretim süresi ile ilgili veriler toplanmıştır.

3.9.3.Sosyal Geçerlilik Verilerinin Toplanması

Araştırmada, belirlenen hedef becerilerin katılımcı çocuklara kazandırılmasının anne-baba, öğretmenler ve çocuklar için ne düzeyde anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla sosyal geçerlik verileri toplanmıştır. Araştırmacı tarafından katılımcı çocukların kendileri, anne-babaları ve öğretmenleri için farklı sosyal geçerlik soru formları hazırlanmıştır.

Öğretmenlere Yönelik Sosyal Geçerlik Soru Formu (EK-6) 3 adet kısa yanıtlı ve 13 adet seçenekli soru olmak üzere toplam 16 sorudan oluşmaktadır. Katılımcıların dersine giren iki öğretmen tarafından doldurulup araştırmacıya teslim edilmiştir.

Anne ve Babalara Yönelik Sosyal Geçerlik Soru Formu (EK-4) 4 adet kısa cevaplı ve 12 adet seçenekli soru olmak üzere toplam 16 sorudan oluşmaktadır. Formlar katılımcıların anneleri tarafından doldurulup araştırmacıya verilmiştir.

Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Sosyal Geçerlik Formu (EK-5) 6 adet seçenekli sorudan oluşmaktadır. Sorular öğrenciye okunmuş ve ardından öğrencinin cevap vermesi beklenmiştir. Öğrenci soruya “Evet” yanıtını verirse gülen yüzü, “Hayır” yanıtını verirse üzgün yüzü boyanmıştır.

3.9.4. Güvenirlik Verilerinin Toplanması

Uygulama güvenirliği ile gözlemciler arası güvenirlik olmak üzere iki tür güvenirlik verisi bu çalışmada toplanmıştır. Araştırma süresince gerçekleştirilen oturumların %30'unda gözlemciler arası güvenirlik ve uygulama güvenirliği verileri toplanmıştır. Güvenirlik verileri devlet okulunda çalışan iki öğretmen tarafından toplanmıştır. Öğretmenlere yapmaları gerekenlerle ilgili bilgilendirme yapılmıştır.

Gözlemciler arası güvenirlik verileri yoklama, izleme, genelleme veri toplama formuna kayıt edilmiştir. Uygulama güvenirliği verilerinin toplanması için Sosyal Öykü Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu (EK-14) ile Güç Kartı Stratejisi Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri toplama Formu(EK-13) ve Yoklama, İzleme ve Genelleme Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu (EK-12) kullanılmıştır.

Araştırmada sosyal öykülerin sunulmasına yönelik uygulama oturumlarında uygulama güvenirliği verileri toplanırken, uygulamacının sergilemesi beklenen davranışlar şu şekilde belirlenmiştir: (a) sosyal öyküyü uygun ortamda sunma, (b) sosyal

öyküyü uygun zamanda sunma, (c) sunum öncesi dikkat çekici ipucunu verme, (d) sosyal öyküyü okuma/okutma, (g) öyküyle ilgili 5N 1K soruları sorma, (h) sorulara doğru yanıt verildiğinde pekiştirme, (i) sorulara yanlış yanıt verildiğinde okumayı tekrar etme, (i) soru sorma sürecini tekrarlama, (j) doğru cevaba ilişkin model olma, (k) çalışmayı sonlandırıp hedef beceriyi sergileyeceği ortama geçme, (l) ortamı ve araç gereçleri hazırlama, (m) öğrenciyi gözlemlemedir. Bu amaçla “Sosyal Öykü Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu” kullanılmıştır(EK-14).

Araştırmadan elde edilen uygulama güvenirliliği verileri, “Yoklama, İzleme ve Genelleme Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu”na kaydedilmiştir (EK- 12).

Güç kartı stratejisi ile öğretimin sunumunun uygulama güvenirliliği verileri de toplanırken; (a) Güç kartı senaryosu ve güç kartını uygun ortamda sunma, (b) Senaryo/ kartı uygun zamanda sunma, (c) güç kartı stratejisi için dikkat çekici ipucunu sunma, (d) güç kartı stratejisini ve materyalleri tanıtmak, (e) senaryoyu okuma /okutma, (f) senaryo ile ilgili 5N1K soruları sorma (g) sorulara doğru yanıt verildiğinde pekiştirme, (i) sorular yanlış yanıtlandığında okumayı tekrarlama, (i) soru sorma sürecini tekrarlama, (j) doğru cevaba ilişkin model olma (k) çalışmayı bitirip hedef becerinin sergileneceği ortama geçme, (l) araç gereçleri ve ortamı hazırlama, (m) güç kartı materyalini uygulama ortamındaki bir masanın üzerine koymak ve (m) öğrenciyi gözlemleme davranışlarına dikkat edilmiştir. Bu amaçla “Güç Kartı Stratejisi Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu” kullanılmıştır (EK-13).

Araştırmacının, güç kartı uygulamasına ilişkin yoklama, izleme ve genelleme oturumlarında yerine getirmesi beklenen basamaklar şu şekilde belirlenmiştir: (a) kullanılacak araç-gereçleri hazırlama, (b) davranışın sergileneceği ortamı hazırlama, (c) hedef davranışın gerçekleşmesini gözlemleme, (d) denegin doğru ve yanlış tepkilerine uygun davranış sonrası uyarıları sunma. Veriler “Yoklama, İzleme ve Genelleme Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu” kullanılmıştır (EK-12).

3.10. Verilerin Analizi

Deneyisel ölçüt kullanılarak araştırmadan elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Deneyisel ölçütle yapılan değerlendirmeler sonucunda, uygulaması yapılan iki öğretimin de uygulamalarının katılımcı bireylerin hedef becerileri edinmelerinde etkilerinin olup olmadığı incelenmiştir (Tekin-İftar, 2012). Garfikselsel analiz yapılarak sosyal öykü ve güç

kartı stratejisi ile yapılan öğretim uygulamalarının, katılımcı bireylerin hedef davranışları edinmeleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Grafikselsel analizde, yatay eksenle araştırmadaki oturum sayıları, dikey eksenle ise katılımcı çocukların doğru tepki yüzdeleri yer almaktadır (Tekin-İftar, 2012).

Araştırmada her iki öğretim uygulamasının, sosyal öykü uygulaması ve güç kartı stratejisi uygulaması, verimlilik bakımından farklı olup olmadığı her katılımcı birey için ölçüt karşılanana kadar gerçekleşen (a) oturum sayısı, (b) deneme sayısı, (c) yanlış tepki sayısı, (d) toplam öğretim süresine ilişkin verilerin karşılaştırılmasıyla belirlenmiştir.

Araştırmada sosyal geçerliği belirlemek amacı ile deneklerin kendisi, anne-babalar ve öğretmenler, araştırmacı tarafından geliştirilen sosyal geçerlik formlarındaki sorulara verdikleri yanıtlarla uygulamayla ilgili düşüncelerini ifade etmişlerdir. Bu araştırmada içerik analiziyle sosyal geçerlik verileri nitel olarak incelenmiştir.

Araştırmada gözlemciler arası güvenilirlik ve uygulama güvenilirliği verileri de toplanmıştır. Bu çalışmada gözlemciler arası güvenilirlik verilerini analiz etmek için “görüş birliği / görüş birliği+görüş ayrılığı X 100” (Erbaş, 2012; Kazdin, 1982) formülü kullanılmıştır. Araştırmada gözlemciler arası güvenilirlik verilerine göre başlama düzeyi, günlük yoklama ve izleme oturumlarında %100 düzeyinde gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı elde edilmiştir (Bknz.; Tablo 8).

Tablo 8. Gözlemciler Arası Güvenirlik Bulguları

	Bilal	Cengiz	Melek
Başlama Düzeyi	%100	%100	%100
Öğretim	%100	%100	%100
Günlük Yoklama	%100	%100	%100
İzleme	%100	%100	%100

Araştırmanın uygulama güvenilirliği bulguları için öğretim, yoklama ve izleme oturumlarının %30’undan güvenilirlik verisi toplanmıştır. Araştırmanın uygulama güvenilirliği verilerini incelemek için “gözlenen uygulamacı davranışı/planlanan uygulamacı davranışı X 100” formülü (Billingsley, White ve Munson, 1980; Erbaş, 2012)

kullanılmıştır. Tablo 9’da gösterilen güvenilirlik verilerine göre tüm katılımcı bireyler için öğretim, yoklama ve izleme oturumlarında %100 düzeyinde uygulama güvenilirliği katsayısına ulaşılmıştır.

Tablo 9. Uygulama Güvenirliği Bulguları

	Bilal	Cengiz	Melek
Başlama Düzeyi	%100	%100	%100
Öğretim	%100	%100	%100
Günlük Yoklama	%100	%100	%100
İzleme	%100	%100	%100

BÖLÜM IV

BULGULAR

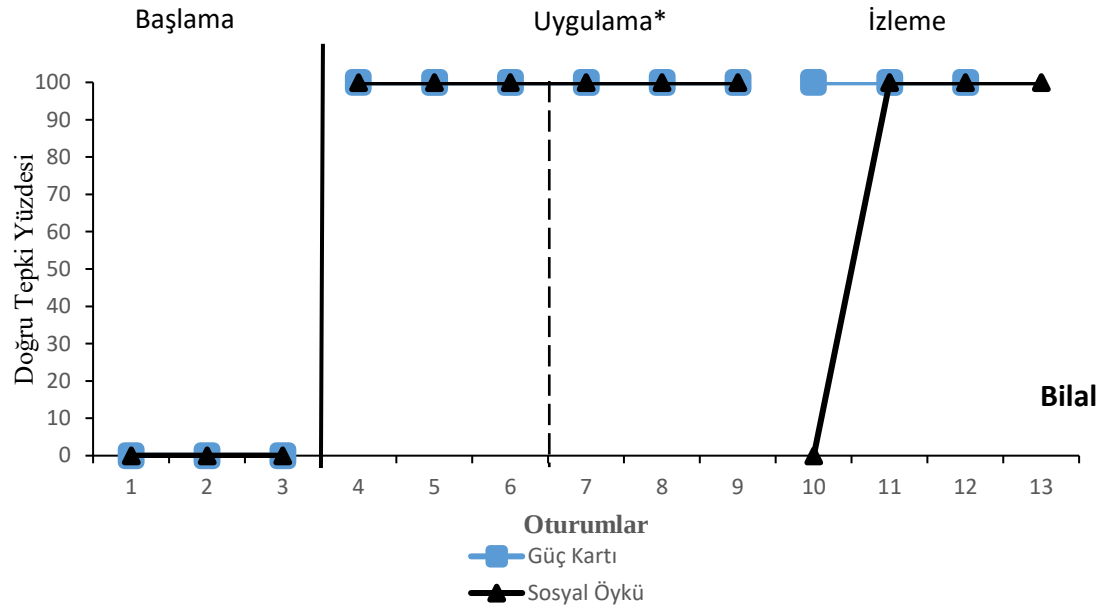
İlkokul çağında hafif düzeyde zihinsel yetersizlik tanısı almış çocuklara öykü temelli uygulamalardan olan güç kartı stratejisi ve sosyal öykünün etkililiğinin ve verimliliğinin sınındığı bu araştırmada sosyal becerilerin öğretilmesine ilişkin bulgular yer almaktadır. Bunun yanında çalışma ile ilgili sosyal geçerlik veri bulguları da bu bölümde yer almaktadır.

4.1.Etkililiğe İlişkin Bulgular

Sosyal öykü ve güç kartı stratejisi ile öğretim uygulamalarının Bilal, Cengiz ve Melek'in sosyal becerileri edinmeleri üzerindeki etkililikle ilgili veriler sıra ile Şekil 1, 2 ve 3'te sunulmuştur. Üç şekilde de görüleceği üzere, katılımcı bireylerin sosyal öykü ve güç kartı stratejisi ile yapılan öğretim öncesinde hedef becerilerle ilgili başlama düzeyinde bir performans sergileyemez iken, öğretim oturumları sonrasında bireyden beklenen ölçütte performans göstermişlerdir. Her bir katılımcıya ilişkin başlama düzeyi, öğretim, yoklama, genelleme ve izleme oturumlarındaki doğru tepkiler grafikte sunulmuştur. Her katılımcıya ait başlama düzeyi, uygulama ve izleme verileri bir çizgi grafiği ile genelleme oturumlarında elde edilen veriler de bir sütun grafiğinde gösterilmiştir. İzleyen bölümde katılımcı çocukların sosyal öykü ve güç kartı stratejisi ile teşekkür etme ve günaydın deme becerilerine ait performans düzeylerine ilişkin açıklamalar bulunmaktadır.

4.1.1. Bilal'a Sosyal Öykülerin ve Güç Kartı Stratejisi Uygulamalarının Etkileri

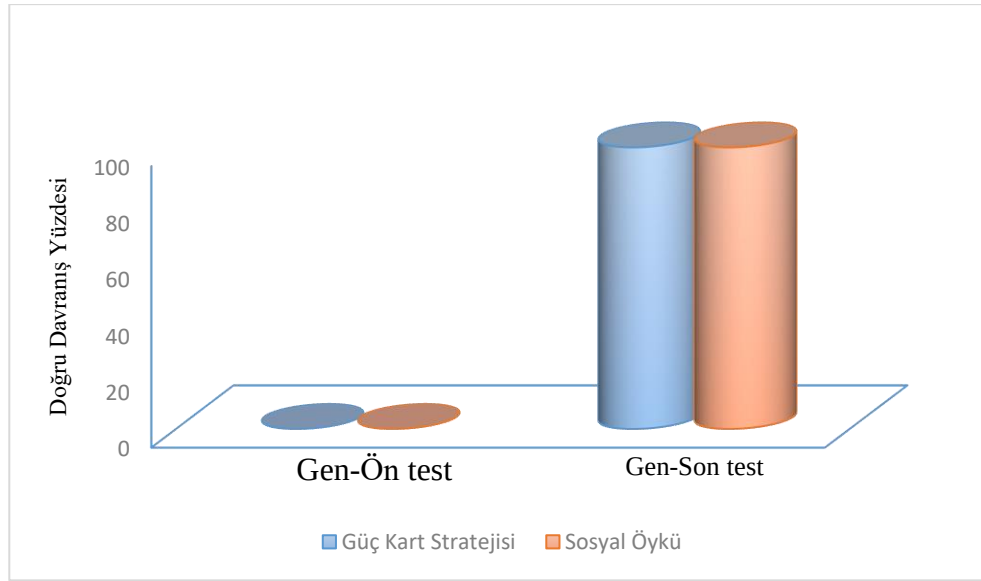
Şekil 4.1.'deki verilerde görüldüğü üzere Bilal, öğretim yapılmadan hemen önce sosyal öykü uygulaması ile öğretilmesi amaçlanan "Günaydın deme" becerisi ve güç kartı stratejisi uygulaması ile öğretilmesi amaçlanan "Teşekkür etme" becerilerinin kontrollü başlama düzey aşamasında doğru performans sergileyememektedir. Bilal'in sosyal öykü uygulaması ve güç kartı stratejisi ile sunulan öğretim oturumlarındaki veriler analiz edildiğinde, öğretim oturumlarından sonra her iki hedef beceride de ilerleme kaydedildiği ve Bilal'in %100 doğrulukla tepki verdiği gözlemlenmiştir. Kalıcılık evresinde, Bilal'in öğrendiği "günaydın deme" ve "teşekkür etme" becerilerini %100 doğrulukla devam ettirdiği gözlemlenmiştir (Bkz., Şekil 4.1).

*İki hedef beceri için de %100 doğrulukla kararlı veriye ulaşılan 3.oturumun ardından silikleştirmeye geçilmiştir.

Şekil 4.1. Bilal'in başlama düzeyi, uygulama ve izleme oturumlarında güneydın deme ve teşekkür etme becerilerine ait doğru tepki yüzdeleri.

Verilere göre Bilal, sosyal öykü uygulamasıyla 6 öğretim oturumundan sonra güneydın deme becerisine; güç kartı stratejisi uygulamasıyla da 6 öğretim oturumundan sonra teşekkür etme becerisinde %100 doğrulukla doğru tepkide vermiştir.

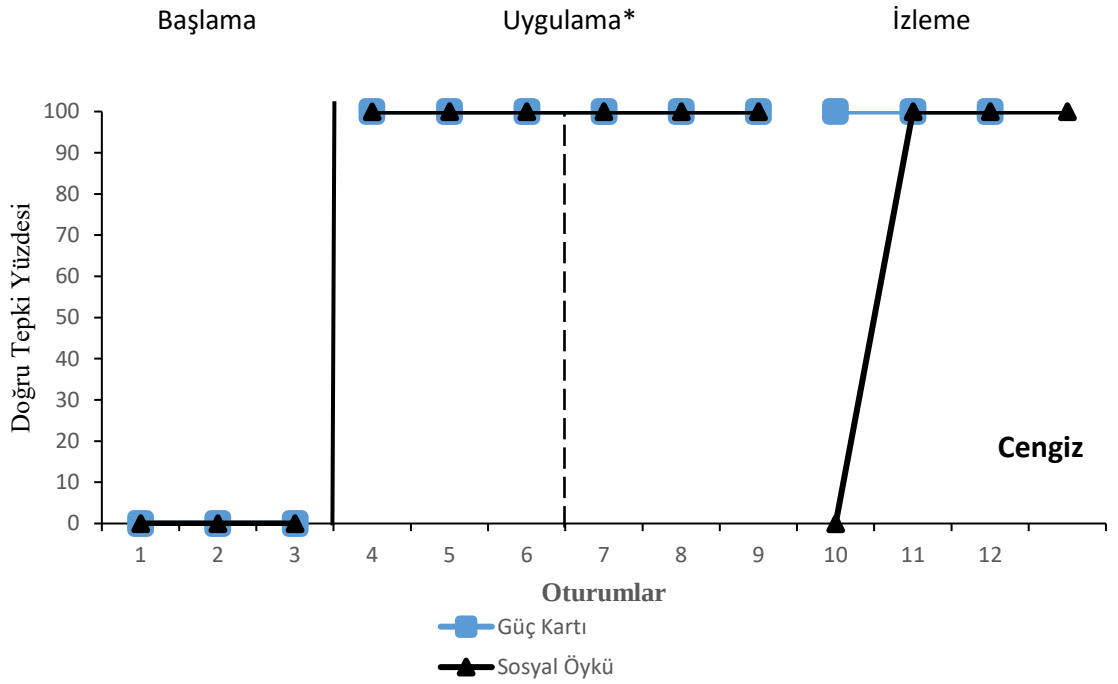

Şekil 4.2. Bilal’in genelleme oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerine ait doğru tepki yüzdeleri.

Bilal, genelleme aşamasının ön-test oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerinde doğru tepki sergileyememiştir. Genelleme aşamasının son test oturumlarında ise Bilal’in edindiği hedef davranışları farklı kişi, ortam ve araç gereçleri içeren farklı durumlara genelliyabildiği sonucuna ulaşılmıştır (Bkz. Şekil 4.2).

4.1.2.Cengiz’e Sosyal Öykülerin ve Güç Kartı Stratejisi Uygulamalarının Etkileri

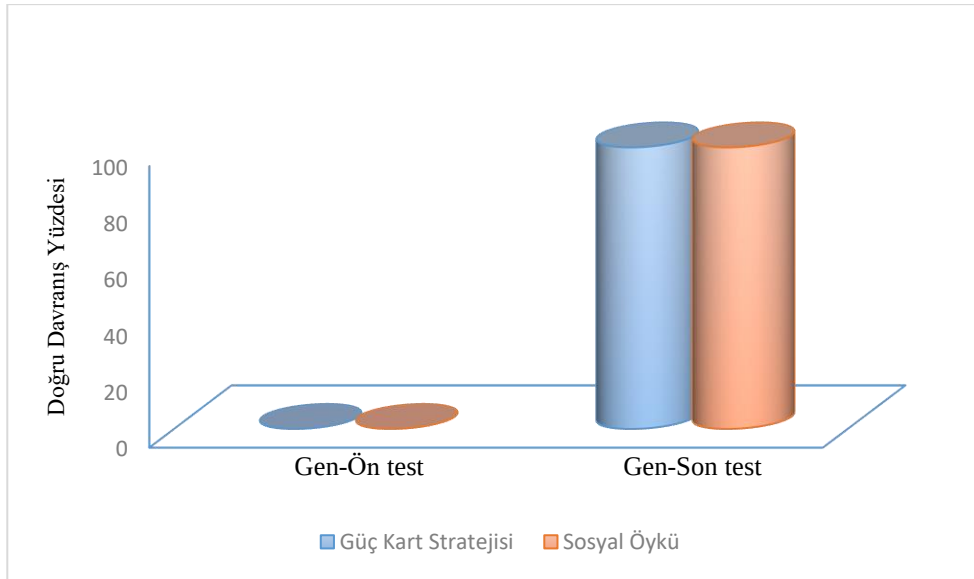
Şekil 4.3.’teki verilerde görüldüğü üzere Cengiz, öğretim yapılmadan hemen önce sosyal öykü uygulaması ile öğretilmesi amaçlanan “Teşekkür etme” becerisi ve güç kartı stratejisi uygulaması ile öğretilmesi amaçlanan “Günaydın deme” becerilerinin kontrollü başlama düzey aşamasında doğru performans sergileyememektedir. Cengiz’in sosyal öykü uygulaması ve güç kartı stratejisi ile sunulan öğretim oturumlarındaki veriler analiz edildiğinde, öğretim oturumlarından sonra her iki hedef beceride de ilerleme kaydedildiği ve Cengiz’in %100 doğrulukla tepki verdiği gözlemlenmiştir. İzleme evresinde, Cengiz’in öğrendiği "günaydın deme" ve "teşekkür etme" becerilerini %100 doğrulukla devam ettirdiği gözlenmiştir (Bkz. Şekil 4.3).

* İki hedef beceri için de %100 doğrulukla kararlı veriye ulaşılan 3.oturumun ardından silikleştirmeye geçilmiştir.

Şekil 4.3. Cengiz'in başlama düzeyi, uygulama ve izleme oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerine ait doğru tepki yüzdeleri.

Verilere göre Cengiz sosyal öykü uygulaması ile 6 öğretim oturumundan sonra günaydın deme becerisine; güç kartı stratejisi uygulaması ile de 6 öğretim oturumundan sonra teşekkür etme becerisine %100 doğrulukla doğru tepki vermiştir.

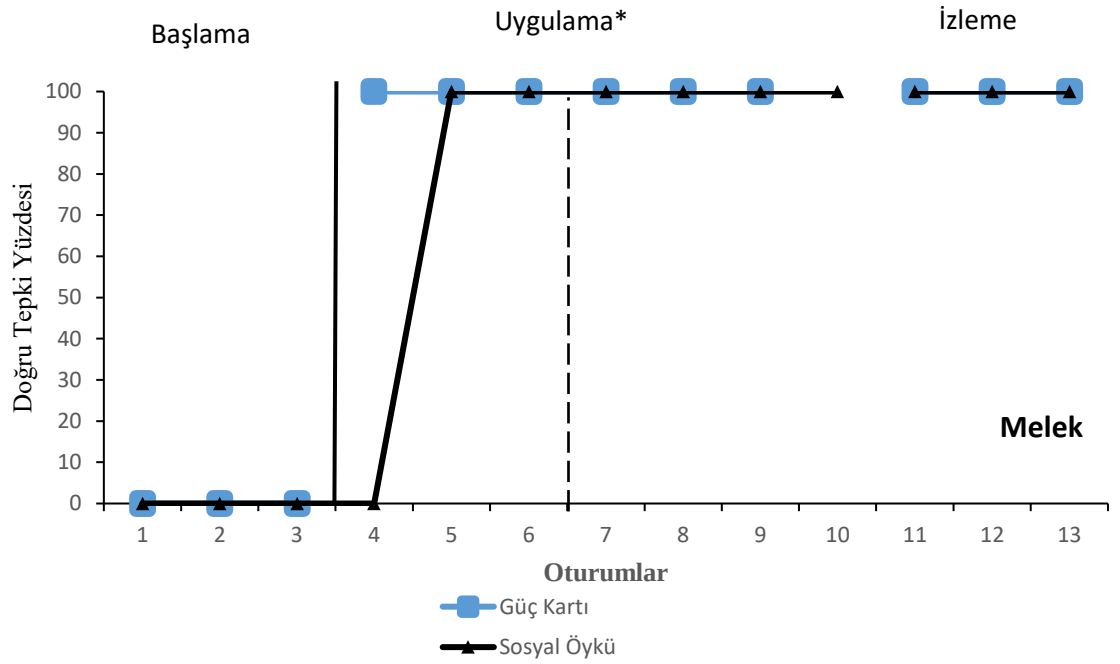

Şekil 4.4. Cengiz’in genelleme oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerine ait doğru tepki yüzdeleri.

Cengiz, genelleme aşamasının ön-test oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerinde doğru tepki sergileyememiştir. Genelleme aşamasının son test oturumlarında ise Cengiz’in edindiği hedef davranışları farklı, kişi, ortam ve araç gereçleri içeren farklı durumlara genellebildiği sonucuna ulaşılmıştır (Bkz. Şekil 4.4).

4.1.3.Melek’e Sosyal Öykülerin ve Güç Kartı Stratejisi Uygulamalarının Etkileri

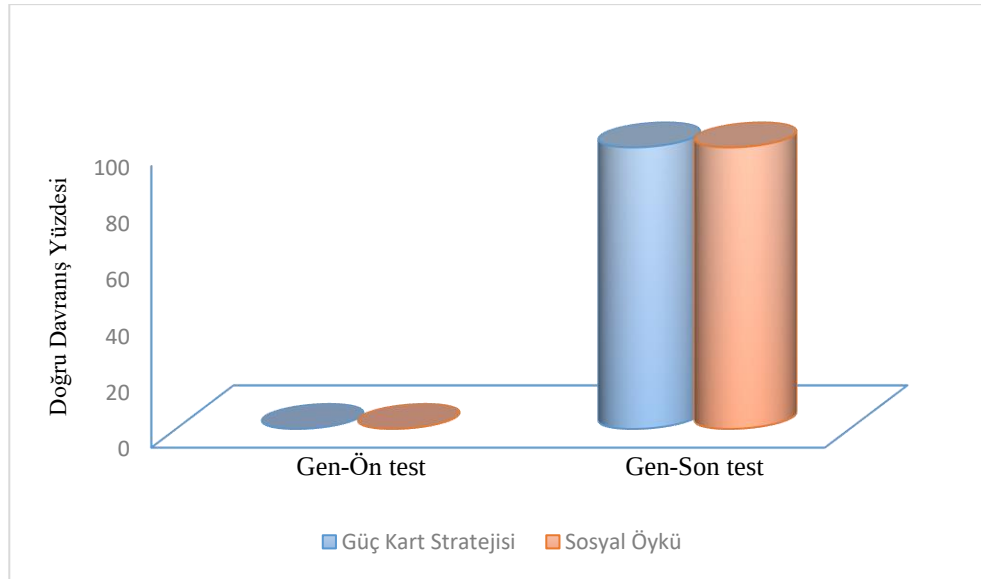
Şekil 4.5.’teki verilerde görüldüğü üzere Melek’in öğretim yapılmadan hemen önce sosyal öykü uygulaması ile öğretilmesi amaçlanan “Teşekkür etme” becerisi ve güç kartı stratejisi uygulamasıyla öğretilmesi amaçlanan “Günaydın deme” becerilerinin kontrollü başlama düzeyi aşamasında doğru performans sergileyememektedir. Melek’in sosyal öykü uygulaması ve güç kartı stratejisi uygulamaları ile gerçekleştirilen öğretim oturumlarındaki veriler analiz edildiğinde, öğretim oturumlarından sonra iki hedef beceride de ilerleme kaydedildiği ve Melek’in %100 doğrulukla hedef beceriyi sergilediği gözlemlenmiştir. İzleme evresinde Melek’in öğrendiği günaydın deme ve teşekkür etme becerilerini %100 doğrulukla devam ettirdiği gözlemlenmiştir (Bkz. Şekil 4.5).

* İki hedef beceri için de %100 doğrulukla kararlı veriye ulaşılan 3.oturumun ardından silikleştirmeye geçilmiştir.

Şekil 4.5. Melek'in başlama düzeyi, uygulama ve izleme oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerine ait doğru tepki yüzdeleri.

Verilere göre Melek, sosyal öykü uygulaması ile 7 öğretim oturumundan sonra teşekkür etme becerisine; güç kartı stratejisi uygulaması ile de 6 öğretim oturumundan sonra günaydın deme becerisine %100 doğrulukla doğru tepki vermiştir.

Şekil 4.6. Melek’in genelleme oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerine ait doğru tepki yüzdeleri.

Melek, genelleme aşamasının ön-test oturumlarında günaydın deme ve teşekkür etme becerilerinde doğru tepki sergileyememiştir. Genelleme aşamasının son test oturumlarında ise Melek’in edindiği hedef davranışları farklı kişi, ortam ve araç gereçleri içeren durumlara genelleleyebildiği sonucuna ulaşılmıştır (Bkz. Şekil 4.6).

4.2.Sosyal Öykü Uygulaması ve Güç Kartı Stratejisi Uygulaması Verimlilik Bulguları

Sosyal öykü ile öğretim uygulaması ve güç kartı stratejisi ile gerçekleştirilen öğretim uygulamalarının verimlilikleri, belirlenen ölçütlere ulaşıncaya kadar şu verilere göre değerlendirilmiştir: (a) oturum sayısı, (b) deneme sayısı, (c) yanlış tepki sayısı, (d) toplam öğretim süresi. Elde edilen veriler Tablo.10’ da verilmiştir.

Tablo 10. Sosyal Öykü Uygulaması ve Güç kartı Stratejisi Uygulaması Verimlilik Bulguları.

Katılımcılar	Yöntem/Beceri	Oturum Sayısı	Deneme Sayısı	Yanlış Tepki Sayısı	Süre dk:sn	
Bilal	Sosyal Günaydın	Ö.-	6	6	0	18:41
	Güç Teşekkür	K.-	6	6	0	20:17
Cengiz	Sosyal Teşekkür	Ö.-	6	6	0	24:32
	Güç Günaydın	K.-	6	6	0	28:58
Melek	Sosyal Teşekkür	Ö.-	7	7	1	28:02
	Güç Günaydın	K.-	6	6	0	24:55
Sosyal Ö. Sosyal Öykü		Güç K. Güç Kartı Stratejisi				

Tablo 10'daki veriler incelendiğinde, Bilal, sosyal öykü uygulaması ile gerçekleştirilen 6 öğretim oturumunun sonunda günaydın deme becerisinde %100 doğrulukla doğru tepki vermiştir. Hedef becerinin öğretimi amacıyla 6 deneme yapılmış; öğretim oturumları ise toplam 18 dk. 41sn.'de gerçekleşmiştir. Bilal sosyal öykü uygulaması ile günaydın deme becerisinde hedeflenen ölçüt karşılanana kadar hiç yanlış tepkide bulunmamıştır.

Bilal, güç kartı uygulaması ile gerçekleştirilen 6 öğretim oturumundan sonra teşekkür etme becerisinde %100 doğrulukla tepki vermiştir. Hedef becerinin öğretilmesi amacıyla 6 deneme yapılmış ve öğretim oturumları toplam 20 dakika 17 saniye sürmüştür. Bilal, güç kartı uygulaması ile teşekkür etme becerisinde ölçüt karşılanana kadar hiç yanlış tepkide bulunmamıştır.

Cengiz, sosyal öykü uygulaması ile gerçekleştirilen 6 öğretim oturumu sonucunda teşekkür etme becerisinde %100 doğrulukla tepki vermiştir. Hedef becerinin öğretimi için 6 deneme gerçekleştirilmiş ve öğretim oturumları toplam 24 dk. 32 sn. sürmüştür. Cengiz sosyal öykü uygulaması ile teşekkür etme becerisinde ölçüt karşılanıncaya kadar hiç yanlış tepki vermemiştir.

Cengiz, güç kartı uygulaması ile gerçekleştirilen 6 öğretim oturumu sonucunda güneydin becerisinde %100 doğrulukla tepki vermiştir. Hedef becerinin öğretilmesi amacıyla 6 deneme yapılmış ve öğretim oturumlarının hepsi 28 dakika 58 saniye sürmüştür. Cengiz güç kartı uygulaması ile güneydin becerisinde ölçüt karşılanana kadar hiç yanlış tepkide bulunmamıştır.

Melek, sosyal öykü uygulaması ile yapılan 7 öğretim oturum sonrasında teşekkür etme becerisinde %100 doğrulukla tepki vermiştir. Hedef becerinin öğretilmesi amacıyla 7 deneme yapılmış ve öğretim oturumlarının hepsi 28 dakika 2 saniye sürmüştür. Melek, sosyal öykü uygulaması ile teşekkür etme becerisinde istenilen düzeyde ölçüt karşılanıncaya değin 1 yanlış tepki vermiştir.

Melek, güç kartı uygulaması ile gerçekleştirilen 6 öğretim oturumu sonucunda güneydin becerisinde %100 doğrulukla tepki vermiştir. Hedef becerinin öğretilmesi amacıyla 6 deneme yapılmış ve öğretim oturumlarının hepsi 24 dakika 55 saniye sürmüştür. Melek, güç kartı uygulaması ile güneydin becerisinde ölçüt karşılanana kadar hiç yanlış tepkide bulunmamıştır.

4.3.Sosyal Geçerlik

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya dahil edilen çocukların kendilerinin, anne-babalarının ve öğretmenlerinin çalışma ile ilgili görüşlerini ortaya koyan sosyal geçerlilik bulgularına değinilmiştir.

4.3.1. Anne ve Babaların, Araştırmanın Sosyal Geçerliliğine İlişkin Görüşleri.

Ebeveynlere 12 tane seçenekli ve 4 tane de kısa yanıtlı olmak üzere toplam 16 tane sorunun olduğu form verilmiştir. Üç anneden veriler toplanmıştır.

Veriler analiz edildiğinde, araştırmaya katılan annelerin hepsi, sosyal öykü ve güç kartı stratejisi yöntemleri ile öğretilen hedef sosyal becerilerin katılımcı çocuklar için önem arzettiğine ve araştırmaya dahil edilen bireylerin araştırmada kullanılan öğretim yöntemleriyle yapılan araştırmaya dahil oldukları için memnun olduklarını ifade

etmişlerdir. Araştırmaya katılan çocukların anneleri, çocuklarının öğrendikleri sosyal becerileri günlük yaşamlarında kullandıklarını ve ayrıca öğrenmiş oldukları sosyal becerilerin çevresindeki kişileri de memnun ettiğini gözlemlediklerini belirtmişlerdir.

“Çalışmanın hoşlandığınız yönleri var mı?” sorusuna bir anne “*Çocuğum günlük yaşamda daha aktif hale geldi.*”, diğer bir anne de “*İnsanlarla iletişim becerileri arttı.*” şeklinde ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan annelerin hepsi “Çalışmanın hoşlanmadığınız yönleri var mı?” sorusuna çalışmanın beğenmedikleri kısımların olmadığını, çalışmadan hoşlandıklarını belirtmişlerdir.

“Çocuğunuzun kazanmış olduğu becerilerin sosyal yaşamına nasıl katkıları olacağını düşünüyorsunuz?” sorusuna katılımcı annelerden biri “*Sosyal yaşamda iletişiminin daha da gelişeceğini düşünüyorum.*” Diye belirtirken bir başka anne “*Daha pozitif daha sevecen yaklaşabilir.*” olarak belirtmiştir.

4.3.2. Öğretmenlerin Araştırmanın Sosyal Geçerliğine İlişkin Görüşleri

13 tane seçenekli ve 3 tane de kısa cevaplı olmak üzere toplam 16 tane sorunun olduğu form katılımcı çocukların dersine giren 2 öğretmen tarafından doldurulmuştur.

Veriler incelendiğinde katılımcıların öğretmenlerinin tamamı araştırmada öğretilen teşekkür etme ve günaydın deme becerilerinin öğrencileri için çok önemli beceriler olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcı öğrencilerin öğretmenlerinin hepsi güç kartı stratejisi ve sosyal öykü yöntemlerinin etkili yöntemler olduğu şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Katılımcıların öğretmenlerinin tamamı kendileri de öğrencileriyle beceri çalışırken sosyal öykü ve güç kartı stratejisi yöntemini kullanmayı tercih edeceklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların öğretmenlerinin tamamı sosyal öykü ve güç kartı stratejisi kullanılmasını diğer öğretmen ve uygulamacılara tavsiyede bulunacaklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların öğretmenlerinin tamamı, katılımcı öğrencilerin öğrendikleri sosyal becerileri farklı ortamlar ve kişilerle etkileşimde de sürdürebildiklerini ve öğrencilerdeki davranış değişikliklerinin çevrelerindeki kişileri memnun ettiğini belirtmişlerdir.

“Çalışmamızda kullanılan sosyal öykü yöntemini mi yoksa güç kartı uygulamasını mı tercih edersiniz?” sorusuna katılımcıların öğretmenlerinden biri “*Güç kartı uygulamasını tercih ederim. Görseller daha etkili. Etkinliği taşımak da kalıcı olmasında*

önemlidir.” diye belirtirken diğer öğretmen “ *Sosyal öyküler sosyal becerileri nasıl kullanılacağını öğretir ve bu yöntem öğrencinin duygusal zekasının gelişimine katkı sağlar. Güç kartı stratejisi öğrencilere pozitif pekiştirmeler sağlayarak motivasyonlarını artırır. Olumlu sosyal davranışları teşvik eder. Her iki yöntem de öğrencinin ihtiyaç ve özelliklerine göre tercih edilip kullanılabilir.*” şeklinde ifade etmiştir.

“Öğrencinizin kazanmış olduğu becerilerin sosyal yaşamına nasıl katkıları olacağını düşünüyorsunuz?” sorusuna bir öğretmen “*İnsanlarla iletişimi güçlenir. Nezaket kuralları öğrenerek arkadaşlarıyla bağ kurar. Sık sık kullanarak güven duyacağı bir ortam oluşur.*” diyerek görüşlerini ifade ederken diğer öğretmen “*Öncelikle iletişim becerileri gelişeceği için öğrenci sosyal çevresiyle daha etkili ve sağlıklı iletişim kurabilecektir. Bu da onun daha sağlam ve sağlıklı iletişim kurmasını sağlayacaktır. Sosyal yaşamında daha başarılı olan öğrenci, sosyal çevresiyle kendinden daha emin ilişkiler kuracak. Bu da onun özgüvenini ve kendini ait olma duygusunu arttıracaktır.*” şeklinde görüşlerini belirtmiştir.

“Bu çalışma sonunda öğrencinizde gördüğünüz değişiklikler var mı?” sorusuna bir öğretmen “*İletişim becerileri, özgüvenleri, ait olma, kabul görme gibi birçok sosyal alanda ön plana çıktıkları görülmektedir.*” şeklinde gördüğü değişiklikleri ifade etmiştir.

4.3.3. Öğrencilerin Araştırmanın Sosyal Geçerliğine İlişkin Görüşleri

Araştırmaya dahil edilen çocukların kendilerinden sosyal geçerliğe yönelik sosyal geçerlik verileri toplanmıştır. Bu amaç doğrultusunda uygulamacı tarafından öğrencilerin görüşlerine yönelik hazırlanan sosyal geçerlik formunda yer alan 6 soru araştırmaya dahil edilen öğrencilere araştırmacı tarafından okunmuş ve katılımcılardan her soruda yer alan evet ve hayır cevabına yönelik ilgili emojiyi boyamaları istenmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin tamamı araştırmada yer alan hikayeleri beğendiklerini, günaydın demeyi ve teşekkür ederim demeyi öğrenmenin kendilerini mutlu ettiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların tamamı öğretmenlerine, anne ve babalarına, arkadaşlarına günaydın ve teşekkür ederim dediklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan katılımcıların tamamına “Çevrendeki kişilere günaydın ve teşekkür ederim dediğinde onlar mutlu oldu mu?” sorusu yöneltildiğinde katılımcıların hepsi çevresindeki kişilerin mutlu olduğunu belirtmişlerdir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde, hafif zihin yetersizliği tanısı olan bireylere sosyal beceri ediniminde sosyal öykü ve güç kartı stratejisiyle yapılan öğretim uygulamalarının etkililik ve verimliliklerinin farklılığının olup olmadığına dair bilgilere yer verilmiştir. Bunun yanında bu araştırmada olan katılımcı çocuklardan, anne-babalarından ve öğretmenlerinden çalışma hakkındaki sosyal geçerliliğe yönelik veriler toplanmış ve elde edilen bu veriler analiz edilmiştir. İzleyen bölümde, sırası ile araştırmanın etkililik ve verimlilik ile araştırmanın sosyal geçerliliğine yönelik bulgularına yönelik açıklamalara yer verilmiştir. İlgili konular bulgular ışığında tartışılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, zihinsel yetersizlik tanısı olan bireylere sosyal becerilerin öğretiminde sosyal öykü ve güç kartı stratejisi yöntemlerinin etkili yöntemler olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretim bittikten bir, iki ve üç hafta sonra gerçekleştirilen izleme oturumlarında katılımcı çocukların edindikleri sosyal becerileri hedeflenen ölçütü karşılar düzeyde performans sergiledikleri görülmektedir. Bunun yanında araştırma bulguları, sosyal öykü ve güç kartı yöntemlerinin sosyal becerilerin genellenmesinde etkili olan yöntemler olduğunu göstermektedir. Tüm bunların yanında araştırmanın sosyal geçerlilik bulguları araştırmaya katılan herkesin olumlu görüşler ortaya koyduğunu göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde hafif zihin yetersizliği tanısı olan bireylere sosyal öykü ve güç kartı stratejisiyle öğretim uygulamalarının etkililik bakımından anlamlı bir farkın olmadığını göstermektedir. Araştırmaya dahil edilen üç katılımcı çocukta, araştırmadaki yöntemlerin hedef becerilerin edinilmesinde etkili olduğu söylenebilir. Araştırmada sosyal öykü ile yapılan öğretim oturumlarında öğrencilerden biri, izleme oturumlarında da öğrencilerden ikisi yanlış tepkide bulunmuştur. Oturum sayıları farklı olsa da katılımcı çocukların hedef becerileri edindikleri ve bu becerileri öğretim oturumları bittikten bir, iki ve üç hafta sonra da devam ettirdiklerinden dolayı her iki öğretim yönteminin de etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Sosyal öykü ile güç kartlarıyla öğretim uygulamalarının etki düzeylerinin karşılaştırıldığı grafiksel analizlerde anlamlı bir farkın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmanın etkililik bulgularına bakıldığında uygulama oturumlarında hızlı artışın olduğu görülmektedir. Üç katılımcı öğrencide de her iki öğretim yönteminin etkili olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda bu bulgu sosyal becerilerin kazandırılmasında sosyal öykü ve güç kartı stratejisinin kullanılabileceğini düşündürmektedir.

Alan yazınında hafif zihin yetersizliği olan bireylere sosyal öykü ve güç kartı stratejisinin birlikte kullanıldığı etkililik ve verimliliklerinin karşılaştırılmasının yapıldığı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak sadece sosyal öykülerin kullanıldığı çalışmalar ve sosyal öykü ile başka yöntemlerin kullanıldığı çalışmalar bulunmaktadır. Alanyazındaki bu çalışmalar da bu araştırmanın bulgusunu destekler niteliktedir. Sosyal becerilerin öğretimi için sadece sosyal öykü yönteminin kullanıldığı araştırmalar sosyal öykü uygulamalarının (Kaya,2022; Aggarwal ve Prusty 2015; Balçık ve Çifci-Tekinarslan 2012; Golzari ve diğ. 2015; Karayazi, ve diğ. 2014; Olçay Gül ve Tekin-İftar 2016; Schneider ve Goldstein 2010; Vandermeer, ve diğ. 2013; Xin ve Sutman 2011) etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal öykü ile yürütülen araştırmaların geneli OSB tanıli bireylerle gerçekleştirilmiş olsa da zihin yetersizliği olan bireylerle yürütülen çalışmalar da (Kaya,2022; Gökkaya Horzum,2021; Kim, Blair ve Lim,2014) sosyal öykü kullanımının etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Sosyal öykü uygulamasının başka bir uygulama ile karşılaştırıldığı araştırmalar (Korkmazer-Özdemir,2023; Çetrez Arıcan,2019; Kutlu,2016; Gebeloğlu,2016; Turhan,2015; Acar 2015) sosyal öykü uygulamasının etkili olduğu sonucunu ortaya koymaktadır.

Öğretim bittikten sonra birinci, iki ve üçüncü haftalarda yapılan izleme oturumlarından elde edilen bulgular ile sosyal öykü yönteminin kalıcılığı hakkında bilgilere ulaşmak istenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgularla sosyal öykü ile yapılan önceki çalışmaların bulguları tutarlık göstermektedir (Balçık ve Çiftçi-Tekinarslan, 2012; Olçay-Gül ve Tekin-İftar, 2016; Süzer; 2015; Thompson ve Johnston, 2013; Turhan, 2015; Acar, 2015; Akgün Giray, 2015). Bu araştırmada izleme oturumlarında bir haftanın sonunda yapılan oturumlarda sadece bir öğrenci edindiği becerileri sergileyebilmişken diğer iki öğrenci ilk oturumda edindikleri becerileri sergileyemeyip gerçekleştirilen diğer oturumlarda hedef beceriyi sergileyebilmişlerdir. Hedef becerileri sergileyemeyen öğrencilerin ikisi de köyden gelmektedir. Okul ile ev

arasındaki yol uzun olduğu için çocuklar yorgun veya sabah kahvaltı yapmamış da olabilir. Bu durumların çocukların performansını etkileyemeyeceği düşünülemez.

Araştırmaya dahil edilen çocukların hedef beceriyi genelleyebilip genelleyemediklerini belirlemek amacıyla genelleme verileri toplanmıştır. Araştırmanın ön-test son-test sonuçlarından elde edilen verilere göre çocukların hedeflenen sosyal becerileri %100 doğrulukla genelleyebildikleri gözlemlenmiştir. Alanyazında daha önce yapılan çalışmaların bazılarında (Akgün Giray, 2015; Olçay-Gül ve Tekin-İftar, 2016; ; Klett ve Turan, 2012; Thompson ve Johnston, 2013) genelleme verilerine ait bilgilere yer verildiğini görmekteyiz. Sonuçlar araştırmanın genelleme verilerinin daha önceki verilerle tutarlı olduğunu göstermektedir.

Alanyazında güç kartı stratejisi yönteminin etkililik veya verimliliğine ilişkin hafif zihin yetersizliği tanısı almış bireylerle yürütülen herhangi bir çalışma bulunmamaktadır. Yapılan çalışmalar Osb olan bireyler ile yürütülmüştür. Campell ve Tincani (2011), Daubert ve diğerleri (2015), Keeling ve diğerleri (2003) tarafından yapılan araştırmalarda güç kartı stratejisinin her yaş grubundan her özel gereksinimi olan ya da olmayan tüm bireylere uygulanabileceği vurgulanmaktadır. Bu bulgular araştırmanın sonuçları ile tutarlılık göstermektedir.

Araştırma bulguları güç kartı stratejisi ile öğretiminin sosyal becerilerin edinilmesinde etkili bir yöntem olduğunu ortaya koymaktadır. Alanyazında daha önce yapılan çalışmalar bu bulguyu desteklemektedir (Ulu-Aydın ,2023; Ashar vd., 2022; Tan, 2021; Prince, 2018; McGee, 2017; Daubert vd., 2015; Devenport, J.M., 2004; Spencer vd., 2008; Davis vd., 2010). Örneğin Spencer ve diğerleri 2008 yılında yaptıkları bir çalışma ile bazı sosyal becerilerin kazandırılmasında güç kartı stratejisi uygulamasının etkililiğini ortaya koymuşlardır. Araştırmanın bulguları, güç kartı stratejisinin kullanımı ile katılımcıların hedeflenen sosyal becerilerinde artış olduğunu göstermektedir. Tek denekli yürütülen bir diğer çalışmada OSB olan çocuğa arkadaşları ile oyun hakkında konuşma gibi bazı sosyal becerilerde güç kartı uygulamasının etkili olduğu ortaya konmaktadır(Prince,2018).

Araştırmada edinilen becerilerin kalıcılığını değerlendirebilmek amacıyla güç kartı stratejisinin izleme verileri toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen izleme verileri alanyazında daha önce yapılan izleme verileri ile tutarlılık göstermektedir. Bu bulgu güç kartı stratejisi ile yapılan önceki çalışmaların bulgularıyla tutarlık göstermektedir(Ulu-

Aydın, 2023; Şahin, 2023; Kırşan, 2024). Ulu-Aydın (2023) birinci, üçüncü ve beşinci haftalarda gerçekleştirilen izleme oturumlarında güç kartı stratejisinin kalıcılığı incelenmiştir. Güç kartı stratejisi ile yapılan çalışmaların izleme verileri ile bu araştırmanın izleme verileri karşılaştırıldığında güç kartı stratejisinin etkili olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Kırşan (2024) ve Şahin (2023)'in de yaptıkları çalışmalarda izleme verilerine yer verilmiştir. Araştırmalarda katılımcı bireylerin hedef becerilerde kalıcılık sağladığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada genelleme verileri toplanarak güç kartı stratejisinin sosyal becerilerin genellenmesindeki etkileri ortaya konmuştur. Araştırma sonucunda bireylerin güç kartı stratejisi ile %100 doğrulukla genelleme yaptıkları görülmüştür. Alanyazında güç kartı stratejisi uygulaması ile yapılan bazı çalışmalarda (Ulu-Aydın,2023; Tan,2021; Darley, S.,2014;Davis vd., 2010; Keeling vd.,2003) genelleme verilerinin toplandığı görülmektedir. Ulu-Aydın (2023) tarafından yapılan çalışmada OSB tanısı olan bireylerin güç kartı stratejisi uygulaması ile edindikleri sosyal becerileri farklı durumlara genelleyip genellemediklerine ilişkin sonuçları ortaya koymuştur. Bireylerin edindikleri sosyal becerileri farklı zorbalık durumlarına genelleyebildikleri görülmektedir. Davis ve diğerleri (2010) tarafından yapılan çalışma OSB tanılı bireylerin konuşma başlatma ve sürdürme becerilerini farklı kişilere genelleyebildiklerini ortaya koymaktadır. Darley, S. (2014) tarafından yapılan çalışmada da güç kartı stratejisinin OSB tanılı bireylerin ortak dikkat, taklit etme ve akrana yanıt verme becerilerini genelleyebildiklerini bulgusuna ulaşılmıştır. Bu verilerden hareketle güç kartı stratejisi uygulamasının çeşitli sosyal becerilerin genellenmesinde ve kalıcılığında etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırma sosyal öykü ve güç kartı stratejisinin verimlilikleri bakımından karşılaştırıldığında iki uygulama arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Araştırmada verimlilik bulguları, ölçüt karşılanıncaya kadar gerçekleştirilen deneme sayısı açısından karşılaştırıldığında, katılımcı çocukların üçünde de güç kartı uygulaması ile hedeflenen ölçüt karşılanana kadar yapılan oturum sayısı, sosyal öykü uygulaması ile yapılan oturum sayısından daha az olduğu görülmektedir. Araştırmada verimlilik bulguları hata sayısı açısından karşılaştırıldığında ise katılımcı çocukların üçünde de güç kartı stratejisi öğretim oturumlarında yanlış tepki hiç yok iken sosyal öykü öğretim oturumlarında sadece bir katılımcıda bir yanlış tepki olduğu görülmektedir. Araştırmada verimlilik bulguları süre açısından karşılaştırıldığında ise iki öğrencide sosyal öykü ile öğretim güç kartına göre daha az sürede gerçekleştirilmiştir. Bu bulguya bakarak sosyal öykü yöntemi

oturumlarının süre bakımından iki öğrenci için daha verimli olduğunu söyleyebiliriz. Güç kartı stratejisinde iki materyal olması ve bu iki materyalin öğrenciye tanıtılması daha fazla zaman gerektirdiğinden öğretim oturumlarının uzun sürmesine sebep olduğu düşünülebilir.

Dolayısı ile tüm bu bulgulardan hareketle üç katılımcı birey için oturum sayısının az olmasından ve hiç yanlış tepki olmamasından dolayı güç kartı stratejisi ile öğretim uygulamalarının daha verimli olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmanın bu konuda alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın sosyal geçerliğini değerlendirmek için katılımcı çocukların annelerinden, katılımcıların kendilerinden ve öğretmenlerinden sosyal geçerlik verisi toplanmıştır. Araştırmada anne veya babadan sosyal geçerlik verisi toplanmak istenmiştir. Verilen formları üç öğrencinin annesi doldurmuştur. Bir öğrencinin babası vefat etmiş. Ancak iki öğrencinin babasının da formu doldurmadığı görülmüştür. Bu bulgu bize annelerin çocukların bakımında, eğitimlerinde daha ilgili olduklarını göstermektedir. Hem güç kartı stratejisi hem de sosyal öykü uygulamaları için de öğretmenlerden, katılımcıların kendilerinden ve annelerinden toplanan sosyal geçerlik verileri olumlu sonuçlar ortaya koymaktadır. Alanyazında sadece sosyal öykü uygulaması ile yapılan araştırmalarda sosyal geçerlik verilerinin (Balçık ve Çifci Tekinarslan, 2012; Chan ve diğ., 2010; Hanley-Hochdorfer ve diğ., 2010; Klett ve Turan , 2012; Olçay Gül ve Tekin-İftar, 2016; Scattone ve diğ., 2006; Thompson ve Johnston , 2013; Vandermeer ve diğ., 2013; Washburn, 2006; Wright ve Mc Cathren, 2012; Turhan, 2015; Gökkaya-Horzum, 2021; Kutlu, 2016) toplandığı görülmektedir. Alanyazında sadece güç kartı uygulaması ile yapılan çalışmalarda sosyal geçerlik çalışmalarının (Angell ve diğerleri, 2011; Campell ve Tincani, 2011; Daubert ve diğerleri, 2015; Tan, 2021; Ulu-Aydın,2023) yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmalarda sosyal geçerlik verileri genellikle anne, baba, kardeş ve öğretmenlerden toplanmıştır. Görüşme yapılan kişiler yapılan uygulamanın etkili olduğunu ve olumlu sonuçlarının olduğunu ifade etmişlerdir. Araştırmadan elde edilen bu sonuçların daha önceki çalışmalarla tutarlılık gösterdiği ve alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Güç kartı stratejisi ve sosyal öykü uygulamasının zihin yetersizliği olan kişilerin yetersizlik yaşadıkları becerilerin geliştirilmesinde etkili yöntemler olduğu söylenebilir.

Nitekim araştırma bulguları güç kartı stratejisi ve sosyal öykü uygulamalarının sadece OSB olan bireylerde değil farklı yetersizliğe sahip bireyler ve hatta tipik gelişimi olan bireylerin eğitiminde de kullanılabileceğini ortaya koyan çalışmalar vardır. Alanyazın da bu bulguyu desteklemekle ve hem güç kartı stratejisinin hem de sosyal öykü uygulamalarının her yaş grubundan her özel gereksinimi olan ya da olmayan tüm bireylere uygulanabileceği vurgulanmaktadır (Campell ve Tincani,2011; Daubert ve diğerleri, 2015; Keeling ve diğerleri, 2003; Bıçakçı ve Gül, 2019; Gray, 2004; Kurt ve Kutlu, 2019; Olçay-Gül ve Tekin-İftar, 2016). Bu bulgulardan güç kartı stratejisinin ve sosyal öykü uygulamalarının geniş bir hedef kitlede kullanılabilecek bir yöntem olduğu söylenebilir.

Ayrıca bu çalışmanın bulgularında, katılımcıların, öğretmenlerin ve annelerin her iki uygulamayı da sevdikleri yer almaktadır. Ayrıca öğretmenlerin her iki uygulamayı da mesleki yaşantılarında kullanmak, çevrelerindeki diğer eğitimcilere önermek istedikleri yer almaktadır. Bu bulgur alanyazındaki diğer araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir(Campell ve Tincani, 2011; Daubert ve diğerleri, 2015; Çakmak, 2017; Çetrez Arıcan, 2019; Sani-Bozkurt ve Vuran, 2014). Bu bulgulardan hareketle öykü temelli uygulamalarının sevilen ve tercih edilen bir uygulama olduğu söylenebilir. Öğretmenlere hangi uygulamayı tercih edersiniz sorusuna bir öğretmen görsellerin daha etkili ve etkinliği taşımanın kolay olması ile kalıcı olmasından dolayı güç kartı uygulamasını tercih edeceğini belirtmiştir.

Bu araştırmanın sonucunda araştırmaya katılan hafif zihin yetersizliği olan çocuklar, güç kartı stratejisi ve sosyal öykü uygulaması ile teşekkür etme ve güneydın deme sosyal becerilerini öğrenmişlerdir. Öğretim bittikten bir, iki ve üç hafta sonra edindikleri beceriyi her üç öğrenci de sergilemişlerdir. Öğretim sonrası öğrenciler edindikleri becerileri farklı ortam ve farklı kişilerin yanında genelleyebilmişlerdir.

Ailelerden ve öğretmenlerden elde edilen sosyal geçerlik bulguları ile güç kartı stratejisi ve sosyal öykü uygulamasının zihin yetersizliği olan çocuklara güneydın deme ve teşekkür etme sosyal becerisinde etkili olduğu, öğrenciler tarafından da her iki uygulamanın da keyif verici bir yöntem olduğu ve hafif zihin yetersizliği tanısı olan bireylere farklı becerilerin edindirilmesinde kullanmanın etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde hem uygulamaya hem de ileriki araştırmalara yönelik birtakım önerilere yer verilmiştir.

5.2.1.Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Zihinsel yetersizlik tanısı olan bireylere yeni sosyal becerilerin edindirilmesinde, sosyal öykülerin ve güç kartlarının kullanımına ilişkin aile üyelerine (anne, baba, kardeş, anneanne, babaanne vb.) ayrıca bakıcılara, öğretmenlere ve akranlara yönelik sosyal öykü ve güç kartı stratejisi uygulamaları ile ilgili eğitim/öğretim programları düzenlenebilir.

2. Güç kartı stratejisi ve sosyal öykü uygulamaları zihin yetersizliği olan bireylerin sosyal becerilerin ediniminde ve genellenmesinde kullanılabilir.

3. Sosyal geçerlik bulgularından hareketle öğretmenler sınıfta ve aileler de ev ortamında her iki uygulamayı da rahatlıkla kullanabilir.

4. Güç kartı stratejisi ve sosyal öykü uygulaması kullanımının öğretime odaklı el kitapçıkları ya da dijital materyaller (örneğin, videolar) hazırlanabilir.

5.2.2.İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Araştırmadaki hedef davranışlar sadece teşekkür etme ve günaydın deme becerileridir. Farklı sosyal becerilerin öğretimi için bu araştırma tekrarlanabilir.

2. Bu çalışma katılımcı çocukların kendi okullarında gerçekleştirilmiştir. Bu sebeple ileriki çalışmalarda sosyal becerilerin gerçekleşebildiği farklı ortamlarda, farklı bireylerle yapılarak etkililik ve verimlilikleri değerlendirilebilir.

3.Farklı yaş ve özellikteki bireylerle benzer çalışmalar yapılabilir.

4. Bu çalışmada hafif zihin yetersizliği olana bireylere günaydın deme ve teşekkür etme becerisi öğretilmiştir. Bu bağlamda benzer araştırmalar farklı türde yetersizlik gösteren denekler ile gerçekleştirilebilir.

5. Araştırmada kullanılan sosyal öykü ve güç kartı senaryoları teknolojik araçlarla bireylere sunulurken etkililik ve verimlilik çalışmaları yapılabilir.

6. İleriye yönelik çalışmalarda bu araştırmanın grupla öğretimi biçiminde etkililiklerine ve verimliliklerine yönelik veriler toplanabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, Ç. (2015). Otizmlı çocuklara sosyal becerilerin öğretiminde anneler tarafından hazırlanarak sunulan sosyal öykü ve video modelle öğretim uygulamalarının karşılaştırılması (Yayımlanmamış doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Bolu (No: 394742).
- Aggarwal, A. ve Prusty, B. (2015). Effect of social stories on social skills of children with autism spectrum disorder. *The International Journal of Indian Psychology*. 2 (4), 93-111.
- Akgün Giray, D. (2015). Öğretmen adaylarınca hazırlanan ve sunulan sosyal öykülerin otizm spektrum bozukluğu olan çocukların sosyal becerileri edinmeleri üzerindeki etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Akkök, F. (1999). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi (Öğretmen el kitabı)*. İstanbul: Özgür yayınları.
- Anderson, C., Butt, C. & Sarsony, C. Young adults on the autism spectrum and early employmentrelated experiences: aspirations and obstacles. *J Autism Dev Disord* 51, 88–105 (2021).
- Andrews, S. (2004). Using social stories to increase reciprocal social interactions and social comprehension in school aged children diagnosed with autism. Yayımlanmamış Doktora Tezi, San Diego: California School of Professional Psychology,
- Angell, M.E., Nicholson, J.K., Watts, E.H., & Blum, C. (2011). Using a multicomponent adapted power card strategy to decrease latency during interactivity transitions for three children with developmental disabilities. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 26(4), 206–217.
- American Psychiatric Association Task Force (APA). (2013). *Diagnostic and statical manual of mental disorders* (5th ed.). American Psychiatric Publishing.
- Ashar, M. N., Wagino, & Beny, A. O. N. (2022). Power cards digital: An advanced strategy in enhancing communication skills of students with autism. *Innovation on Education and Social Sciences*, 141-148.

- Balçık, B. ve Çifci-Tekinarslan, İ. (2012). Otizmli çocuklara sosyal beceri öğretiminde sosyal öykülerin etkisinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(1), 165-190.
- Barry, L. M. ve Burlew, S. B. (2004). Using social stories to teach choice and play skills to children with autism. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 19(1), 45-51.
- Bıçakcı, M. ve Gül, S. O. (2019). Akranlarca sunulan sosyal öykülerin gelişimsel yetersizliği olan ilkokul öğrencilerinin karşıdan karşıya geçme becerilerine etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 44(199), 257-278.
- Billingsley, F., White, O. R. ve Munson, R. (1980). Procedural reliability: A rationale and an example. *Behavioral Assessment*, 2, 229-241
- Blackhurst, A. E., Schuster, W. J., Ault, M. J. ve Doyle, P. M. (1995). *The single subject research advisor*. (Computer Software). Lexington, KY: Department of Special Education and Rehabilitation Counseling.
- Bornman, J. and Rathbone, L. (2016). A sexuality and relationship training program for women with intellectual disabilities: A social story approach. *Sexuality and Disability*, 34 (3), 269-288.
- Brownell, M. D. (2002). Musically adapted social stories to modify behaviors in students with autism: Four case studies. *Journal of Music Therapy*, 39(2), 117- 144.
- Campbell, A., ve Tincani, M. (2011). The power card strategy: strength-based intervention to following of children with autism spectrum disorder. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 13(4), 240-249.
- Carbo, B.C.(2005). The use of social stories with individuals with autism spectrum disorders. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Newark: University of Delaware.
- Cihak, D.F., Kildare, L.K., Smith, C.C., McMahon,D.D. ve Quin-Brown, L. (2012). Using video social stories to increase task engagement for middle school students with autism spectrum disorders. *Behavior Modification*, 36 (3), 399-425.

- Crozier, S. ve Tincani, M. (2007). Effects of social stories on prosocial behavior of preschool children with autism spectrum disorders. *Journal of autism and developmental disorders*, 37(9), 1803-1814.
- Çetrez-Arıcın, G.(2019). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Sosyal Beceri Öğretiminde Sosyal Öykü ve Karikatür Sohbetleriyle Öğretim Uygulamalarının Karşılaştırılması, Doktora Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi.
- Chan, J. M. ve O'reilly, M. F (2008). A social stories intervention package for students with autism in inclusive classroom setting. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 41, 405–409.
- Çıkılı-Soylu, D.(2023). Zihin Yetersizliği Olan Öğrencilere Düşük Düzey İle İleri Düzey Teknolojik Araç Kullanılarak Küçük Grup Düzenlemesiyle Sunulan Fen Konusu Öğretimlerinin Karşılaştırılması. [Doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Çıfci-Tekinarslan, İ. (2019). Zihinsel yetersizliği olan öğrenciler. İ.H. Diken (Ed.), Özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde (s. 135-166). Ankara: Pegem Akademi.
- Çimen,A. (2018). Sosyal Öyküler. Çıfci-Tekinarslan ve Öncül, N., E. (Ed.). Özel eğitimde sosyal uyum becerilerinin öğretimi. (s.243-264). Vize Akademik.
- Darley, S.(2014). Comparing three forms of external structure for the ability to increase executive functioning in preschoolers on the autism spectrum (Doctoral dissertation), Piedmont College.
- Daubert, A., Hornstein, S. ve Tincani, M. (2015). Effects of a Modified Power Card Strategy on Turn Taking and Social Commenting of Children with Autism Spectrum Disorder Playing Board Games. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 27 (1), 93-110.
- Davis, K. M., Boon, R. T., Cihak, D. F. ve Fore (2010). Power Cards to Improve Conversational Skills in Adolescents with Asperger Syndrome. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 25 (1), 12-22.

- Delano, M.E. (2003). The Effects of social stories on the social engagement of children with autism. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Virginia: University of Virginia.
- Delano, M. ve Snell, M. E. (2006). The effects of social stories on the social engagement of children with autism. *Journal of positive behavior interventions*, 8(1), 29-42.
- Devenport, J. M. (2004). Use of the Power Cards strategy as an intervention with an elementary school student with Asperger syndrome: Increasing on-task behavior in the general education setting (Doctoral dissertation), University of South Florida.
- Dobbins, N., Higgins, K., Pierce, T., Tandy, R.D. ve Tincani, M. (2010). An analysis of social skills instruction provided in teacher education and in-service training programs for general and special educators, *Remedial and Special Education*, 31(5), 358-367.
- DSM-5tm: Amerikan Psikiyatri Birliği (2014). DSM-5 Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı. çev: Ertuğrul Köroğlu. Ankara: Boylam Psikiyatri Birliği Hekimler Yayın Birliği.
- Elisa, G. (2001). Power Cards: Using Special Interest to Motivate Children and Youth with Asperger Syndrome and Autism. Kansas: Autism Asperger Publishing Co.
- Elliott, S.N. ve Gresham, F.M. (1993). Social skills interventions for children. *Behavior Modification*, 17, 287-313.
- Erbaş, D. (2012). Güvenirlilik. E. Tekin-İftar (Ed.). *Davranış ve eğitim bilimlerinde tek denekli araştırmalar* içinde (s. 109-132). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Ergin, E.ve Bakkaloğlu, H. (2015). Kaynaştırma uygulamaları yürütülen okul öncesi sınıflarda sınıf içi geçişlerin kolaylaştırılması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16 (02), 173-191.
- Gagnon, E. (2001). Power Cards: Using Special Interests to Motivate Children and Youth with Asperger Syndrome and Autism. Shawnee Mission, Kansas: Autism Asperger Publishing.
- Gagnon, E. (2002). Power Cards: Using Special Interests to Motivate Children and Youth with Asperger Syndrome and Autism. AAPC Publishing.

- Gagnon, E. ve Myles, B. S. (2016). The Power Card Strategy 2: Using Special Interests to Motivate Children and Youth with Autism Spectrum Disorder. Shawnee Mission, Kansas: AAPC Publishing.
- Geboloğlu, B.(2016). Otizm Spektrum Olan Bireylere Sosyal Beceri Kazandırmada Sosyal Öykü ve Müzikli Sosyal Öykü Uygulamalarının Etkililik ve Verimliliklerinin Karşılaştırılması, Doktora Tezi, Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Golzari, F. Alamdarloo, G. H. ve Moradi, S. (2015) The effect of a social stories intervention on the social skills of male students with autism spectrum disorder. SAGE open, 1-8.
- Gökkaya-Horzum, İ. (2021). Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylere Emniyet Kemerini Takarak Güvenli Seyahat Etme Becerisinin Öğretiminde Sosyal Öykülerin Etkililiği, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Graetz, J.E. (2003). Promoting Social Behaviors for Adolescents with Autism Using Social Stories. Unpublished doctoral dissertation. George Mason University.
- Graetz, J. E., Mastropieri, M. A. ve Scruggs, T.E (2008). Decreasing inappropriate behaviors for adolescents with autism spectrum disorders using modified social stories. *Education and Training in Developmental Disabilities*, 44(1), 91–104.
- Gray, C. A. and Garand, J. D. (1993). Social stories: Improving responses of students with autism with accurate social information. *Focus On Autistic Behavior*, 8 (1), 1-10.
- Gray, C. (1994). Comic strip conversations: Illustrated interactions that teach conversation skills to students with autism and related disorders. Arlington, TX: Future Horizons.
- Gray, C. (2000). Writing social stories with Carol Gray accompanying work book to video. Arlington, TX: Future Horizons.
- Gray, C. (2004). Social stories 10.0: The new defining criteria and guide lines. *The Jenison Autism Journal*, 16, 2-21.
- Gray, C. (2010). The new social story book. TX: Future Horizons.

- Güleç Aslan, Y. (2020a). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Okul Öncesi Çocukların Kaynaştırılmasına İlişkin Uygulamalı Davranış Analizinden Yansımaları. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 10 (1), 166-186.
- Güleç-Aslan, Y. (2020b). Güç Kartı Stratejisi: Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Öykü Temelli Bir Uygulama. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Güleç-Aslan, Y. (2020c). Güç kartı stratejisi: Otizm spektrum bozukluğu olan bireylere yönelik öykü temelli bir uygulama. *Vize Akademik*.
- Güleç-Aslan, Y. (2021). Otizm spektrum bozukluğu alanında öykü temelli bir uygulama: Güç kartı stratejisi. *International Journal of Barrier Free Life and Society*, 4(1), 62-73.
- Güleç-Aslan, Y. (2022). Voice of educators: what is the perspective of educators about power card strategy? *Journal of Education*, 002205742210764.
- Hagiwara, T. ve Myles, B. (1999). A multimedia social story intervention: Teaching skills to children with autisms. *Focus on Autism and other Developmental Disabilities*, 14, 82-95.
- Hanley-Hochdorfer, K., Bray, M. A., Kehle, T.J. ve Elinoff, M.J. (2010) Social stories to increase verbal initiation in children with autism and asperger's disorder. *School Psychology Review*, 39 (3), 484-492.
- Holcombe, A., Wolery, M., ve Gast, D.L. (1994). Comparative single subject research: Description of designs and discussion of problems. *Topics in Early Childhood special Education*, 16, 168-190.
- Howell, E. (2005). Teacher perceptions on the effectiveness of social stories and comic strip conversations for students with autism spectrum disorder, (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Faculty of California State University, Fullerton.
- Hume, K., Bellini, S., ve Pratt, C. (2005). The usage and perceived outcomes of early intervention and early childhood programs for young children with autism spectrum disorder. *Topics in Early Childhood Special Education*, 25(4), 195-207.
- Kalyva, E. ve Agalotis, I. (2009). Can social stories enhance the interpersonal conflict resolution skills of children with LD?. *Research in Developmental Disabilities*, 30(1), 192-202.

- Karayazi, S., Evans, P. K. ve Filer, J. (2014). The effects of a social story™ intervention on the pro-social behaviors of a young adult with autism spectrum disorder. *International Journal Of Special Education*, 29(3), 126-133.
- Kaya N.H. (2022). Zihinsel Yetersizliği Olan Bireylere Çevrimiçi Güvenlik Becerilerinin Öğretiminde Sosyal Öykü Yönteminin Etkililiği, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Ana Bilim Dalı, Özel Eğitim Bilim Dalı, İzmir. (Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Füsün Ünal).
- Kazdin, A. E. (1982). *Behavior Modification in Applied Settings*. Homewood, IL: Dosey Press (Aktaran: Wolery, Bailey, ve Sugai, 1988).
- Keeling, K., Smith Myles, B., Gagnon, E., & Simpson, R. L. (2003). Using the power card strategy to teach sportsmanship skills to a child with autism. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 18(2), 105-111.
- Keyworth, P.L.W. (2004). The Effects of Social Stories on The Social Interactions of Student with Autism. Unpublished doctoral dissertation, The University of Iowa.
- Klett, L.S. ve Turan, Y. (2012). Generalized effects of social stories with task analysis for teaching menstrual care to three young girls with autism. *Sex Disabil*, 30, 319–336.
- Kırcaali-İftar, G. (2007). Otistik Çocuklar İçin Davranışsal Eğitim Programı İzleme Aracı (Oçidep-İz). Yayımlanmamış Değerlendirme Aracı.
- Kırcaali-İftar, G. ve Tekin-İftar, E. (2018). Otizm Spektrum Bozukluklarına Yönelik Program Örnekleri. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar ve Eğitimleri E. Tekin (Editör)(altıncı baskı) (s. 239-265). Ankara: Vize.
- Kırşan, F. N. (2024). Zihin Yetersizliği Olan Çocuklara Sosyal Becerilerin Öğretiminde Güç Kartı Stratejisinin Etkililiği. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Kim, M. S., Blair, K. S. C. and Lim, K. W. (2014). Using tablet assisted Social Stories™ to improve classroom behavior for adolescents with intellectual disabilities. *Research in Developmental Disabilities*, 35 (9), 2241-2251.

- Klett, L.S. ve Turan, Y. (2012). Generalized effects of social stories with task analysis for teaching menstrual care to three young girls with autism. *Sex Disabil*, 30, 319–336.
- Kokina, A. and Kaczmarek, L. A. (2014). Social story interventions for children with autism spectrum disorders. *Comprehensive Guide to Autism*, 2261-2281.
- Kot, M., (2019). Zihin Yetersizliği Olan Öğrencilere Çarpma ve Bölme İşlemlerinin Öğretiminde Nokta Belirleme Etkinliğinin Farklı Sunumlarının Karşılaştırılması. [Doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Korkmazer-Özdemir, E. (2023). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Sosyal Beceri Öğretiminde Sosyal Öykü ve Bireylerin Kendi Fotoğraflarının Kullanıldığı Sosyal Öykü Uygulamalarının Etkililik ve Verimliliklerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Biruni Üniversitesi, İstanbul.
- Kuligowski, J. M. (2010). Power card strategy in social skills groups for children with ASD. Hofstra University.
- Kurt, O. (2012a). Uyarlamalı Dönüşümlü Uygulamalar Modeli. E. Tekin İftar (Ed.). Davranış ve eğitim bilimlerinde tek-denekli araştırmalar içinde (s.329-350). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Kurt, O. (2012b). Otizm Spektrum Bozukluğu ve Bilimsel Dayanaklı Uygulamalar. Tekin-İftar (Ed.), Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklar ve eğitimleri içinde (s. 81-118). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Kurt, O. (2012). Uyarlamalı dönüşümlü uygulamalar modeli. E. Tekin-İftar (Ed.), Eğitim ve davranış bilimlerinde tek-denekli araştırmalar (s. 329-350). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Kurt, O. (2018). Otizm Spektrum Bozukluğu ve Bilimsel Dayanaklı Uygulamalar. Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar ve Eğitimleri E.Tekin (Editör) (Altıncı baskı). (S.59-96). Ankara:Vize.
- Kurt, O. ve Kutlu, M. (2019). Effectiveness of social stories in teaching abduction-prevention skills to children with autism. *Journal of autism and developmental disorders*, 49(9), 3807-3818.

- Kutlu, M. (2016). Otizmli bireylere yabancılardan korunma becerilerinin öğretiminde sosyal öykülerin yalnız sunumuyla video modelle birlikte sunulmasının karşılaştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lanou, A., Hough, L., & Powell, E. (2012). Case studies on using strengths and interests to address the needs of students with autism spectrum disorders. *Intervention in School and Clinic*, 47(3), 175-182.
- Litras S., Moore D. W. ve Anderson, A. (2010). Using video self-modelled social stories to teach social skills to a young child with autism. *Autism Research and Treatment*, 1-9.
- Merrel, K. W., & Gimpell, G.A. (1998). *Social skills of children and adolescents*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- McGee, M. K. (2017). Effects of power cards on conversational skills for high schoolers with autism spectrum disorder.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018c). Beslenme Sağlık ve Güvenlik Dersi Öğretim Programı. <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812312311937>.
- NAC (National Autism Center) (2009). National Standards Report, <http://www.nationalautismcenter.Org/Pdf/Nacstandards>, adresinden erişilmiştir.
- NAC (National Autism Center) (2015). National Standards Report, <http://www.nationalautismcenter.org/pdf/nacstandards>, adresinden erişilmiştir.
- NCAEP (National Clearinghouse on Autism Evidence and Practice) (2020). Evidence-based practices for children, youth, and young adults with autism, <https://ncaep.fpg.unc.edu/>, adresinden erişilmiştir.
- NPDC (National Professional Development Center on Autism Spectrum Disorders) (2012). [<http://autismpdc.fpg.unc.edu>].
- NPDC (National Professional Development Center on Autism Spectrum Disorder). (2014). Evidence- Based Practices for Children, Youth and Young Adults with Autism Spectrum Disorder, [https://autismpdc.fpg.unc.edu/sites/autismpdc.fpg.unc.edu/files/2014 - EBP report. pdf](https://autismpdc.fpg.unc.edu/sites/autismpdc.fpg.unc.edu/files/2014_-_EBP_report.pdf), adresinden erişilmiştir.

- NPDC (National Professional Development Center on Autism Spectrum Disorder). (2018). Matrix of Evidence-Based Practices by Outcome and Age, <https://autismpdc.fpg.unc.edu/evidence-based-practices>, adresinden erişilmiştir.
- Olçay-Gül, S. ve Tekin-İftar, E. (2012). Otizm Spektrum Bozukluğu Tanısı Olan Bireyler için Sosyal Öykülerin Kullanımı. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi, 13 (2), 1-24.
- Olçay Gül, S. (2016). The combined use of video modeling and social stories in teaching social skills for individuals with intellectual disability. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 16 (1), 83-107.
- Olçay Gül, S. ve Tekin-İftar, E. (2016). Family generated and delivered social story intervention: Acquisition, maintenance, and generalization of social skills in youths with ASD. Education and Training in Autism and Developmental Disabilities, 51(1), 67–78.
- Olçay, S, Saral, D, Akkuş, Ş. (2020). Power Card Method: Use in Autism Spectrum Disorder and Comprehensive Review of the Literature. Cukurova University Faculty Of Education Journal, 49 (2) , 938-968 .
- Odom, S. L., ve Connie, W. (2015). Connecting The Dots: Supporting Students with Autism Spectrum Disorder. American Educator, 39 (2), 12-19.
- Quirnbach, L.M. (2006). Social stories: Mechanisms of effectiveness in increasing social skills, social skills comprehension, generalization and maintenance of newly acquired skills in school aged children diagnosed with autism. Yayınlanmamış Doktora Tezi, California School of Professional Psychology, San Diego.
- Özdemir, S. (2007). Sosyal öyküler: otistik çocuklara yönelik bir sağaltım. Özel Eğitim Dergisi, 8 (2) 49-62.
- Özdemir, S. (2008). The effectiveness of social stories on decreasing disruptive behaviors of children with autism: Three case studies. Journal of Autism and Developmental Disorders, 38 (9), 1689-1696.

- Page, J. (2016). An evaluation of the effectiveness of 'comic strip conversations' for addressing the target social behaviours of primary-aged pupils on the autistic spectrum (DAppEdPsy thesis) University of Nottingham.
- Prince, Julia. (2018). Implementation of the power card strategy to increase appropriate social commenting of children with autism spectrum disorder during game play.
- Reynhout, G., and Carter, M. (2008). A pilot study to determine the efficacy of a Social Story™ Intervention for a child with autistic disorder, intellectual disability and limited language skills. *Australasian Journal of Special Education*, 32 (2), 161-175.
- Rose, E. (2020). Using the power card strategy to increase social skills: A systematic review. temple university.
- Sam, A. M., Cox, A. W., Savage, M. N., Waters, V. ve Odom, S. L. (2020). Disseminating Information on Evidence-Based Practices for Children and Youth with Autism Spectrum Disorder: AFIRM. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 50 (6), 1931-1940.
- Sani-Bozkurt, S., ve Vuran, S. (2014). An Analysis of the Use of Social Stories in Teaching Social Skills to Children with Autism Spectrum Disorders. *Educational Sciences: Theory ve Practice*, 14 (5), 1875-1892.
- Sansosti, F. J., Powell-Smith, K. A. ve Kincaid, D. (2004). A research synthesis of social story interventions for children with autism spectrum disorders. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 19 (4), 194-204.
- Scattone, D. (2007). Social skills interventions for children with autism. *Psychology in the Schools*, 44(7), 717-726.
- Schalock, R. L., Luckasson, R., & Tassé, M. J. (2021). Intellectual disability: Definition, diagnosis, classification, and systems of supports (12th Edition). American Association on Intellectual and Developmental Disabilities.
- Schneider, N. ve Goldstein, H. (2010). Using social stories and visual schedules to improve socially appropriate behaviors in children with autism. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 12 (3), 149-160.

- Smith Myles, B. ve Aspy, R. (2016). High-Functioning Autism and Difficult Moments: Practical Solutions for Reducing Meltdowns. AAPC Publishing.
- Soenksen, D. ve Alper, S. (2006). Teaching a young child to appropriately gain attention of peers using a social story intervention. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 21(1), 36-44.
- Spencer, V. G., Simpson, C. G., Day, M., & Buster, E. (2008). Using the power card strategy to teach social skills to a child with autism. 10.
- Steinbrenner, J. R., Hume, K., Odom, S. L., Morin, K. L., Nowell, S. W., Tomaszewski, B., Szendrey, S., McIntyre, N. S., Yücesoy-Özkan, S., ve Savage, M. N. (2020). Evidence-Based Practices for Children, Youth, and Young Adults with Autism. The University of North Carolina at Chapel Hill, Frank Porter Graham Child Development Institute, National Clearinghouse on Autism Evidence and Practice Review Team. <https://ncaep.fpg.unc.edu/sites/ncaep.fpg.unc.edu/files/imce/documents/EBP%20Report%202020.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Süzer, T. (2015). Otizm spektrum bozukluğu olan bireylere cinsel istismardan korunma becerilerinin öğretiminde sosyal öykü yönteminin etkililiği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Şahin, E. (2023). Gelişimsel Yetersizliği Bulunan Bireylere Araç İçi Güvenlik Davranışlarının Öğretiminde Güç Kartı Stratejisinin Etkililiği. Yüksek Lisans Tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Talas, S. (2017). Otizmlili Bireylere Sosyal Öykülerin Tekli Sunumuyla Çoklu Sunumunun Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Tan, B. (2021). Davranışsal beceri eğitimi ile güç kartı stratejisi öğretimi sürecinin ve sonuçlarının incelenmesi. (Tez No. 673482). (Yayınlanmış yüksek lisans tezi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Üniversitesi). YÖK Tez Merkezi.
- Tekin-İftar, E. (2012). Çoklu yoklama modelleri. E. Tekin-İftar (Ed.). Eğitim ve Davranış Bilimlerinde Tek-Denekli Araştırmalar içinde (s. 217-254). Ankara: Türk Psikologlar Derneği.

- Tekin İftar, E. ve Değirmenci, H. D. (2012). Otizm spektrum bozukluğu olan çocukların öğretimi. E. Tekin-İftar (Ed.), Otizm spektrum bozukluğu olan çocuklar ve eğitimleri içinde (s. 265-326). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Tekin-İftar, E. (2018). *Eğitim ve davranış bilimlerinde tek-denekli araştırmalar*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Test, D. W., Richter, S., Knight, V. and Spooner, F. (2011). A comprehensive review and meta-analysis of the social stories literature. Focus on Autism and Other Developmental Disabilities, 26 (1), 49-62.
- Thompson, R. M. ve Johnston, S. (2013). Use of social stories to improve self-regulation in children with autism spectrum disorders. Physical & Occupational Therapy in Pediatrics, 33(3), 271-284.
- Turhan, C. ve Vuran, S. (2015). Otizm spektrum bozukluğu gösteren çocuklara sosyal beceri öğretiminde sosyal öykü ve video model uygulamalarının etkililik ve verimlilikleri. International Journal of Early Childhood Special Education, 7 (2), 294-315.
- Ulu-Aydın, H.(2023). *Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklara Sosyal Beceri Kazandırılmasında Güç Kartı Stratejisinin Etkililiği*. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Bolu.
- Vandermeer, J., Beamish, W., Milford, T. ve Lang, W. (2013). iPad-presented social stories for young children with autism. Developmental Neurorehabilitation, 1– 7.
- Vuran, S. (2007). Sosyal yeterliliklerin geliştirilmesi, S. Eripek (Ed.) İlköğretimde kaynaştırma içinde (s 221-242). Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları: Eskişehir.
- Walker, H.M., Colvin, G., & Ramsey,E.(1995). Antisocial behavior in school: Strategies and best practices. USA: Brooks/Cole Publishing Company.
- Washburn, M. (2006). Using social stories to teach on-task behavior and participation skills with children on the autism spectrum. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi) College of Liberal Arts Rochester Institute Of Technology.
- Wheeler, K.L. (2005). The Power of Social Stories: A Strategy for Students with Autism Spectrum Disorder. Unpublished doctoral dissertation. California State University.

- Wisnowski, A. A. (2010). The effectiveness of the Power Card Strategy for a student with autism: Decreasing inappropriate behavior and increasing social competence (Doctoral dissertation, Caldwell College).
- Wolery, M., Bailey, D.B., ve Sugai, G. M. (1988). *Effective teaching: Principals and procedures of applied behavioral analysis with exceptional students*. Boston: Allyn ve Bacon.
- Wright, L. A. ve McCathren, R. B. (2012). Utilizing social stories to increase prosocial behavior and reduce problem behavior in young children with autism. Hindawi Publishing Corporation Child Development Research, 1-13.
- Xin, J. F. ve Sutman, F. X. (2011). Using the smart board in teaching social stories to students with autism. *Teaching exceptional children*, 43(4), 18-24.
- Yıldırım-Doğru, S. S. (2019). Zihinsel yetersizliği olanlar ve eğitimleri. Ü. Şahbaz (Ed.), *Özel eğitim ve kaynaştırma içinde* (s.182-220). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yücesoy-Özkan, Ş. (2015). Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireyler İçin Bilimsel Dayanaklı Uygulamalar. Otizm Spektrum Bozukluğu. Atilla Cavkaytar (Editör). (birinci baskı) s.127-160. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Yüksel, E.(2008). Deha çocuk olmak. İstanbul: Ekinoks yayıncılık.

EKLER

EK-1.Veli İzin Formu

Değerli Anne- Baba,

Bu araştırmanın amacı, zihin yetersizliği olan bireylere sosyal beceri öğretiminde sosyal öykü ve güç kartı stratejileri ile yapılan öğretim uygulamalarının etkililik ve verimliliklerini karşılaştırmaktır.

Çalışmayı gerçekleştirecek olan Sevgi ÇEVİK'in çocuğuma sosyal öykü ve güç kartı stratejisi kullanarak sosyal becerilerin öğretimini gerçekleştirmesini kabul ediyorum. Düzenlenen eğitimlerin video kamera ile kaydedileceğini, bu kayıtların bilimsel ve eğitsel amaçlı durumlar dışında kullanılmayacağını ayrıca Sevgi ÇEVİK'in çalışma boyunca kendisine ileteceğim tüm soruları yanıtlayacağını anladım.

Çalışma içerisinde çocuğumun isminin herhangi bir yerde geçmeyeceğini, araştırma gizlilik esasına göre çocuğuma bir kod isim verileceğini, çalışmanın çocuğumun üzerinde herhangi bir fiziksel veya psikolojik riske yol açmayacağını ve araştırma boyunca istediğim zaman çocuğumun araştırmaya katılımını engelleyebileceğimi anlamış bulunmaktayım.

Bu çalışmanın çocuğumun örgün eğitim aldığı kendi okulundada, hafta içi yapılacağını ve çocuğumun, çalışma saatlerinde belirlenen sosyal becerileri öğrenmek amacıyla belirlenen ortamlarda bulunması gerektiğini biliyorum.

Bu araştırma Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Sertan TALAS'ın danışmanlığında yürütülecektir.

Uygulamacı: Sevgi ÇEVİK

Tarih:

Uygulamacı İletişim Bilgileri:

İmza:

Tel. No:

Veli Ad- Soyad:

Gmail:

Veli Tel. No:

EK-2.Etik Kurulu Kararı

REPUBLIC OF TÜRKİYE
TOKAT GAZİOSMANPAŞA UNIVERSITY
THE DECISIONS OF THE ETHICS COUNCIL FOR THE RESEARCH
IN SOCIAL AND HUMAN SCIENCES

THE DATE OF THE DECISION	SESSION NO	THE NUMBER OF THE DECISION
16.04.2024	07	01-35

The University Ethics Council for the Research in Social and Human Sciences convened under the presidency of Prof. Dr. Nail YILDIRIM.

DECISION 07.29- The act dated 20.03.2024 and numbered 413557 by The Directorate of Graduate School of Education was discussed.

It was unanimously decided that the applications to be performed and the data collection tools to be used by the researchers whose details are given below conform to ethical principles.

THE TYPE OF THE RESEARCH STUDY	Master's Thesis
THE TITLE	Comparison of the Effectiveness and Efficiency of Social Story and Power Cards in Teaching Social Skills to Children With Mild Intellectual Disability
THE THESIS ADVISOR/ AUTHOR	Assistant Prof. Dr. Sertan TALAS Sevgi ÇEVİK (Department of Special Education)
THE OPINION OF THE REPORTER	ADEQUATE

Prof. Dr. Nail YILDIRIM
The Chairman of the Ethics Council
(Signature)

Prof. Dr. Mehmet Serkan UMUZDAŞ
Vice Chairman
(Signature)

Prof. Dr. Emine ÖĞÜK
Member
(Signature)

Prof. Dr. Muhittin DEMİRAY
Member
(Signature)

Prof. Dr. Mehmet KARGÜN
Member
(Signature)

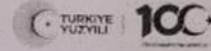
Associate Prof. Dr. Tuğba KILIÇER
Member
(Signature)

Associate Prof. Dr. Hüseyin Baha
ÖZTUNÇ
Member
(Signature)

EK-3.Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

T.C.
TOKAT VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-27001677-44-102616411
Konu : Sevgi ÇEVİK'in
Anket Çalışma İzni

20/05/2024

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
b) 01/09/2023 tarihli ve E-27001677-44-82643424 sayılı Valilik Makam Onayı.
c) Araştırma İzinleri İnceleme Komisyonunun 14.05.2024 tarihli tutanağı.
d) Gaziosmanpaşa Üniversitesi Rektörlüğü'nün 25.04.2024 tarihli ve E-56314351-044-423179 sayılı yazısı.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Sevgi ÇEVİK'in hazırlamış olduğu "Hafif Zihin Yetersizliği Olan Çocuklara Sosyal Beceri Öğretiminde Sosyal Öykü Ve Güç Katlarının Etkinlik ve Verimliliklerinin Karşılaştırılması" konulu çalışmalarına veri sağlamak amacıyla tez çalışması yapma izin talebine ilişkin ilgi (d) yazı ve ekleri "Araştırma Uygulama ve Etik Kurul Komisyonu"na incelenmiştir.

Söz konusu anketin, İlgi (a) Genelge gereği, Tokat İl Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ilkökul öğrencilerine uygulanması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamımızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'unuza arz ederim.

Abdullah TAŞTAN
İl Millî Eğitim Müdür V.

OLUR
Harun KAZEZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

- 1-Tutanak (1 Sayfa)
2- Gaziosmanpaşa Ün. Rektörlüğü Yazısı ve Yazı Ekleri (36 sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Adres : Yeşilirmak Mah. Mehmet Şahin Bul. No:38 Merkez/TOKAT
Telefon No : 0 (356) 214 10 17
E-Posta: stratejigelistirme60@meh.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr
Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Belgi için: Ayşe ÖRGEL
Unvan : Memur
Faks: 3562141186
İnternet Adresi: www.meb.gov.tr
Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden d7e6-5e16-3515-b518-5547 koda ile teyit edilebilir.

EK-4. Anne Babalara Yönelik Sosyal Geçerlik Veri Formu

ANNE BABALARA YÖNELİK SOSYAL GEÇERLİK SORU FORMU

Değerli Anne-Baba,

Bu veri toplama formu, çocuğunuza sosyal becerilerin öğretimi için gerçekleştirilen çalışmaya ilişkin görüşlerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Formda, 12 tane seçenekli ve 4 tane kısa cevaplı soru olmak üzere toplam 16 soru bulunmaktadır.

Seçenekli sorularda görüşünüze uygun olan seçeneği (X) ile işaretlemenizi, kısa yanıtlı sorularda ise verilen boşlukları doldurmanızı rica ederim. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Sevgi ÇEVİK

Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Bu araştırmada sosyal öykü uygulamasını kullanılarak çocuğunuza öğretilen “teşekkür etme” becerisinin çocuğunuz açısından önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

2. Bu çalışmada sosyal öykü yöntemi kullanılarak çocuğunuza öğretilen “Selamlaşma (Günaydın deme)” becerisinin çocuğunuz açısından önemli bir beceri olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

3. Bu çalışmada güç kartı stratejisi yöntemi kullanılarak çocuğunuza öğretilen “teşekkür etme” becerisinin çocuğunuz açısından önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

4. Bu çalışmada güç kartı stratejisi yöntemi kullanılarak çocuğunuza öğretilen “Selamlaşma (Günaydın deme)” becerisinin çocuğunuz açısından önemli bir beceri olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

5. Çocuğunuzun sosyal öykü ve güç kartları stratejisi öğretim yöntemleri kullanılarak “teşekkür etme ve günaydın deme” becerilerinin öğretildiği bu çalışmaya katılmasından memnun musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

6. Çocuğunuzun öğrendiği bu becerileri günlük yaşamında (örneğin evde,parkta vb.) kullandığını gözlemlediniz mi?

☐ Evet ☐ Hayır

7.Öğretim sonunda çocuğunuzun öğrenmiş olduğu sosyal becerilerin çevresindeki diğer kişileri (örneğin, öğretmeni, arkadaşları, kardeşi, akrabaları, komşular vb.) memnun ettiğini gözlemlediniz mi?

☐ Evet ☐ Hayır

8. Çocuğunuza sosyal becerilerin öğretiminde kullanılan sosyal öykü ve güç kartları yöntemleri kullanılarak farklı beceriler öğrenmesini ister misiniz?

☐ Evet ☐ Hayır

9. Çocuğunuza farklı beceri öğretmek için benzer bir çalışmaya tekrar katılmasını ister misiniz ?

☐ Evet ☐ Hayır

10.Teşekkür etme, selamlaşma, yardım isteme gibi sosyal becerilerin çocuğunuz açısından öğrenilmesi önemli beceriler olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

11. Çocuğunuz öğrenmiş olduğu teşekkür etme becerisini farklı kişilerin varlığında veya farklı ortamlarda sergiliyor mu?

☐ Evet ☐ Hayır

12. Çocuğunuz öğrenmiş olduğu ‘Günaydın’ deme becerisini farklı kişilerin varlığında veya farklı ortamlarda sergiliyor mu?

☐ Evet ☐ Hayır

13.Araştırmanın hoşlandığınız yönleri var mı? Varsa kısaca belirtir misiniz?

14.Araştırmanın hoşlanmadığınız yönleri var mı? Varsa kısaca belirtir misiniz?

15.Çocuğunuzun kazanmış olduğu becerilerin sosyal yaşamına nasıl katkıları olacağını düşünüyorsunuz?

16. Bu çalışma sonunda çocuğunuzda gördüğünüz değişiklikler var mı? Varsa bu değişiklikleri kısaca ifade ediniz.

EK-5.Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Sosyal Geçerlik Veri Formu

Öğrencilerin Görüşlerine Yönelik Sosyal Geçerlik Formu

Aşağıda yer alan soruları okuduktan veya okunduktan sonra uygun cevabı boyayınız.

1.Senin için hazırlayıp okuduğum hikayeler hoşuna gitti mi?

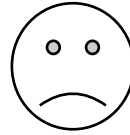
2.Günaydın demeyi öğrenmek seni mutlu etti mi?

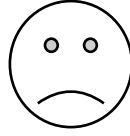
3.Teşekkür ederim demeyi öğrenmek seni mutlu etti mi?

4.Çevrendeki kişilere (Öğretmenlerine, annene, babana, arkadaşlarına vb) “Günaydın.” diyor musun?

5.Çevrendeki kişilere (Öğretmenlerine, annene, babana, arkadaşlarına vb) teşekkür ediyor musun?

6.Çevrendeki kişilere (Öğretmenlerine, annene, babana, arkadaşlarına vb) “Günaydın/ Teşekkür ederim” dediğinde onlar mutlu oldu mu?

EK-6. Öğretmenlerin Görüşlerine Yönelik Sosyal Geçerlik Veri Formu

ÖĞRETMENLERE YÖNELİK SOSYAL GEÇERLİK SORU FORMU

Değerli Öğretmenim;

Bu veri toplama formu ile öğrencinizin sosyal becerilerin öğretimi için gerçekleştirilen çalışmaya ilişkin görüşlerinizi belirlemek amaçlanmaktadır. Formda 13 adet seçenekli ve 3 adet kısa yanıtlı soru olmak üzere toplam 16 adet soru yer almaktadır. Seçenekli sorularda görüşünüz için uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretlemeniz ve kısa yanıtlı sorular için verilen boşlukları doldurmanızı rica ederim. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Sevgi ÇEVİK

Yüksek Lisans Öğrencisi

1.Bu çalışmada sosyal öykü yöntemi kullanılarak öğrencinize öğretilen “teşekkür etme” becerisinin öğrenciniz için önemli bir beceri olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

2.Bu araştırmada sosyal öykü yöntemi kullanılarak öğrencinize öğretilen “Selamlaşma(Günaydın deme)” becerisinin öğrenciniz için önemli bir beceri olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

3.Bu araştırmada güç kartı stratejisi yöntemi kullanılarak öğrencinize öğretilen “teşekkür etme” becerisinin öğrenciniz açısından önemli olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

4.Bu çalışmada güç kartı stratejisi yöntemi kullanılarak öğrencinize öğretilen “Selamlaşma (Günaydın deme)” becerisinin öğrenciniz için önemli bir beceri olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

5.Bu araştırmada kullanılan sosyal öykü yönteminin etkili bir yöntem olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

6.Bu araştırmada kullanılan güç kartı stratejisi yönteminin etkilibir yöntem olduğunu düşünüyor musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

7.Siz de öğrencinizle beceri çalışırken sosyal öykü yöntemi kullanmayı tercih eder misiniz?

☐ Evet ☐ Hayır

8.Siz de öğrencinizle beceri çalışırken güç kartı stratejisi yöntemi kullanmayı tercih eder misiniz?

☐ Evet ☐ Hayır

9.Bu araştırmada kullanılan sosyal öykü yöntemi diğer öğretmen veya uygulamacılara kulllanmalarını tavsiye eder misiniz?

☐ Evet ☐ Hayır

10.Bu araştırmada kullanılan güç kartı stratejisi yönteminin kullanılmasını diğer öğretmen veya uygulamacılara tavsiye eder misiniz?

☐ Evet ☐ Hayır

11.Öğrenciniz öğrendiği teşekkür etme becerisini farklı kişilerin varlığında veya farklı ortamlarda sergiliyor mu?

☐ Evet ☐ Hayır

12.Öğrenciniz öğrendiği “Günaydın” deme becerisini farklı kişilerin varlığında veya farklı ortamlarda sergiliyor mu?

☐ Evet ☐ Hayır

13.Araştırma sonucunda öğrencinizde meydana gelen davranış değişikliği öğrencinizin çevresinde olan kişileri (örn., ailesini, diğer branş öğretmenlerini, arkadaşlarını) memnun etti mi?

() Evet () Hayır

14.Çalışmamızda kullanılan sosyal öykü yöntemini mi güç kartı stratejisi uygulamasını mı tercih edersiniz? Neden?

15.Öğrencinizin kazanmış olduğu becerilerin sosyal yaşamına nasıl katkıları olacağını düşünüyorsunuz?

16. Bu çalışma sonunda öğrencinizde gördüğünüz değişiklikler nelerdir? Gördüğünüz değişiklikleri kısaca belirtiniz.

EK-7. Başlama Düzeyi Oturumları ve Günlük Yoklama Oturumları Veri Toplama Formu

Araştırmacı:

Hedef Davranış:

Oturum								
Tarih								
Beceriye uygun fırsat sunulduktan sonra 5 sn. içerisinde beceriye başlamak üzere girişimde bulunması ve beceriye gerçekleştirmesi								

EK-8. Sosyal Öykü ile Öğretimde Değerlendirme Sürecinde Kullanılacak Veri Kayıt Formu

Uygulamacının Adı/Soyadı:

Hedef Beceri: “Günaydın” diyebilme

Aşağıda yer alan sorular öğrenciye sorulduğunda öğrenci beklenen yanıtları verirse DOĞRU (+) olarak, beklenen yanıtları vermez ya da tepki vermezse YANLIŞ (-) olarak değerlendirilir.

		Oturumlar						
Sorular	Cevaplar							
1.Okuluna her sabah ne ile gelirsin?	1. Servisle gelirim.							
2.Okuluna ne zaman gelirsin?	2.Sabah gelirim.							
3.Sabahları okuluna geldiğinde arkadaşlarına ve öğretmenlerine ne demelisin?	3. Günaydın.							
4. Arkadaşlarına nasıl günaydın demen gerekir?	4. Gülümseyerek.							
5.Günaydın demek nasıl bir davranıştır?	5.Güzel bir davranıştır.							
6. Sabahları kim günaydın demeli?	6. Ben demeliyim.							

EK-9.Sosyal Öykü ile Öğretimde Değerlendirme Sürecinde Kullanılacak Veri

Kayıt Formu

Uygulamacının Adı/Soyadı:

Hedef Beceri: “Teşekkür ederim” diyebilme

Aşağıda yer alan sorular öğrenciye sorulduğunda öğrenci beklenen yanıtları verirse DOĞRU (+) olarak, beklenen yanıtları vermez ya da tepki vermezse YANLIŞ (-) olarak değerlendirilir.

		Oturumlar						
Sorular	Cevaplar							
1.Sınıfta arkadaşların ve öğretmeninle ne yaparsın?	1. Etkinlik yaparım.							
2.Etkinlikleri nerede yaparsın?	2.Sınıfta yaparım.							
3.Arkadaşın sana eşyasını ne zaman ödünç verir?	3. İhtiyacım olan eşya yanımda olmadığında.							
4. İhtiyacın olan bir şeyi birisi sana verirse ona ne demen gerekir?	4. Teşekkür ederim, demem gerekir.							
5.Arkadaşına niçin teşekkür etmen gerekir?	5.Eşyasını kullanmama izin verdiği için.							
6.Arkadaşına teşekkür edersen arkadaşın kendisini nasıl hisseder?	6. Mutlu hisseder.							
7.Teşekkür ederim demek nasıl bir davranıştır?	7. Güzel bir davranıştır?							
8. Kim teşekkür ederim, demeli?	8. Ben demeliyim.							

EK-10.Güç Kartı Stratejisi Öğretimi Değerlendirme Sürecinde Kullanılacak Veri Kayıt Formu

Tarih:

Uygulamacının Adı/Soyadı:

Hedef Beceri: “Günaydın” diyebilme

Aşağıda yer alan sorular öğrenciye sorulduğunda öğrenci beklenen yanıtları verirse DOĞRU (+) olarak, beklenen yanıtları vermez ya da tepki vermezse YANLIŞ (-) olarak değerlendirilir.

		Oturumlar						
Sorular	Cevaplar							
1.Kral Şakir okuluna nasıl geliyor?	1.Kral Şakir okuluna servisle geliyor.							
2.Kral Şakir sınıfına gelince kimlere gülümsüyor?	2. Öğretmenlerine ve arkadaşlarına gülümsüyor.							
3.Kral Şakir sınıfına geldiğinde öğretmenlerine ve arkadaşlarına ne diyor?	3. “Günaydın.” diyor.							
4.Kral Şakir “Günaydın.” dedikten sonra ne yapıyor?	4. Sırasına oturup dersin başlamasını bekliyor.							

EK-11.Güç Kartı Stratejisi Öğretimi Değerlendirme Sürecinde Kullanılacak Veri Kayıt Formu

Tarih:

Uygulamacının Adı/Soyadı:

Hedef Beceri: “Teşekkür ederim” diyebilme

Aşağıda yer alan sorular öğrenciye sorulduğunda öğrenci beklenen yanıtları verirse DOĞRU (+) olarak, beklenen yanıtları vermez ya da tepki vermezse YANLIŞ (-) olarak değerlendirilir.

		Oturumlar						
Sorular	Cevaplar							
1.Kukuli okulda etkinlik yaparken bir ihtiyacı olduğunda ne yapıyor?	1.Arkadaşından veya öğretmeninden ihtiyacı olduğu eşyayı istiyor.							
2.Öğretmeni veya arkadaşları Kukuli’ye ihtiyacı olduğu bir nesneyi verdiğinde Kukuli kendisini nasıl hissediyor?	2. Kukuli ihtiyacı olduğu nesneyi aldığı anda kendisini mutlu hissediyor.							
3.Kukuli ihtiyacı olduğu bir eşyayı arkadaşından veya öğretmeninden aldığı anda onlara ne diyor?	3. Onlara “Teşekkür ederim.” diyor.							

EK-13.Güç Kart Stratejisi Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

Çocuğun Adı/Soyadı:

Tarih:

Uygulamacının Adı/Soyadı:

Beceri:

Verilen maddelerin yanına uygun ise artı (+), uygun değilse eksi (-) işareti konulacaktır.

	Oturumlar						
Güç kartı senaryosu ve güç kartını uygun ortamda sunma							
Senaryo/ kartı uygun zamanda sunma							
Güç kartı stratejisi için dikkat çekici ipucunu sunma							
Güç kartı stratejisini ve materyalleri tanıtmak,							
Senaryoyu okuma /okutma							
Senaryo ile ilgili 5N1K soruları sorma							
Sorulara doğru yanıt verdiğinde pekiştirme							
Sorulara yanlış yanıt verdiğinde okumayı tekrar etme,							
Soru sorma sürecini tekrarlama							
Doğru cevaba ilişkin model olma							
Çalışmayı sonlandırıp hedef beceriyi sergileyeceği ortama geçme							
Ortamı ve araç gereçleri hazırlama,							
Güç kartını uygulama ortamdaki bir masanın üzerine ya da bireyin kartı incelemek için erişebileceği bir yere koymak,							
Öğrenciyi gözlemlleme davranışlarına dikkat etmek,							

EK-14.Sosyal Öykü Öğretim Oturumları Uygulama Güvenirliği Veri Toplama Formu

Çocuğun Adı/Soyadı:

Tarih:

Uygulamacının Adı/Soyadı:

Beceri:

Verilen maddelerin yanına uygun ise artı (+), uygun değilse eksi (-) işareti konulacaktır.

	Oturumlar						
Sosyal öyküyü uygun ortamda sunma							
Sosyal öyküyü uygun zamanda sunma							
Sunum öncesi dikkat sağlayıcı ipucunu sunma							
Sosyal öyküyü okuma/okutma							
Öyküyle İlgili 5N1K sorularını sorma							
Sorulara doğru yanıt verdiğinde pekiştirme							
Sorulara yanlış yanıt verdiğinde okumayı tekrar etme							
Soru sorma sürecini tekrarlama							
Tekrar okunduğunda yine doğru cevap verilmezse doğru cevaba ilişkin model olunarak süreci sonlandırma							
Çalışmayı sonlandırıp hedef beceriyi sergileyeceği ortama geçme							
Ortamı ve araç gereçleri hazırlama							
Öğrenciyi gözlemleme							

EK-15. Sosyal Öykü Yazma Değerlendirme Formu

Ad- Soyad:

Tarih:

Yönerge: Sosyal öyküleri okuduktan sonra her öykü için verilen maddelerin altına uygun ise artı (+), uygun değilse eksi (-) işareti konulacaktır.

	Teşekkür Ederim başlıklı sosyal öykü	Günaydın De başlıklı sosyal öykü	Açıklama
Öykünün başlığı var mı?			
Giriş, gelişme ve sonuç bölümleri var mı?			
5N1K sorularına yanıt veriyor mu?			
Cümle türlerine (betimleyici, yönlendirici vs) yer verilmiş mi?			
Olumlu cümleler var mı?			
Öyküye uygun görsel var mı?			
Öykü hedef davranışa uygun mu?			

EK-16.Güç Kartı Stratejisi Materyal Hazırlama Değerlendirme Formu**Ad- Soyad:****Tarih:**

	Teşekkür Ederim başlıklı güç kartı stratejisi materyali	Günaydın De başlıklı güç kartı stratejisi materyali	Açıklama
SENARYO			
Başlık var mı?			
Kahramanın ağzından hedef beceri betimlendi mi?			
Kahramanın ağzından uygun davranış sergilemenin önemi yer alıyor mu?			
Bireyden beklenen davranışlar maddeler halinde yer alıyor mu?			
Cesaretlendirici cümle yer alıyor mu?			
Uygun görsel var mı?			
GÜÇ KARTI			
Kartvizit büyüklüğünde bir kart hazırlandı mı?			
Senaryonun 3-5 basamaktan oluşan özeti yer alıyor mu?			
Uygun görsel kullanıldı mı?			

Yönerge: Güç kartı stratejisi materyalleri okuduktan sonra her materyal için verilen maddelerin altına uygun ise artı (+), uygun değilse eksi (-) işareti konulacaktır.

EK-17.Günaydın Diyebilme Becerisine Yönelik Güç Kartı Senaryosu

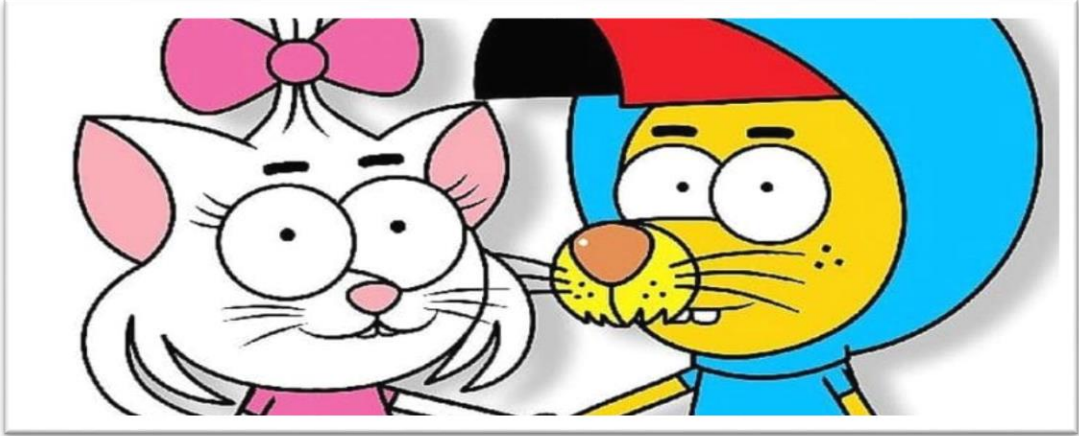
KRAL ŞAKİR “GÜNAYDIN” DİYOR

Kral Şakir okulunu, öğretmenini ve arkadaşlarını çok sever. Okuluna servisle gelir. Sınıfa girdiğinde öğretmeni ve arkadaşları sınıfta olur. Kral Şakir sınıfa girdiği zaman ne yapması gerektiğini çok iyi biliyor. Öğretmenine ve arkadaşlarına gülümseyerek ve onların yüzlerine bakarak “Günaydın.” der. Arkadaşları ve öğretmeni de Kral Şakir’e “Günaydın.” diyerek selam verir. Sonra Kral Şakir sınıfta yerine oturup dersin başlamasını bekler. Böylece Kral Şakir mutlu bir şekilde dersine başlar.

Kral Şakir senden sabahları sınıfa girdiğinde senden şu üç şeyi yapmanı istiyor:

1. Sabahları sınıfa girerken gülümse.
2. Öğretmenine ve arkadaşlarına bakarak “Günaydın.” de.
3. Sırana oturup dersin başlamasını bekle.

Hadi sende Kral Şakir gibi sınıfa girdiğinde öğretmenine ve arkadaşlarına gülümseyerek “Günaydın.” de! Kral Şakir öğretmenine ve arkadaşlarına gülümseyerek “Günaydın.” dediğin için sana kocaman **aferrin** diyor.

EK-18. Teşekkür Etme Becerisine Yönelik Güç Kartı Senaryosu

KUKULİ TEŞEKKÜR EDİYOR

Kukuli arkadaşlarına ve öğretmenlerine teşekkür ediyor. Kukuli resim yaparken veya ders yaparken kaleminin, silgisinin veya yapıştırıcısının olmadığını fark ediyor. Böyle zamanlarda Kukuli çok üzülüyor. Arkadaşından, öğretmeninden ihtiyacı olduğu nesneyi istiyor. Arkadaşı veya öğretmeni Kukuli'nin ihtiyacı olduğu nesneyi verince Kukuli çok mutlu oluyor ve Kukuli onlara teşekkür ediyor. Kukuli çevresindeki kişilerin ihtiyacı olduğu bir nesneyi kendisine verdikleriyle onlara teşekkür ediyor.

Kukuli birisi sana ihtiyacın olduğu bir nesneyi verdiğinde senden şunları yapmanı istiyor:

1. İhtiyacın olduğu bir nesneyi çevrendeki kişilerden iste!
2. Onların senin ihtiyacın olduğu nesneyi sana vermesini bekle!
3. İhtiyacın olduğu nesneyi sana verdikleriyle onlara teşekkür et!

Haydi sende Kukuli gibi teşekkür et! Kukuli çevredekilere teşekkür ettiğin için sana kocaman **aferrin** diyor.

Ek-19.Günaydın Deme Becerisine Yönelik Güç Kartı

Kral Şakir senden sabahları sınıfa girdiğinde senden şu üç şeyi yapmanı istiyor:

- 1.Sabahları sınıfa girerken gülümse.
- 2.Öğretmenine ve arkadaşlarına bakarak “Günaydın.” de.
- 3.Sırana oturup dersin başlamasını bekle.

Hadi sende Kral Şakir gibi sınıfa girdiğinde öğretmenine ve arkadaşlarına gülümseyerek “Günaydın.” de! Kral Şakir öğretmenine ve arkadaşlarına gülümseyerek “Günaydın.” dediğin için sana kocaman **aferin** diyor.

EK-20. Teşekkür Etme Becerisine Yönelik Güç Kartı

Kukuli çevrendeki kişilerin sana ihtiyacın olduğu bir nesneyi verdiklerinde senden şunları yapmanı istiyor:

1. İhtiyacın olduğu bir nesneyi çevrendeki kişilerden iste!
2. Onların senin ihtiyacın olduğu nesneyi sana vermesini bekle!
3. İhtiyacın olduğu nesneyi sana verdiklerinle onlara teşekkür et!

Haydi sen de Kukuli gibi teşekkür et! Kukuli çevrendekilere teşekkür ettiğin için sana kocaman **aferin** diyor.

EK-21.Günaydın Deme Becerisine Yönelik Sosyal Öykü

GÜNAYDIN DE!

Okuluma her sabah servisle gelirim. Sınıfıma girdiğimde sınıfta öğretmenlerim ve arkadaşlarım olur. Aslında sabahları sınıfıma girdiğimde herkese gülümseyerek günaydın demem gerekir. Sabahları “Günaydın” dersem arkadaşlarım ve öğretmenlerim çok mutlu olur. Her sabah okuluma geldiğimde herkese “Günaydın.” demeyi hatırlayacağım. Sabahları karşılaştığımız kişilere “Günaydın.” demek güzel bir davranıştır.

EK-22. Teşekkür Etme Becerisine Yönelik Sosyal Öykü

TEŞEKKÜR EDİYORUM

Sınıfta öğretmenlerimle ve arkadaşlarımla etkinlikler yaparız. Bazen ihtiyacım olan eşyalar olmadığında arkadaşım bana kullanmam için ödünç verir. Arkadaşıma eşyasını kullanmama izin verdiği için ona teşekkür etmem gerekir. İhtiyacım olan bir şeyi arkadaşlarım bana verdiğinde onlara teşekkür edersem arkadaşlarım ve öğretmenlerim çok mutlu olur. Birileri bana ihtiyacım olan bir şey verdiğinde “Teşekkür ederim.” demeyi hatırlayacağım. Birisi ihtiyacım olan bir şeyi bana verdiğinde “Teşekkür ederim.” demek güzel bir davranıştır.

EK-23. Öğretim Oturumlarının Yapıldığı Ortama Dair Fotoğraflar